

МІЖНАРОДНІ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ
www.economy-confer.com.ua

Світ економічної науки

Збірник тез міжнародної
науково-практичної
інтернет-конференції

Випуск 18

Частина 2

28 листопада 2019 р.

Тернопіль 2019

"Світ економічної науки. Випуск 18": матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування. У двох частинах. – Частина 2. - Тернопіль, 2019. – 130 с.

УДК 330 (063)

ББК 65я431

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей економічної наукової інтернет-конференції «Світ економічної науки. Випуск 18», які оприлюднені на інтернет-сторінці www.economy-confer.com.ua

Наші збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "РІНЦ / RSCI".

Адреса оргкомітету:
46005, Україна, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380977547363
e-mail: economy-confer@ukr.net

Оргкомітет економічної наукової інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

Облік, статистика і аудит

<i>Волобуєва Юлія Володимирівна</i> ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР ТА ЙМОВІРНІ ЗМІНИ ЩОДО НЬОГО В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ У 2019 РОЦІ.....	13
<i>Гордієнко Микола Іванович, Зайцевський Федір Вадимович</i> ОБЛІКОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	14
<i>Добровольська Надія Валентинівна, Кондрюк Леся Василівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ.....	18
<i>Івченко Лариса Вікторівна, Ляшенко Юлія Миколаївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	20
<i>Кувіла Олександр Олександрович, Салецький Анатолій Анатолійович, Кондрюк Леся Василівна</i> ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ РОСЛИННИЦТВА ТА МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ.....	22
<i>Левчук Олена Миколаївна, Кондрюк Леся Василівна</i> ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПАЛЬНОГО НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	25
<i>Михальський Володимир Валентинович, Кондрюк Леся Василівна</i> ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	27
<i>Прокопенко Катерина Володимирівна, Радіонова Наталія Йосипівна</i> ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	30
<i>Тататрінцева Валентина Анатоліївна, Кондрюк Леся Василівна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	34

Хмелюк Альона Василівна, Соломикіна Вікторія Вікторівна АНАЛІЗ РИТМІЧНОСТІ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ СЕЗОННИХ КОЛИВАНЬ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....36

Хмелюк Альона Василівна, Дубінчук Олександр Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....41

Щибун Аліна Юрійвна ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ.....46

Яковенко Юлія Валеріївна ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....48

Економічний аналіз. Економіко-математичне моделювання

Патенко Інна Вадимівна, Урусова Зінаїда Петрівна РОЛЬ ТА МІСЦЕ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....51

Симоненко Олена Іванівна ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО АНАЛІЗУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....53

Щербак Валерія Ярославівна УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....56

Банківська справа. Фінанси, грошовий обіг та кредит

Жилінська Людмила Олександрівна, Горошко Микола Володимирович СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЙОГО РОЗВИТОК НА СУЧАСНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....59

Жилінська Людмила Олександрівна, Іліч Катаріна Предрагівна СТРАХУВАННЯ Й ГАРАНТІЇ БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....61

*Зінченко Карина Романівна, Дубов Владислав Олександрович,
Дорошенко Надія Олександрівна* ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ.....63

Марценюк Олена Василівна, Полюх Андрій Сергійович ВПЛИВ
ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ.....66

Пронь Юлія Анатоліївна ПЕРСПЕКТИВНІ ВЕКТОРИ
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО І
НЕБАНКІВСЬКОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ У КОНТЕКСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....68

Сорока А.В. РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ
ТА РОЛЬ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК НА РИНКУ УКРАЇНИ.....71

*Татьяніна Світлана Михайлівна, Березинець Юлія Володимирівна,
Шарлай Юлія Олександрівна* ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ
БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ.....73

Трофанчук Дмитро Сергійович ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БАНКУ
ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРЕДИТНО
ФІНАНСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....76

Школа Олександра Олександрівна УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ
РЕСУРСАМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ.....78

Якимова Алла Михайлівна, Якименко Альона Олександрівна
ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УКРАЇНИ.....81

Податкова система. Бюджетна система. Правові відносини в економічній
системі

Альошин Валерій Борисович, Шевченко Олена Олександрівна
СТРАТЕГІЧНЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....83

Бережна Анна Вікторівна ОБГРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ
РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ БОРГОВИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ
В УКРАЇНІ.....87

**Кіпріч Максим Сергійович ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ
ОБСЯГИ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВ.....88**

**Кушнір Ірина Миколаївна, Федорчук Микита Федорович
ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ
ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....91**

**Луцишина Ганна Сергіївна ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА:
ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКУ.....93**

**Михайлов Сергій Володимирович НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА
МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ НАГРІВАЛЬНИХ
ПРИЛАДІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ.....96**

**Рішняк Валентина Миколаївна СТАДІЇ БЮДЖЕТНО-
ПОДАТКОВОГО ПРОЦЕСУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....99**

Інвестиційно-інноваційні процеси в економіці

**Алексєйчук Олена Олександрівна ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ
УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ.....101**

**Болгов Владислав Євгенович, Марків Ганна Олександрівна АНАЛІЗ
ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ
ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВ В ДОНЕЦЬКОМУ
РЕГІОНІ.....103**

**Кушнір Катерина Дмитрівна, Протопопова Наталія Андріївна
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ.....109**

**Машканцева Світлана Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ
РЕГІОНУ.....111**

**Пермінова Світлана Олександрівна, Бушило Крістіна Сергіївна
ВПЛИВ ПАТЕНТУВАННЯ НА СТИМУЛЮВАННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ.....113**

Плахотнік Олена Олександрівна, Харченко Олена Сергіївна
**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....116**

Світова економіка та міжнародні відносини

Верстяк Оксана Миколаївна **ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ.....119**

Дойнік Юлія Володимирівна **ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ТЕОРІЙ ТА МОДЕЛЕЙ ВАЛЮТНОГО КУРСУ.....121**

Доценко Олена Юріївна, Колеснік Микола Володимирович **НАСЛІДКИ
ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ.....122**

Доценко Олена Юріївна, Савчук Дар'я Русланівна **ЕКОНОМІЧНІ
САНКЦІЇ І МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ
ПОРУШЕННІ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ НОРМ.....124**

Економічна наука та освіта

Макар Оксана Павлівна, Тураш Богдана Іванівна **СУТНІСТЬ
РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ.....126**

Мушак Андрій Ярославович **ТЕХНОЛОГІЯ КОМПОЗИЦІЙНО-
СТРУКТУРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....128**

ЧАСТИНА 1

Економіка та підприємництво

Аксьонов Іван Михайлович, Болотова Катерина Володимирівна
**ПІДТРИМКА ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИКІВ ЗАПЧАСТИН Й
ДЕТАЛЕЙ ДЛЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА
СТИМУЛЮВАННЯ ЇХ РОЗВИТКУ.....12**

<i>Арутюнов Кирило Владимирович</i> УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	13
<i>Бутков Олександр Романович</i> АСПЕКТИ ТА НАСЛІДКИ ВІДКРИТТЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ.....	16
<i>Горшкодер Інна Василівна</i> ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ.....	18
<i>Дворська Анжела Олександрівна</i> МОДЕЛЬ СПОЖИВЧОЇ ПОВЕДІНКИ СІМ'Ї В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ.....	20
<i>Дехтяр Сергій Сергійович</i> ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА ДЕСТАБІЛІЗУЮЧИ ЧИННИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	22
<i>Довбуш Віта Іванівна, Кузьменко Б.С.</i> УПРАВЛІННЯ ТЕХНІЧНИМИ ФАКТОРАМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	25
<i>Довбуш Віта Іванівна, Пшенична Л.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ.....	27
<i>Жукова Світлана Юріївна</i> ТРАНСПОРТНИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ.....	29
<i>Калініченко Зоя Дмитрівна</i> ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУТІВ НА СТРУКТУРУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	32
<i>Кириченко Софія Віталіївна</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	36
<i>Кулагіна Аурелія Римасівна, Напалкіна Юлія Олександрівна</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ НАПРЯМІВ БЕЗПЕКИ.....	39
<i>Кутова Наталія Геннадіївна, Дем'яненко Карина Олександрівна</i> НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ.....	43

<i>Лагодієнко Наталя Володимирівна</i> ВІДКРИТІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ У РОЗВИТКУ СТАЛОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	45
<i>Мазуркевич Ірина Олександрівна, Задорожнюк Денис Павлович</i> ОЦІНКА ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВІННИЧЧИНИ.....	47
<i>Михайлов Сергій Володимирович, Авраменко Олександр Олександрович</i> ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕЗАВЕРШЕНИХ КОЛІСНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ЇХ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ МИТНОМУ ОФОРМЛЕННІ.....	49
<i>Оксенюк Назарій Васильович, Чухліб Алла Василівна</i> РИНОК СИРУ В УКРАЇНІ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	51
<i>Омельчук Катерина Сергіївна</i> ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	53
<i>Пивоваров Михайло Григорович, Гусак Юлія Сергіївна</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ.....	55
<i>Пілюгіна Римма Юріївна</i> УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВ.....	57
<i>Подольнюк Денис Ігорович</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ.....	58
<i>Пономаренко Валентина Вадимівна, Чухліб Алла Василівна</i> АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РИНКУ СОКІВ В УКРАЇНІ.....	62
<i>Працюк Яна Андріївна</i> УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В ПРАКТИЦІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	64
<i>Рекун Іван Іванович, Оргіян Анна Іванівна</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИСОКОГО РІВНЯ КОНКУРЕНЦІЇ.....	67

Решетняк Леонід Костянтинович ПРОБЛЕМИ МАЛИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	70
Трофименко Богдан Станіславович ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	73
Турленко Наталія Володимирівна ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В ПЕРІОД РЕГІОНАЛЬНИХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АГРОБІЗНЕСІ.....	74
Черняєва Олександра Олександрівна, Гарбузов Едуард Сергійович ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	78
Шаталова Людмила Семенівна ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ЗАСАДАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕТРАЛІЗАЦІЇ.....	79
Швець Олександр Вікторович АСПЕКТИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	85
Шевяков Олексій Володимирович, Безкровний В'ячеслав Васильович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	86

Менеджмент. Маркетинг

Буштаков Сергій Володимирович УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	88
Вашанцева Вікторія Сергіївна ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ПОСЛУГ ПО РОЗРОБЛЕННЮ ІНТЕР'ЄРА.....	91
Дунайчук Сергій Миколайович, Аніщенко Людмила Олександрівна, Височин Дмитро Сергійович УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА КОНТКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТОВ «ОККО-РІТЕЙЛ».....	93

<i>Дунайчук Сергій Миколайович, Зима Елла Миколаївна, Ільченко Вікторія Сергіївна</i> АТЕСТАЦІЯ ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПЕРСОНАЛУ.....	95
<i>Жаворонкова Катерина Юріївна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ПРИ ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ КОМПАНІЇ.....	98
<i>Крикун Ольга Олександрівна, Унгур'ян Катерина Дмитрівна, Завадська Карина Андріївна</i> ГУМАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....	100
<i>Лозовська Ганна Миколаївна, Нестерова Анастасія Андріївна</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ШОКОЛАДНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	102
<i>Мартиненко Владислав Едуардович</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ РОЗПОДІЛУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	108
<i>Машилій Галина Богданівна, Корчак Софія Миколаївна</i> ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ.....	111
<i>Мосейко Юлія Володимирівна</i> ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ.....	113
<i>Нікольська Дар'я Андріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВА.....	114
<i>Переход Анастасія Вадимівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ В ТУРИЗМІ.....	116
<i>Пістун Мар'яна Михайлівна</i> УДОСКОНАЛЕННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	118
<i>Сержанова Вікторія Віталіївна</i> НЕТВОРКІНГ ЯК СПОСІБ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ТНК «ДАНОН».....	122
<i>Стасів Ростислав Олегович</i> МЕТОДИКА ПІДВИЩЕННЯ ЗАДОВОЛЕНOSTІ ЧЛЕНІВ ПРОЕКТНОЇ КОМАНДИ.....	124

***Шашко Вікторія Олександрівна, Полозенко Кирило Віталійович* ДО
ПИТАННЯ РОЗБРОКИ СТРАТЕГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ
МАРКЕТИНГУ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....126**

***Яловега Наталія Іванівна* МАРКЕТИНГОВІ ТРЕНДИ ДЛЯ
МІЛЛЕНІАЛІВ.....129**

ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР ТА ЙМОВІРНІ ЗМІНИ ЩОДО НЬОГО В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ У 2019 РОЦІ

Волобуєва Юлія Володимирівна

студентка 4 курсу, Харківський національний університет імені
В.Н. Каразіна

Військовий збір - податок, запроваджений у 2014 році для фінансування Збройних сил України, яким обкладаються доходи фізичних осіб на території України. Ставка військового збору становить 1,5% від нарахованої заробітної плати. Платниками військового збору є фізичні особи - резиденти та нерезиденти, які отримуються доходи в Україні.

Розглянемо надходження до державного бюджету військового збору за даними Державної казначейської служби України у табл.1:

Таблиця 1 - Надходження до державного бюджету військового збору за даними Державної казначейської служби України

Рік	Надходження, млрд грн	Темп росту до відповідного періоду минулого року, %
2014	2,5	-
2015	9,153	366
2016	11,457	125
2017	15,067	132
2018	18,723	124
I півріччя 2019	10,4	22

Військовий збір є ефективним засобом наповнення державного бюджету України для забезпечення обороноздатності держави, проте недостатньо справедливим. 10 жовтня народний депутат від «Слуги народу» Олександр Дубінський зареєстрував у Верховній Раді України два законопроекти щодо скасування військового збору - №2252 (зміни до ПКУ) та №2253 (зміни до БКУ). Через два тижні, 25 жовтня 2019 року, позафракційний депутат О.Савчук зареєструвала у Раді альтернативний законопроект №2252-1 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо диференціації ставки військового збору". О. Савчук визнає військовий збір недостатньо справедливим. Тому законопроектом №2252-1 пропонується встановити відповідну наростаючу шкалу ставок військового збору залежно від розміру середньомісячного доходу громадян. Зокрема, вказаним законопроектом

пропонується встановити диференційовану ставку військового збору - від 0,5 до 10,0 відсотка, при цьому відбувається справедливе податкове навантаження для платників податку і зменшення податкового навантаження для осіб, доходи яких не перевищують обсяг (розмір) мінімальної заробітної плати (0,5 відсотка) та осіб, доходи яких складають від 1 мінімальної заробітної плати до 15 000 грн (1,0 відсотка). Для осіб, доходи яких становлять від 15 000 грн до 40 000 грн військовий збір не змінюється і буде становити 1,5 відсотка. Особи, доходи яких становлять від 40 000 грн і більше сплачують податковий збір у сумі від 2,5 до 10,0 відсотка.

Завданнями законопроекту є встановлення диференційованої шкали ставок військового збору з метою справедливого податкового навантаження та зростання надходжень до державного бюджету для посилення обороноздатності країни. Основними нормативно-правовими актами у вказаній сфері правового регулювання є Конституція України та Податковий кодекс України. Прийняття законопроекту сприятиме наповненню бюджету України та, як наслідок зміцнення військового потенціалу та обороноздатності країни.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо диференціації ставки військового збору//ВРУ. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67183.

Науковий керівник: Косата Інна Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ОБЛІКОВО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Гордієнко Микола Іванович

кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Сумський національний аграрний університет

Зайцевський Федір Вадимович

магістрант, спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет

В умовах дефіциту вільних оборотних коштів, загострення кризових явищ у фінансовій сфері, нестабільності валютного курсу наявність власних фінансових ресурсів є однією з головних умов сталого розвитку підприємства. Якість прийняття управлінських рішень на рівні підприємства значною мірою залежить від належної організації

бухгалтерського обліку та аналізу власного капіталу, які повинні забезпечити надання об'єктивної інформації щодо можливості оптимізації використання активів. Важливою складовою обліково-аналітичної роботи є достовірне та повне відображення прав власника у фінансовій звітності підприємства. При цьому, слід пам'ятати, що одним із головних інформативних показників любого господарюючого суб'єкта є показник рівня його власного капіталу.

За визначенням класичної економічної теорії, капітал (від лат. *capitalis* - головний, від прото-індоєврейського *kaput* – голова) виступає фактором виробництва, але безпосередньо не споживається у виробництві, а використовується для виробництва [4].

Як економічна категорія, капітал відомий достатньо давно, але в сучасних умовах, дана категорія наповнена новим змістом. На сьогодні капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, які інвестуються у формування активів. Звернемося до наявних друкованих джерел давнини, з яких видно, що одним із перших хто досліджував категорію «капітал» є давньогрецький вчений, філософ Арістотель, який запровадив поняття «хремастика» (похідне від «хрема» - майно, володіння). Дане поняття, трактують як: відносини, через які реалізується діяльність; речовинна форма (статок); дохід (нагромадження), тощо [2].

Економічна сутність капіталу підприємства, розкривається через його характеристики:

1. капітал підприємства є основним фактором виробництва. Для сільськогосподарських товаровиробників особливо важливо, щоб земля та трудові ресурси, мали справедливу ринкову вартість та знайшли своє відображення у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. Сучасний етап розвитку світової економіки називають економікою знань, інноваційною економікою, тощо. Сутність даних термінів, полягає в тому, що на перший план виходить людський капітал, який стає вирішальним чинником впливу на конкурентний розвиток будь-якого суб'єкта господарювання [1]. За даними міжнародної економічної статистики, на сьогодні у вартості капіталу найбільших провідних корпорацій світу величина фізичних (матеріальних) активів суттєво уступає величині їх нематеріальних (інтелектуальних) активів.

2. капітал, характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять дохід.

3. капітал є джерелом формування добробуту його власників.

4. капітал є показником ринкової вартості підприємства.

5. динаміка капіталу підприємства є одним із важливих критеріїв ефективності його господарської діяльності.

Правові основи формування та руху капіталу товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю регулюються Законом України № 2275-VIII, відповідними Кодексами та іншими законодавчо-нормативними актами [3, 6, 7, 8].

У Главі III ст. 12 Закону передбачено: «розмір статутного капіталу товариства складається з номінальної вартості часток його учасників, виражених у національній валюті України» [6]. Розмір частки учасника товариства у відсотках повинен відповідати співвідношенню номінальної вартості його частки та статутного капіталу товариства. Кожен учасник товариства зобов'язаний внести свій вклад протягом шести місяців з дати державної реєстрації товариства, якщо інше не передбачено статутом.

Вартість вкладу кожного учасника товариства повинна бути не менше номінальної вартості його частки. Збільшення статутного (зареєстрованого) капіталу товариства допускається лише після того, як всіма учасниками у повному обсязі внесено свої первинні вклади. При збільшенні капіталу за рахунок додаткових вкладів номінальна вартість частки учасника товариства може бути збільшена на суму, що дорівнює або менша за вартість додаткового вкладу учасника. При цьому, на законодавчому рівні порядок збільшення статутного капіталу закріплено тільки для публічних (ПАТ) та приватних акціонерних товариств (ПрАТ). Інші підприємства установлюють його самостійно і закріплюють відповідні положення у статуті (засновницькому договорі).

За ч.2 ст. 115 ЦКУ вкладом до статутного капіталу товариства можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужені права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом [8].

Про види вкладів до статутного капіталу детально розписано у ч.1 ст. 86 ГКУ. Згідно якої вкладами учасників та засновників товариства можуть бути: будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності, цінні папери, права користування землею, водою та іншими природними ресурсами, будинками, спорудами, а також інші майнові права (включаючи майнові права на об'єкти інтелектуальної власності), кошти, в тому числі в іноземній валюті [3].

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу товариства бюджетні кошти, кошти одержані в кредит та під заставу, векселі, майно державних (комунальних) підприємств, яке відповідно до закону (рішення органу місцевого самоврядування) не підлягає приватизації, та майно, що перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ, якщо інше не передбачено законом (ч.3 ст.86 ГКУ) [3].

Вклад у негрошовій формі повинен мати грошову оцінку, що затверджується одностайним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства. При створенні товариства така оцінка визначається рішенням засновників товариства.

Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275-VIII [6] зменшив вимоги до змісту статуту та визначив лише 3 пункти, які обов'язково мають бути у статуті: повне та скорочене (за наявності) найменування товариства; органи управління товариством, їхня компетенція, порядок прийняття ними рішень; порядок вступу до товариства та виходу з нього. Неврегульованими на законодавчому рівні корпоративні відносини

можуть призвести до виникнення спірних питань та унеможливлення діяльності товариства.

Також слід пам'ятати, що законодавець врегулював порядок виплати дивідендів (ст. 26) та обмеження виплати дивідендів (ст. 27) [6].

Товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів або виплачувати дивіденди, якщо:

- відсутній чистий прибуток або його недостатньо;
- товариство не здійснило розрахунків з учасниками товариства у зв'язку із припиненням їх участі у товаристві або з правонаступниками учасників товариства відповідно до цього Закону;
- майна товариства недостатньо для задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, строк виконання яких настав, або буде недостатньо внаслідок прийняття рішення про виплату дивідендів чи здійснення виплати;
- учаснику, який повністю або частково не вніс свій вклад [6].

Формування або збільшення статутного й іншого зареєстрованого капіталу відповідно до законодавства і установчих документів відображається на рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал». На субрахунку 401 «Статутний капітал» відображається статутний капітал господарських товариств, державних і комунальних підприємств. Сальдо на цьому субрахунку повинно відповідати розміру статутного капіталу, який зафіксовано в установчих документах підприємства.

На субрахунку 404 «Внески до незареєстрованого (статутного) капіталу», ми пропонуємо відображати внески, які надходять для формування статутного капіталу, після його оголошення і до реєстрації в установленому порядку.

З метою вдосконалення обліку операцій з власним капіталом вважаємо доцільним, на законодавчому рівні зменшити кількість синтетичних та аналітичних рахунків, щоб привести методика обліку до вимог МСФЗ та наближення до норм міжнародної стандартизації.

Таким чином, можна зробити висновок, що сучасне бізнес-середовище посилює прояв методологічних проблем сутності, функцій та оцінки власного капіталу, методики його обліку та відображення у звітності. Забезпечення належної організації обліку формування і руху власного капіталу в контексті трансформації відносин власності та законодавчих ініціатив створює передумови для ефективного функціонування господарських товариств.

Список використаних джерел:

1. Бугай Н.О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи її вирішення. /Н.О. Бугай// Агросвіт. 2016. - №21. – С. 19-25.
2. Гайдаєнко Ольга, Славінська Марина Формування оптимальної структури капіталу підприємства. /О. Гайдаєнко, М. Славінська// ОБЛІК.

ЕКОНОМІКА. МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1 (9). Частина 1. 2016/ - С. 100-107.

3. Господарський кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV, в редакції від 21.10.2019 р., підстава – 2597-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

5. Кендюхов О. В. Методи та критерії оцінки ефективності управління споживчим капіталом / О. В. Кендюхов, В. П. Залізнюк // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності = Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property: збірник наукових праць / ДВНЗ «ПДТУ». – Маріуполь. 2016. – Вип. 14. – С. 269–275.

6. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275-VIII, в редакції від 02.11.2019 р., підстава – 159-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.

7. Податковий кодекс України. Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI, в редакції від 20.10.2019 р., підстава – 129-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

8. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV, в редакції від 02.01.2019 р., підстава - 159-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Добровольська Надія Валентинівна

студентка магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Кондрюк Леся Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу Подільського державного аграрно-технічного університету

В умовах занепаду економіки, виробничого регресу, а ще зменшення продуктивності праці, проблема оплати праці – одна з важливих проблем економіки держави. Саме ступінь оплати праці описує стереотипи суспільної охорони, загальний платоспроможний попит і темпи фінансових перетворень. Величина заробітної плати виявляє міру матеріального благополуччя трудівників. Низький рівень оплати праці знищує процеси економічного зростання в країні. Дана тенденція

спостерігається в кілька останніх років, знижує якість робочої сили, зменшує трудовий потенціал, що в свою чергу сприяє відтоку талановитих кадрів за кордон, а також розвиток тінізації. [1].

Повнота, достовірність та актуальність інформації сформованої в системі бухгалтерського обліку та вміння її використовувати відіграє визначальну роль у розвитку всіх економічних процесів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Недоступність або невідповідність інформації, яка використовується для автоматизації обліку заробітної плати, може призвести до одержання некоректних результатів та прийняття хибних рішень. В процесі впровадження та функціонування комп'ютерних систем обліку можуть виникати певні помилки, які можна розділити на дві основні групи:

1) помилки персоналу, зумовлені психофізіологічними можливостями людини, об'єктивними причинами (недосконалістю моделей подання інформації, недостатньою кваліфікацією персоналу, недосконалістю технічних засобів тощо) і суб'єктивними причинами (недбалістю, безвідповідальністю деяких користувачів, навмисним спотворенням інформації, неналежною організацією праці тощо);

2) помилки, викликані несправністю технічних засобів системи (пов'язані з несправністю обладнання, невідповідністю його до технічних норм, порушенням необхідних умов роботи технічних засобів і зберігання носіїв інформації, з фізичним зносом елементів і вузлів технічних засобів тощо) [2].

Значний розмір нарахування ЄСВ на заробітну плату відноситься на витрати роботодавців, тому вони часто нараховують і проводять утримання з заробітної плати з її мінімального розміру, а решту видають незаконно у конвертах. Вирішення проблем необлікованих доходів вимагає ідентифікації витрат громадян. При впровадженні з 2020 року спеціального програмного забезпечення в реалізації групами платників єдиного податку та за удосконалення для суб'єктів на загальній системі оподаткування можливо реалізувати систему порівняння доходів-витрат громадян.

Потребують усунення наступні факти негативної практики: відпусток за власний рахунок понад 15 днів, переведення працівників на неповний робочий день при повному робочому дні, звільнення працівників без відповідних виплат згідно чинного законодавства, затримка та непроведення індексації виплати заробітної плати.

Отож, облік розрахунків з оплати праці та інших виплат потребує посилення контролю зі сторони держави. Впровадження ідентифікації доходів-витрат громадян дозволить вирішити проблему тіньової виплати заробітної плати.

Список використаних джерел:

1. Цвігун Н.В. Проблеми й методи удосконалення обліку, аналізу й контролю операцій з оплати праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/5/9.pdf;
2. Автоматизація діяльності служби персоналу // Довідник з управління персоналом. – 2006. – № 4. – С.97-106

ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Івченко Лариса Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

Ляшенко Юлія Миколаївна

студентка факультету обліку та податкового менеджменту, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

Масштабне реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності насамперед зумовлене значними змінами в економіці України та її входженням у світове співтовариство. Тому з'являється необхідність створення нової нормативно-правової бази бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів. Одним із головних завдань реформування фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів є вдосконалення ведення бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва і складання на основі цього фінансової звітності.

Міністерство фінансів України наказом № 422 від 25 червня 2003 р. затвердило “Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами” (далі – Рекомендації). Рекомендаціями передбачено, що малі підприємства можуть використовувати просту і спрощену форми бухгалтерського обліку, але вони дещо різняться від раніше прийнятих у 1996 р [1, ст.48].

Просту форму обліку застосовують малі підприємства з незначним документооборотом, які здійснюють діяльність з виконання нематеріаломістких робіт і послуг. Ця форма передбачає використання одного реєстру – Журналу обліку господарських операцій. Ведення Журналу не має суттєвих відмінностей порівняно з використанням Книги обліку господарських операцій. Спрощена форма бухгалтерського обліку застосовується малими підприємствами, якщо не виконуються умови для

застосування простої форми бухгалтерського обліку (кількістю господарських операцій за місяць не більше 300) або за власним вибором суб'єкта господарювання [2]. На підставі первинних і зведених документів у відомостях відображається запис за дебетом і кредитом відповідних рахунків, а також поєднання синтетичного та аналітичного обліку, тому окремо аналітичний облік не ведеться. Наприкінці місяця обороти з кредиту рахунків переносять до оборотно-сальдової відомості, яка є Головною книгою шахової форми.

Ведення бухгалтерії без використання подвійного запису характеризується наявністю одного запису для кожної господарської операції, заповненням однієї колонки для відображення надходжень і витрат грошових коштів. Перевагою такого обліку є значна простота його ведення, однак він має більше недоліків, ніж переваг: такий облік не має можливості відслідковувати рахунки інвентаризації, кредиторської та дебіторської заборгованості. Бухгалтерія без використання подвійного запису має можливість розрахунку чистого доходу, однак, не пристосована для розробки балансу та відстеження змін на рахунках активу і пасиву, що є вкрай необхідним для складання фінансової звітності [3, ст. 128].

Таким чином, бухгалтери невеликих підприємств за спрощеною формою обліку доходів і витрат повинні відображати кожну господарську операцію не двічі (як цього вимагає метод подвійного запису), а тричі, тому що, крім змін у статтях балансу, розробники методичних рекомендацій вимагають від малих підприємств деталізувати інформацію про нарахування амортизації та витрати на ремонт основних засобів, а також про розрахунки підприємства з постачальниками, покупцями, працівниками, бюджетом та іншими контрагентами, що призводить до відображення господарських операцій у декількох облікових регістрах [1, ст. 126]. Таким чином, у відображенні господарських операцій у спрощених формах журналів і відомостей присутній метод подвійного запису, який забезпечує (допомагає) при складанні фінансової звітності, зокрема, основного бухгалтерського документу – балансу.

Без методу подвійного запису дуже складно збалансувати статті активу і пасиву та здійснити перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку протягом всього звітного періоду [4].

Список використаних джерел:

1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва: стат. зб. - К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2014. - 497 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Спрощена фінансова звітність”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25

лютого 2000 р. № 39, у редакції наказу від 23 липня 2019 р. № 19. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>.

3. Данилків Х. Економічна сутність та роль малого підприємництва в умовах розвитку ринкової економіки. / Х. Данилків // Формування ринкової економіки в Україні. - 2013. - Вип. 29. Ч. 1. - С. 126-133.

4. Безугла Л.С. Соціально-економічні функції держави щодо розвитку малого та середнього підприємництва в Україні // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» № 2, 2011.

5. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №13-17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ РОСЛИННИЦТВА ТА МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ

Кувіла Олександр Олександрович

студент магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Салецький Анатолій Анатолійович

студент магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Кондрюк Леся Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу Подільського державного аграрно-технічного університету

За сучасних умов економічного розвитку досить широкого розповсюдження набирає впровадження технологій глобального позиціонування, тобто використання GPS-моніторингу суб'єктами господарювання. Більшість країн світу вже відчула явні переваги від використання даних технологій своїми підприємствами. Щодо України, то у нас дані технології поки що тільки набирають обертів користування. Проте GPS-технології використовуються лише для управління та контролю руху автотранспорту, а можливість їх застосування для потреб бухгалтерського обліку поки що залишається малорозвиненою. Отже, питання становлення системи обліку під впливом досягнень науково-технічного прогресу у формі повної автоматизації облікових робіт нині набуває особливої актуальності [1].

Транспортний засіб, оснащений GPS-приймачем, приймає й обробляє сигнали із супутників, визначаючи параметри руху транспортного засобу: координати (широта, довгота й висота), швидкість і напрямок руху. Ці дані записуються на внутрішню енергонезалежну пам'ять і передаються через GSM- та INTERNET-канали на сервер, який опрацьовує отриману інформацію та розподіляє її за різними категоріями, формуючи базу даних [1].

Для забезпечення повноцінного контролю й обліку виконання операцій агрегатів у полях, компанії спочатку проводять комплексне оснащення сільгосптехніки. Далі в програмне забезпечення вносять всі технологічні карти по відповідних культурах, створюють оперативні плани роботи всього парку техніки в прив'язці до конкретних полів господарств. Така система дозволяє вести хронометраж усіх норм роботи та витрат палива відносно конкретної техніки, агрегатів і виконуваних операцій. Цей блок дозволяє не лише провести календарне планування роботи техніки, а й чітко проконтролювати якісне виконання. У розпорядженні керівництва буде вся потрібна інформація, обробка та аналіз якої дозволять ухвалювати більш зважені управлінські рішення. У результаті підвищується ефективність і дисциплінованість роботи всього напрямку. Система дає змогу диспетчерам вести облік виконаних робіт, складати карти обробленої площі, а також контролювати максимальну швидкість проведення технологічних операцій [2].

Принципово важливим моментом у впровадженні комплексної системи управління технікою є створення максимальної кількості точок контролю для підтвердження витрат компанії. Таким чином, обліковець чи бухгалтер отримує первісно перевірені дані, або має можливість оперативно перевірити їх, ґрунтуючись на даних з геоінформаційної системи [2].

Використовуючи систему GPS можна здійснювати облік витрат пального, насіння, фізичний знос об'єктів машинно-тракторного парку для планування ремонтних робіт. Однак, потрібно комплексний підхід щодо відображення фактів господарського життя з програмним забезпеченням системи бухгалтерського обліку.

Програмний продукт від ТОВ Мікро Тронік на базі платформи «1С Підприємство 8» поєднує в собі повний цикл управління рухом палива і отримання автоматизованої звітності. Система призначена для використання диспетчерськими службами і службами безпеки з метою виключення крадіжок палива по всьому ланцюжку його руху, а також отримання різних управлінських звітів по роботі техніки (рис. 1) [3].

Впровадження систему GPS з інтеграцією платформи «1С Підприємство 8» дозволить значно зменшити витрати часу на формування

обліково-аналітичної інформації для управління підприємством, звітності та посилити контроль.

Рис. 1 Схема программного продукту від ТОВ Мікро Тронік на базі платформи «1С Підприємство 8» [3].

Отже, вважаємо що впровадження систему GPS у поєднанні з спеціалізованими продуктами для ведення бухгалтерського обліку дозволяє оптимізувати витрати рослинництва та МТП та потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Белозерцев В.С., Рижик Я.С. Застосування технологій глобального позиціонування в бухгалтерському обліку на автотранспортних підприємствах / Белозерцев В.С. // Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/114.pdf>;
2. Комплексне управління технікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smartfarming.ua/ua-blog/kompleksnoe-upravlenie-tehnikoj>;
3. Рішення по автоматизації для Агро-бізнесу // Сайт компанії ТОВ "Мікро Тронік". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://microtronic.com.ua/ua/kompleksni-rishennia/rishennia-dlia-apk.html>.

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПАЛЬНОГО НА ПІДПРИЄМСТВІ

Левчук Олена Миколаївна

студентка магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Кондрюк Леся Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу Подільського державного аграрно-технічного університету

Витрати пального займають вагомe місце в системі бухгалтерського обліку, адже займають вагому частку у витратах всіх без виключення суб'єктів господарської діяльності.

У 2013 році було скасовано типову форму подорожнього листа службового легкового автомобіля, а згодом — і типову форму подорожнього листа вантажного автомобіля. Стаття 126 Кодексу України про адміністративні правопорушення вже не передбачає відповідальності за відсутність шляхового листа у водія [1]. Однак, як в податковому так і в бухгалтерському обліку не дозволено відображати господарські операції на списання пального без первинного документа (ч. 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та ст. 44.1 Податкового кодексу України) [2,3].

Підприємства можуть використовувати скасовану форму подорожнього листа в частині списання пального, або ж застосувати самостійно розроблену форму. Але вимогою є наявність обов'язкових реквізитів або реквізитів типових чи спеціалізованих форм, перелік яких визначено у ч. 2 ст. 9 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], такі як: назва документа (форми); дата складання; назва підприємства, від імені якого складено документ; зміст й обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що надають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Крім того, ДФС зазначає: оскільки законодавством України не визначено форму бланка подорожнього листа, то платник податку може використовувати зручну для обліку форму первинного документа, затверджену наказом про облікову політику підприємства, за умови наявності всіх ознак первинного документа, відомостей у ньому про господарську операцію та підтвердження її здійснення (див. листи ДФСУ від 02.11.2015 р. № 23178/6/99-99-19-02-02-15 і від 09.06.2015 р. №

11999/6/99-99-19-01-01-15). Своєю чергою, Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Мінфіну України від 27.06.2013 р. № 635, не містять вимоги стосовно затвердження наказом про облікову політику форми первинних документів. Отже, відповідна примха контролерів щодо затвердження форми первинного документа наказом про облікову політику не має жодного підґрунтя. Утім безпечніше все ж затвердити форму подорожнього листа, який можна буде використовувати для списання пально-мастильних матеріалів. Для цього достатньо звичайного внутрішнього наказу по підприємству [4].

Важливо також при заповненні керуватися нормами Інструкції про порядок застосування подорожнього листа службового легкового автомобіля й обліку транспортної роботи, затвердженої наказом Держкомстату України від 17.02.1998 р. № 74 [5]. Адже цим нормативним документом передбачено дотримання Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті.

Оформлення медичного та огляду технічного стану транспорту передбачено у інших регістрах обліку [4].

Норми витрат пального допомагають об'єктивно визначати кількість витраченого пального, тому ігнорувати їх недоцільно. Крім того, іншого нормативного документа, що дає змогу визначити кількість витраченого пального, немає. Однак, альтернативою є застосування сучасних систем в обліку пального.

Так, доцільним є варіант списання палива за системою контролю транспорту GPS/GPRS. Основними елементами системи GPS/GPRS є: GPS-трекер, датчик пального та комп'ютерна програма яка обробляє отриману інформацію від GPS-трекера (у т.ч. від датчика пального), формує звіти про використання палива, пробіг, стоянки, маршрути руху транспортних засобів на карті тощо. Підставою для списання палива за цим варіантом буде звіт про витрати палива, сформований комп'ютерною програмою, що обробляє дані датчика пального.

Отож, облік пального на підприємствах України потребує подальших розробок щодо в частині документального оформлення.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X, в редакції від 20.11.2019 р., підстава - 224-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>;
2. Податковий кодекс України. Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI, в редакції від 20.10.2019 р., підстава – 129-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17>;

3. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" 996-XIV від 16.07.1999р. в редакції від 16.11.2018, підстава - 2545-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>;
4. За яким документом списувати витрати на ПММ. // Інтерактивна бухгалтерія. Газета. – № 83. – 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/355>;
5. Про затвердження Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті: наказ Держкомстату України від 17.02.1998 р. № 74. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0043361-98>;
6. Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті: Наказо Мінітрансу України від 10.02.98 р. № 43, Редакція від 01.03.2012, підстава - v0036733-12. . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0043361-98>.

ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Михальський Володимир Валентинович

студент магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Кондрюк Леся Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу Подільського державного аграрно-технічного університету

Згідно П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" зобов'язання — це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди [1].

Розкриття інформації про зобов'язання у фінансовій звітності — один зі шляхів надання інформації про наявні зобов'язання в разі, якщо неможливо відобразити її на рахунках пасиву, але за встановленими вимогами до звітності вона має бути наведена. У П(С)БО 11 "Зобов'язання" визначено основні вимоги щодо розкриття інформації про наявну заборгованість в фінансовій звітності. Відповідно до нього зобов'язання визнається і відображується в обліку, якщо: — його оцінка може бути достовірно визначена; — існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на

дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу у звітному періоді [2].

С. Голов та М. Пушкар розширюють умови визнання зобов'язань, розширюючи перелік вище зазначених М. Пушкар до таких умов зараховує:

— зобов'язання, відображені в теперішньому часі, які вони є наслідком минулих фактів господарського життя (отримані запаси, послуги, завдана шкода, за яку підприємство несе відповідальність);

— підприємство визнає необхідність майбутніх платежів кредиторам з метою надалі підтримувати господарські зв'язки з ними відповідно до нормального ходу підприємницької діяльності;

— зобов'язання має бути виконано незаперечно, але майбутні платежі мають імовірний характер, оскільки підприємство може мати ускладнення з платежами;

— терміни виконання зобов'язань можуть бути визначені, але точна дата невідома;

— суб'єкт, стосовно якого виникли боргові зобов'язання, має бути ідентифікований як особа чи група осіб, хоча в момент реєстрації зобов'язання суб'єкт міг бути неідентифікованим [3].

У П(С)БО 11 "Зобов'язання" однією з умов визнання зобов'язань є достовірно визначена оцінка, проте інформація про види та методику оцінки зобов'язань у ньому не вказана. У П. 12 зазначеного положення визначений загальний підхід щодо оцінки поточних зобов'язань, що передбачає їх відображення в балансі за сумою погашення — недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яка буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства. Невирішеним залишається питання застосування цієї норми до всіх видів поточних зобов'язань. Тобто національні стандарти бухгалтерського обліку не передбачають оцінку різних за видами поточних зобов'язань, що потребує подальшого дослідження.

Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом — за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги — за поточною вартістю [4].

Підтримуємо пропозицію Ревизюк І.М. та Калюги Є.В. ввести документ – «Реєстр документів до сплати». Це дозволить контролювати кредиторську заборгованість за кожним рахунком постачальника та підрядника. Зведений «Реєстр документів до сплати» (табл.1) має інформацію про те, за що платить підприємство, які строки оплати та

найголовніше - побачити залишок за кожним рахунком на кінець дня і накопичувальну інформацію на кінець місяця [5]. В цьому документі нами пропонується внесення реквізиту «Відомості про звірку взаємних зобов'язань».

Таблиця 1

Фрагмент реєстру документів до сплати доопрацьовано автором [5]

№ п/п	Поста-чаль-нМК	Номер та дата рахунку до сплати.	Терміни оплат дні	Сума оплати з ПДВ, грн.	С-до по рах. На кін. дня	С-до на рах накопичув. за місяць	Дата оплати	Відомості про звірку взаємних зобов'язань*
	Назва	сума нарах з ПДВ, грн.						
1								
2								
Разом								

Таки чином, питання обліку зобов'язань потребує удосконалення та подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності": Наказ Міністерства фінансів України в редакції від 3.07.2019, підстава - z0685-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0336-13>;
2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": Наказ Міністерства фінансів України в редакції від 29.10.2019, підстава - z1065-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0085-00>;
3. Кузнєцова С. Управлінська бухгалтерська звітність: проблеми створення / С. Кузнєцова // Бухгалтерський облік і аудит. — 2008. — №11. — С. 15—24.
4. Н. П. Самохвал Місце поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку підприємства / Самохвал Н. П. // Економіка та держава. — № 9. — 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2011/17.pdf
5. Ревизюк І.М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками / І.М. Ревизюк, Є.В. Калюга // Економічні науки. – 2013. – № 10 (4). – С. 185-190. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esnof_2013_10%284%29__30.

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Прокопенко Катерина Володимирівна

студентка, Національний університет технологій та дизайну

Радіонова Наталія Йосипівна

кандидат економічних наук, доцент, Національний університет технологій та дизайну

Постановка проблеми. Метою будь-якого суб'єкта господарювання є отримання позитивних результатів від діяльності. Як відомо, фінансовий результат є важливим підсумковим показником, його визначення є важливим аспектом не тільки для управління підприємством та внутрішніх користувачів, а й для зовнішніх (контрагенти, органи державного контролю), адже об'єктивна оцінка цього показника необхідна для визначення ступеня надійності фінансово-економічного становища суб'єкта господарювання. Зазначені причини зумовлюють необхідність дослідження питання впливу облікової політики підприємства на фінансові результати його діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впливу облікової політики на формування фінансового результату господарювання підприємства відображені у різноманітних працях, статтях, наукових доробках багатьох економістів, бухгалтерів як практиків так і теоретиків Ф.Ф. Бутинець, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, А.Д. Шеремет.

Як зазначають Пушкар М.С., Щирба М.Т., від прийнятої облікової політики залежить не тільки фінансовий результат, а й фінансовий стан підприємства. Повне та правдиве подання інформації про фінансові результати і фінансовий стан підприємства у фінансовій звітності в значній мірі залежить від рівня формування та застосування облікової політики, яка б враховувала умови діяльності підприємства, організаційно-технічні особливості тощо [1, с. 178].

Під час дослідження впливу методів та особливостей облікової політики на фінансові результати господарювання підприємства, доведено, що обрані методичні прийоми можуть кардинально впливати на показники фінансового результату суб'єкта господарювання.

На сьогодні недостатньо висвітленою є питання, щодо впливу застосування міжнародних стандартів фінансової звітності при формуванні облікової політики, оскільки більшість вітчизняних науковців висвітлюють питання впливу облікової політики сформованої на засадах національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Згідно до Закону України № 996-XIV від 16.07.1999 р. «Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» за підприємствами України закріплена можливість застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності та Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності», регламентують особливості формування облікової політики для суб'єктів господарювання, що провадять діяльність спираючись на такі стандарти.

Постановка завдання. Завданням цієї доповіді є огляд основних способів впливу облікової політики на результати діяльності суб'єкта господарювання з урахуванням можливості застосування в Україні міжнародних стандартів фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розбіжності звітної та реальної величини прибутку підприємства обумовлені застосуванням певних принципів, методів, технік ведення бухгалтерського обліку, що відображені в обліковій політиці підприємства [6, с. 188-190; 7, с. 531].

Згідно до Закону України № 996-XIV від 16.07.1999 р. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [2; 3].

Згідно з МСБО (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [8].

Згідно з МСБО (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» МСФЗ застосовується до операції чи події до якої воно може бути застосовано, якщо таке МСФЗ відсутнє то інформація має бути відображена таким чином, щоб бути доречною та правдивою.

Розпорядчий документ суб'єкта господарювання про облікову політику має містити інформацію про перелік методів оцінки, обліку і процедур, шляхом їх детального опису.

Так чи інакше, на фінансовий результат впливає кожен обраний підприємством метод, процедура чи техніка зафіксовані в розпорядчому документі про облікову політику. Нижче розглянемо аспекти обліку, що мають найбільшу кількість варіантів відображення та вплив а фінансовий результат.

1. Основні засоби, а насамперед, нарахування амортизації та їх переоцінка. Визнання, оцінку та нарахування зносу основних засобів регламентують МСБО 16 «Основні засоби» та П(С)БО 7 «Основні засоби». Підприємство може обрати один з п'яти методів нарахування

зносу, до того ж деякі з них можуть суттєво збільшити витрати на початку строку використання основного засобу. На відміну від національних стандартів, міжнародні стандарти фінансової звітності передбачають перегляд методу амортизації в кінці кожного звітного періоду в залежності від потреб підприємства. Перегляд методу нарахування зносу у разі зміни очікуваних вигід які мають бути отримані від такого основного засобу, відбувається як за національними так і за міжнародними стандартами.

Переоцінка основних засобів безпосередньо впливає на величину амортизаційних нарахувань. Національні стандарти не забороняють використання індексу переоцінки, який може залежати від ринкової ціни подібних необоротних активів. Згідно міжнародних стандартів суб'єкт господарювання має обирати модель собівартості або переоцінки, і йому слід застосовувати її до всього класу основних засобів [11, 12].

2. Затрати, а саме, розподіл непрямих витрат. Розподіл непрямих витрат за об'єктами обліку та калькулювання може здійснюватися пропорційно різноманітних показників підприємства, вибір яких залежить від специфіки суб'єкта господарювання, таким показником може бути: заробітна плата робітників підприємства, собівартість продукції, затраченої потужності основних засобів. Спосіб розподілу непрямих витрат впливає на розрахунок собівартості та рентабельності окремих видів продукції, робіт, послуг.

5. Вибір методу оцінки спожитих виробничих запасів. Суб'єкт господарювання під час формування облікової політики може обрати один з декількох способів визначення собівартості закуплених запасів. До таких методів відносять: середньозважений, нормативних затрат, «Перший прийшов-перший пішов» (ФІФО), ідентифікований та метод ціни продажу [13; 14].

6. Вибір методу визнання доходів від реалізації продукції. Згідно податкового законодавства України, дохід визнається одночасно з переходом права власності покупцеві [4].

Враховуючи цей факт ми розуміємо, що дохід буде визнано незалежно від того чи надійшли грошові маси на рахунки підприємства. Від так безпосередня оплата і визнання доходу можуть відбуватися у різні періоди. Цей метод сприяє надходженню податків до бюджету. Але затримки оплат з боку контрагента можуть призвести до складнощів та погано вплинути на фінансовий стан підприємства. Така ситуація спонукає суб'єкти господарювання до переходу на попередні платежі, що є досить незвичним для ринкової системи.

Окрім методів наведених вище, на фінансові результати суб'єкта господарювання впливають методи оцінки нематеріальних активів та

способів нарахування амортизаційних відрахувань, способи формування резервів майбутніх витрат та платежів.

Висновки з даного дослідження. Розглянуті вище методи впливу облікової політики свідчать про те, що формування та розробка розпорядчого документа про облікову політику є суттєвим аспектом роботи управлінців та бухгалтерської служби для ефективної та гармонійної роботи підприємства з урахуванням всіх його особливостей.

Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності потребує змін облікової політики, які не будуть суперечити міжнародним стандартам фінансової звітності. Якщо при виборі методів спостерігається значна відмінність між національними та міжнародними стандартами, має бути обраний такий метод, який не спричинить викривлення інформації, завищення витрат ресурсів.

Проектування облікової політики суб'єкта господарювання, який міг би бути використаний на практиці за умови застосування підприємством міжнародних стандартів фінансової звітності, є не завершеним і заслуговує уваги та подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Пушкар М.С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія / М.С. Пушкар, М.Т. Щирба. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010.– 260 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. – Закон України № 996-XIV від 16.07.1999
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
5. Які новації в цьому році очікують бухгалтерський облік / Інтерв'ю з начальником Управління методології бухобліку Департаменту податкової, митної політики та методології бухобліку Міністерства фінансів України Канцуровим О.О. // Все про бухгалтерський облік. –2013. – № 22. – С. 8-10.
6. Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности / А.Д. Шеремет. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 415 с.
7. Ковалев В.В. Финансовый учет и анализ: концептуальные основы / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 720 с.
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 8 «Облікові політики, зміни в облікових політиках та помилки»
9. Чалий І. БуХХХоблік для дорослих. МСФЗ-трансформація. Управління прибутком. Податки / Іван Чалий – Х.: Фактор, 2011.– 400 с.
10. Про облікову політику. Лист Міністерства фінансів України № 31-

34000-10-5/27793 від 21.12.2005 р.

11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»

Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246

15. Про оподаткування прибутку підприємств. Закон України № 334/94-ВР від 28.12.1994 р.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Тататрінцева Валентина Анатоліївна

студентка магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Кондрюк Леся Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу Подільського державного аграрно-технічного університету

Інвентаризація сьогодні – це не лише теоретичне підґрунтя бухгалтерського обліку і господарського контролю, але й організаційна форма, яка використовується для виявлення та оцінки фактичного стану майнової бази, підвищення ефективності використання ресурсів, контролю за роботою матеріально-відповідальних осіб, а також виявлення порушень в організації обліку майна, і причин, які породжують відхилення між його фактичною наявністю і даними обліку [1].

Зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення вимагає нових підходів в оцінці означених земель. Кабінет Міністрів України затвердив новий порядок проведення інвентаризації земель Постановою кабінету міністрів року «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» №476 від 05.06.2019р. [2].

Інвентаризація земель проводиться з метою встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їх меж, розмірів, правового статусу, виявлення земель, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням, виявлення і консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для

ведення Державного земельного кадастру, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і прийняття на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [3].

Державна інвентаризація земель проводиться шляхом формування земельних ділянок незалежно від форми власності, визначення їх угідь та у разі потреби віднесення таких земельних ділянок до певних категорій для інформаційного наповнення Державного земельного кадастру. Дія нового Порядку направлена, зокрема, на внесення до Державного земельного кадастру інформації про масиви земель сільськогосподарського призначення, в результаті чого до ДЗК буде внесено відомості про:

- про сформовані земельні ділянки, відомості про які не внесені до Державного земельного кадастру;
- невитребувані, нерозподілені земельні ділянки;
- земельні ділянки під польовими дорогами;
- земельні ділянки під полезахисними лісосмугами;
- земельні ділянки сільськогосподарського призначення під полезахисними лісовими смугами та іншими захисними насадженнями, які обмежують масив та земельні ділянки, розташовані уздовж масиву [3].

В результаті проведення інвентаризації земель оновлюються та вносяться до Державного земельного кадастру відомості про стан земель, розміри та кількість земельних ділянок, що дозволяє створити реальний інструмент контролю за змінами, що відбуваються, а наявність актуальних відомостей про правовий режим їх використання та суб'єктів земельних відносин – конкретизувати адресну спрямованість при реалізації природоохоронних заходів та персоніфікувати відповідальність за використання земельних ділянок не за цільовим призначенням або з порушенням земельного законодавства [3].

Додатковим ефектом проведення інвентаризації земель державної та комунальної власності є забезпечення оперативності та якості прийняття органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування рішень щодо передачі громадянам та юридичним особам у власність або користування земельних ділянок [3].

Відповідно, сільськогосподарські підприємства мають також здійснити відповідну інвентаризацію орендованих земель. На даний час є багато випадків використання земель не за призначенням. Так, дороги що розділяють орендовані земельні ділянки обробляються як загальний масив. Значна частина земель обробляється без оформлення оренди, оскільки їх власники померли або не витребували з належним оформленням права власності.

У пп. 1.4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань зазначено: «Під час проведення інвентаризації земельних ділянок, будівель, споруд, іншої нерухомості, водоймищ та інших об'єктів природних ресурсів перевіряється наявність документів, що підтверджують право власності підприємства на ці об'єкти» [4].

Отже, на підприємствах потрібне проведення інвентаризації орендованих земель сільськогосподарського призначення та розробка відповідного документування її результатів.

Список використаних джерел:

1. Олійник С. О. Проблеми на шляху вдосконалення інвентаризації на підприємствах / С. О. Олійник // Журнал науковий огляд. – № 6 (27). – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/889/1030>;
2. Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова кабінету міністрів №476 від 05.06.2019р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/476-2019-%D0%BF>;
3. Брикайло Ю. Новий порядок проведення інвентаризації земель – 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dreamdim.ua/ru/novuj-poryadok-provedennya-inventaryzatsiyi-zemel-2019/>;
4. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#n51>.

АНАЛІЗ РИТМІЧНОСТІ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ СЕЗОННИХ КОЛИВАНЬ НА ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Хмелюк Альона Василівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет*

Соломикіна Вікторія Вікторівна

Дніпровський державний технічний університет

Як відомо, будь-яке підприємство, в тому числі і торгівельне створюється з метою одержання прибутку. Торгівельні підприємства, на відміну від виробничих одержують прибутки за рахунок обслуговування процесів обміну, реалізуючи певну кількість товарів. Тому, важливою

складовою збільшення обсягів прибутковості товарів є їх налагоджена ритмічна їх реалізація. Ритмічність – це рівномірна реалізація продукції за однаковий відрізок часу на протязі звітного періоду [2].

Неритмічна робота приводить до суттєвого погіршення всіх економічних показників роботи: збільшення надпланових залишків продукції на складах підприємства; сповільнення оборотності капіталу; невиконання контрактів та договорів поставки, як наслідок сплата штрафних санкцій; несвоєчасного надходження виручки; перевитрати фонду оплати праці, тому що спочатку працівникам оплачують вимушені відпустки, а потім понаднормові години.

Все це призводить до підвищення обсягу витрат, зменшення прибутку та погіршення фінансового стану торговельного підприємства[3].

Об'єктом дослідження є діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «АРДОР-ТРЕЙД». ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» є єдиним ексклюзивним дистриб'ютором лакофарбового підприємства ТОВ ПП «ЗІП». Мета «АРДОР-ТРЕЙД» - налагодження та забезпечення комфортного співробітництва між підприємством та споживачем, поширення якісної лакофарбової продукції і необхідних супутніх товарів. ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» повністю підтримує філософію ТОВ ПП «ЗІП» - працювати ефективно, чути свого споживача, пропонувати якісні продукти за доступною вартістю.

Аналіз ритмічності реалізації продукції ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» здійснено за допомогою показників рівномірності. Оцінка ритмічності реалізації лакофарбової продукції ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» представлена в табл. 1 та на рис. 1.

Таблиця 1 - Ритмічність реалізації лакофарбової продукції поквартально ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД»

Квартал	Обсяг реалізації продукції, грн.		Питома вага товарів, %		Темп зміни реалізації продукції, %	Частка товарів, зарахована у виконання плану з ритмічності поставок, 2018 р., %	Частка товарів, зарахована у виконання плану з ритмічності поставок, 2019 р., %
	2018 рік	2019 рік	2018 рік	2019 рік			
1 квартал	610440	736190	15,05	16,27	120,60	15,05	16,27
2 квартал	1375150	1608925	33,89	35,56	117,00	25,0	25,0
3 квартал	1269310	1378920	31,29	30,48	108,64	25,0	25,0
4 квартал ¹	802250	800000	19,77	17,69	99,72	19,77	17,69
Разом	4057150	4524035	100,0	100,0	111,51	84,82	83,96

¹ Сума реалізації продукції в 4 кварталі наведена згідно з встановленим планом реалізації

Рис. 1. Поквартальна динаміка реалізації продукції ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД»

Отже, ритмічність роботи оптового складу ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» складе:

2018 рік: $K_{\text{ритм}} = 15,05 + 25,0 + 25,0 + 19,77 = 84,82\%$

2019 рік: $K_{\text{ритм}} = 16,27 + 25,0 + 25,0 + 17,69 = 83,96\%$.

Таким чином, аналіз рівномірності реалізації продукції ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» свідчить про незначну аритмічність її реалізації. Аритмія реалізації продукції в 2018 році складає 15,18%, а в 2019 році 16,04%.

Аналіз динаміки реалізації лакофарбової продукції свідчить про збільшення обсягу продажу продукції. Так, 2019 році в порівнянні з 2018 роком обсяг продажу збільшився на 11,51%. Поквартальна динаміка свідчить про значне збільшення обсягів реалізації в 1 та 2 кварталах, на 20,6% и 17% відповідно. Цілком очевидно, що має місце сезонність.

Слід відмітити, що у розвитку соціально-економічних процесів поєднується необхідність і випадковість, тому поряд з тенденцією їм притаманні відхилення від тренда, сезонні коливання, структурні зрушення [1, с.274].

Слід відмітити, що існує коло соціально-економічних процесів, яким притаманні сезонні коливання, це: реалізація товарів широкого вжитку, будівельних товарів, коливання попиту, сезонні піднесення і спади пов'язані з нерівномірним використанням ресурсів. Означенні процеси потребують вивчення їх характеру і регулювання. При вимірюванні сезонних коливань обчислюють індекси, сукупність яких утворює сезонну хвилю. На нашу думку, дослідження процесів сезонності має здійснюватися саме фахівцями торговельних підприємств.

Досліджуване підприємство ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» здійснює реалізацію лакофарбової продукції. Звичайно, на перший погляд,

реалізація такої продукції не відноситься до продуктових товарів, але сезонністю нехтувати не потрібно. Тому, в подальшому аналізі дослідимо наявність даного явища щодо реалізації продукції оптом.

Здійснимо характеристику сезонних коливань продажу товарів ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД». Результати розрахунку представимо в табл. 2.

Таблиця 2. Сезонні коливання продажу лакофарбових товарів ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД»

Рік/показники	Обсяг товарообігу, грн.				Середньо-квартальний обсяг за рік грн.
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	
1	2	3	4	5	6
2018	610440	1375150	1269310	802250	1014287,5
2019	736190	1608925	1378920	800000	1131008,75
1 Середньо-квартальний товарообіг, грн.	673315	1492037,5	1324115	801125	1072648,13
2 Індекс сезонності, %	62,77	139,1	123,44	74,69	100
/ I - 100 /	37,23	39,1	23,44	25,31	125,08
(I - 100) ²	1386,07	1528,81	549,43	640,6	4104,91

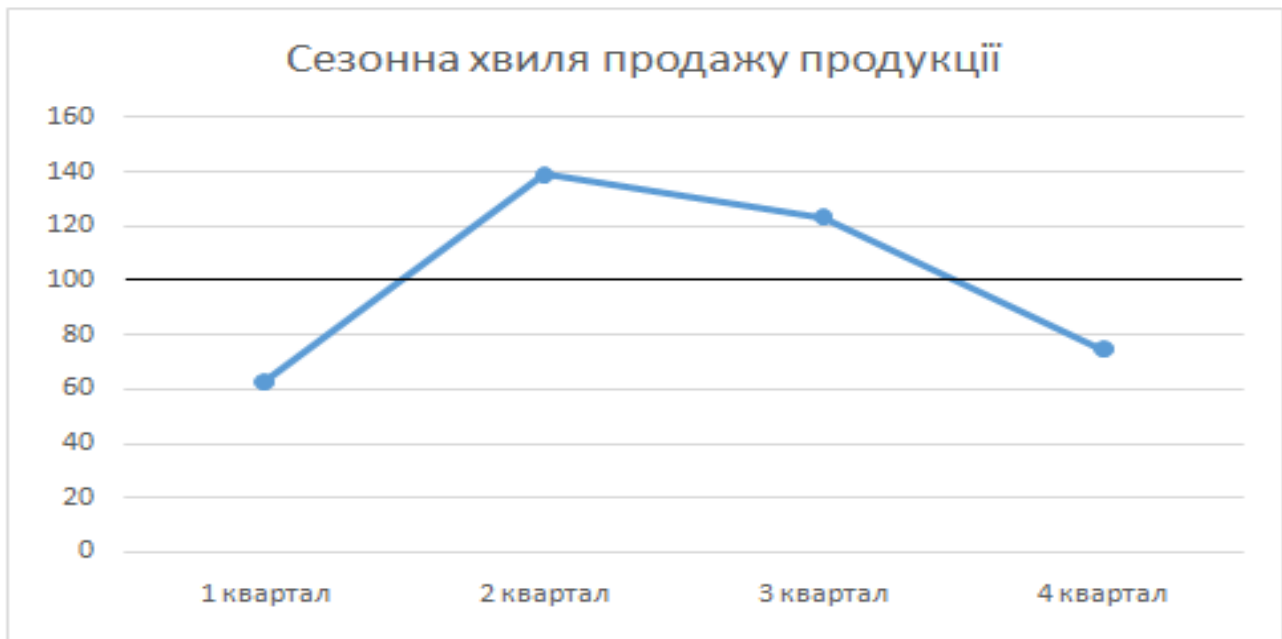
Отже, в результаті здійсненого дослідження поквартальної динаміки реалізації товарів ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» встановлено наявність сезонних коливань. Так, в першому та четвертому кварталах має місце сезонне зменшення обсягів реалізації лакофарбової продукції на 37,23% та 25,31% відповідно. В другому та третьому кварталах спостерігається збільшення реалізації на 39,1% та 23,44% відповідно.

Амплітуда сезонних коливань становить $R = 139,1 - 62,77 = 76,33\%$.

Середнє лінійне відхилення $L = 125,08/4 = 31,27\%$;

Середнє квадратичне відхилення $\delta = \sqrt{\frac{1}{4} \cdot 4104,91} = 32,03\%$.

Таким чином, розрахунки характеристик сезонності свідчать про сезонний характер реалізації продукції на регіональному оптовому ринку ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД». Так, найбільше реалізують лакофарбової продукції в третьому кварталі, а найменше в першому кварталі. Зміна значень кожного із показників за квартал може змінюватись на + 31,27%. Графічно індекси сезонності у вигляді сезонної хвилі представлено на рис. 2.

Рисунок 2 – Сезонна хвиля продажу лакофарбової продукції ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД»

Така ситуація повністю обумовлена погодними факторами і очевидно, що абсолютно доречне збільшення попиту населення на лакофарбову продукцію у весняно-літній період. Неритмічність роботи притаманна багатьом як торгівельним підприємствам так і суб'єктам малого бізнесу. Тому, на нашу думку, потрібно більш ретельно вивчати не лише причини аритмії, а й наслідки.

Маємо зауважити і таке, що у зв'язку з нестабільністю економічної політики в країні, угоди між виробниками та посередниками укладаються на умовах фактичного виконання, тобто споживачі та виробники здійснюють своєрідну "страховку". Тому, стабільна, тобто ритмічна робота торгівельного підприємства з продажу продукції повинна опиратися на реальний план реалізації продукції.

Таким чином, здійснивши аналіз динаміки обсягів реалізації лакофарбової продукції приватного підприємства ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» доведено вплив сезонних коливань на ринку та встановлено певну неритмічність продажу. Тому, з метою елімінування даних факторів та підвищення рівня ефективності продажу товарів, маємо надати керівництву підприємства наступні рекомендації:

- необхідно ретельно розподіляти річний обсяг реалізації продукції по кварталах з урахуванням встановлених термінів та обсягів поставок продукції;

- забезпечити рівномірне завантаження і ритмічну роботу всіх підрозділів підприємства враховуючі наступні фактори:

- а) кількість робочих днів у році, кварталі;
- б) сезонність і змінності роботи;

в) домовленості з постачання продукції стороннім організаціям, згідно умов договорів;

г) сезонність збуту окремих видів продукції;

д) можливого вибуття основних фондів.

Налагоджена ритмічна реалізація товарів торгового підприємства ТОВ «АРДОР-ТРЕЙД» є важливою умовою підвищення ефективності його діяльності, прибутковості та рентабельності та фінансового оздоровлення підприємства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Єріна А.М., Пальян З.О. Статистика: підручник. Київ: КНЕУ. 2010. 351с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навчальний посібник - 2-ге вид., випр. і доп. Київ.: Знання. 2005. 662 с.
3. Серединська В.М., Загородна О.М., Федорович Р.В. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 661 с.
4. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. Київ: ЦУЛ. 2002. 360 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Хмелюк Альона Василівна

кандидат економічних наук, доцент, Дніпровський державний технічний університет

Дубінчук Олександр Олександрович

студент, Дніпровський державний технічний університет

Сільськогосподарські підприємства (фермерські господарства) є суб'єктами підприємницької діяльності. Їх види визначаються за формами власності і формами господарювання. Згідно із діючим законодавством на сільськогосподарських підприємствах бухгалтерський облік ведеться безперервно з моменту утворення на приватних (приватно – орендних), в сільськогосподарських кооперативах, господарських товариствах, селянських (фермерських) господарствах. Тому, всі сільськогосподарські підприємства незалежно від організаційно – правових форм і форм власності зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність у відповідні органи з наданням повної неупередженої інформації про фінансовий стан і діяльність підприємства [2].

Питання організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві належать до компетенції власника. Власник несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності впродовж встановленого терміну [1].

Тому правильна організація обліку, і аналіз діяльності сільськогосподарського підприємства є однією з складних і актуальних завдань сьогодні.

Зауважимо, що у вітчизняній літературі особливе місце займають дослідження теоретико-методологічних основ організації обліку. Це праці провідних вітчизняних вчених: Ф.Ф.Бутинця, Н.В. Горшкової, С.В. Івахненкова, В.В. Кірсанової, В.Б.Моссаковського, М.Ф. Огійчука, О.Д. Пеліпадченко. О.П. Ратушної, О.Є. Шмигеля та ін. Проте питання методології практичних підходів організації обліку сільськогосподарських підприємств потребують детального дослідження з метою уточнення та вдосконалення.

Об'єктом дослідження було обране Товариство з обмеженою відповідальністю «Агророст». Предметом діяльності товариства є виробництво сільськогосподарської продукції на власних і орендованих землях, вирощування зернових та технічних культур.

Зауважимо, що всі підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від організаційно-правових форм господарювання і форм власності (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності) самостійно на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку визначає за погоджують з власником відповідно до установчих документів облікову політику підприємства, а також зміни до неї [2].

Облікова політика ТОВ «Агророст» сформована та відображена в Наказі про облікову політику підприємства. Наказом про облікову політику підприємства визначаються норми для правильного планування випуску продукції, раціональної організації обліку і контролю. Так відмічене, що при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за методом собівартості перших за часом надходження запасів: ФІФО. Вартісною ознакою предметів, що відносяться до основних засобів є вартість, що перевищує 6000 грн. Встановлені критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості. Відзначено, що якщо певний об'єкт основних засобів включає частину, яка утримується з метою отримання орендної плати або для збільшення власного капіталу, та іншу частину, що є

операційною нерухомістю, і ці частини можуть бути продані окремо (або надані в оренду згідно з договором про фінансову оренду), то ці частини відображаються як окремі інвентарні об'єкти. У випадку, якщо ці частини не можуть бути продані окремо, об'єкт основних засобів визначається інвестиційною нерухомістю за умови її використання переважно з метою отримання орендної плати або для збільшення власного капіталу. Також відмічене, що за наявності ознак, за яких об'єкт основних засобів може бути віднесений і до операційної нерухомості, і до інвестиційної нерухомості, підприємство обирає розмір площі як критерій щодо їх розмежування.

Таким чином, опрацювавши Наказ про організацію обліку сільськогосподарського підприємства, встановлено, що бухгалтерський облік на підприємстві ведеться з застосуванням меморіально-ордерної форми обліку та комп'ютерної бухгалтерської програми 1С: Бухгалтерія (рис.1).

Рисунок 1. Діюча форма обліку ТОВ «Агророст»

Джерело: особиста розробка авторів на основі дослідження Наказу про облікову політику та реєстрів обліку ТОВ «Агророст»

Зауважимо, що меморіально-ордерна форма обліку в Україні виникла у 1928-1930 рр. Вона передбачає за всіма операціями складання проводок у меморіалах-ордерах на підставі первинних документів або накопичувальних відомостей [3, с.41]. Меморіальний ордер оформлюють на спеціальному бланку, який перевіряє і підписує головний бухгалтер. У меморіалах ордерах коротко описується зміст господарської операції. Використовуючи Меморіальний ордер №4, №6, №10 за місяць поточного року, в роботі сформовано Журнал господарських операцій (табл. 1).

Таблиця 1. Журнал господарських операцій з виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції ТОВ «Агророст»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
1. Списано матеріали сільськогосподарського призначення (насіння) на виробництво галузі рослинництва	230/1	208/1	593957,25
2. Списано матеріали сільськогосподарського призначення (добрива та пестициди) на виробництво галузі рослинництва	230/1	208/2	768295,23
3. Придбано паливо у постачальника	203/1	631	769654,16
4. Відображено податковий кредит з ПДВ	641/2	631	153930,83
5. Придбано матеріали сільськогосподарського призначення (добрива, пестициди)	208/2	631	328659,73
6. Відображено податковий кредит з ПДВ	641/2	631	65731,95
7. Придбано запасні частини	207	631	82784,98
8. Відображено податковий кредит з ПДВ	641/2	631	16557,00
9. Віднесено до складу ЗВВ матеріали	91/3	631	103410,22
10. Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	20682,04
11. Відображено дохід від реалізації готової продукції (кукурудзи)	361	701/2	2287122,09
12. Відображено ПЗ з ПДВ	701/2	641/2	381187,02
13. Відображена собівартість реалізованої СГ продукції	901/2	271	1419797,30
14. Віднесено на фінансові результати:			
- доходи	701/2	791	1905935,08
- витрати	791	901	1419797,30

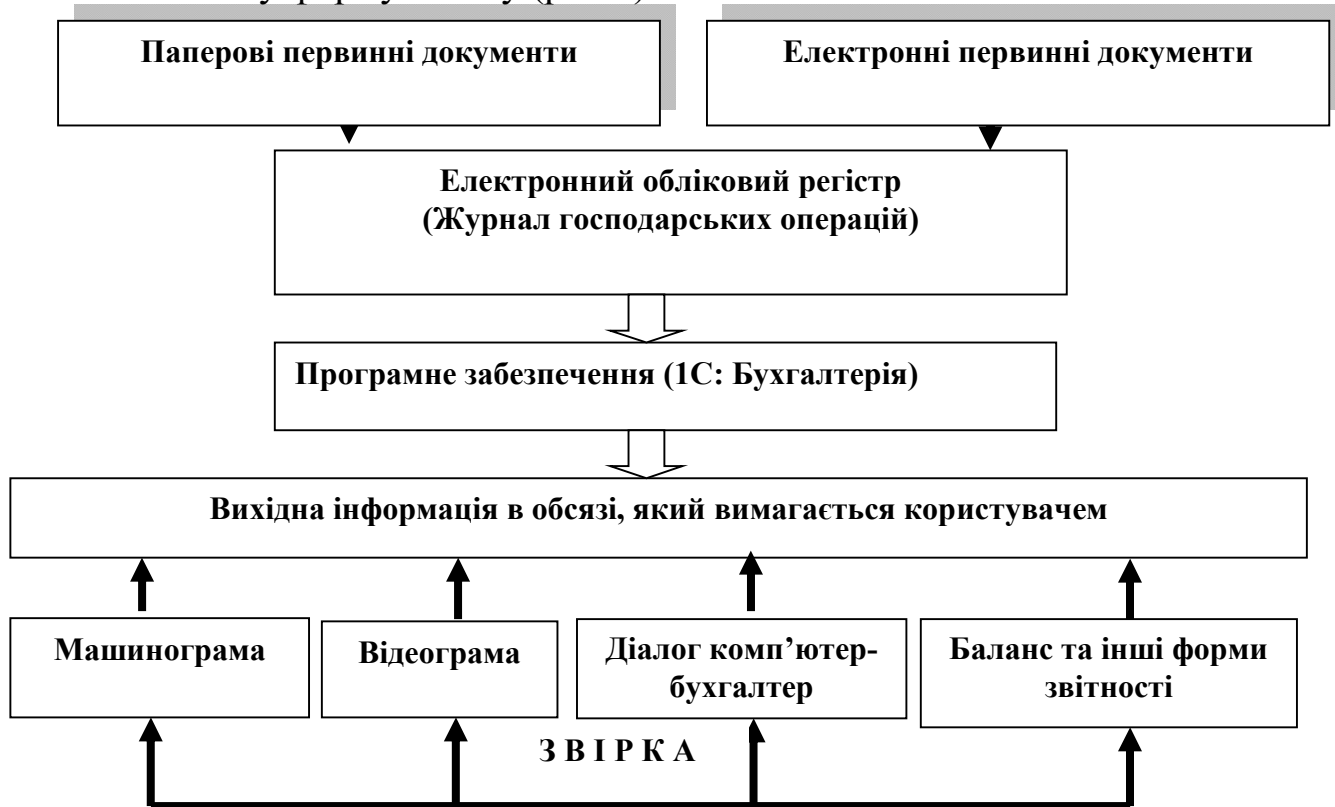
Джерело: особиста розробка авторів на основі дослідження реєстрів обліку ТОВ «Агророст»

Як свідчать сформовані бухгалтерські записи, облік виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції здійснюється з певним порушенням методики обліку активів та формування загальновиробничих витрат. Так, оприбуткування матеріалів в обліку (за умови врахування робочого плану рахунків) необхідно відображувати проведенням: дебет 208/1 кредит 631, а списання їх до складу загальновиробничих витрат:

дебет 91/3 кредит 208/1. Враховуючи, що вони є змінними загальновиробничими витратами, їх необхідно в повному обсязі списати на витрати виробництва: дебет 230/1 кредит 91/3. На досліджуваному підприємстві їх в момент оприбуткування списують на загальновиробничі витрати.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження встановлено, що організація бухгалтерського обліку ТОВ «Агророст» здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XIV [1]. Організація обліку на підприємстві здійснюється за трьома основними аспектами, що сприяють ефективному управлінню обліком як системою: організація роботи облікового апарату; принципи організації та методи обліку на підприємстві; документування операцій, форма обліку.

З метою удосконалення організації обліку на сільськогосподарському підприємстві пропонуємо впровадити автоматизовану форму обліку (рис.2).

Рисунок 2. Автоматизована форма обліку ТОВ «Агророст»
Джерело: особиста розробка авторів на основі дослідження форми обліку ТОВ «Агророст»

Технологічний процес обробки даних при комп'ютерній формі обліку можна поділити на три етапи: збір і реєстрація первинних даних для обробки на комп'ютері; збір і реєстрація первинних даних для обробки на комп'ютері; формування масивів облікових даних на

електронних носіях: Журнал господарських операцій, структури синтетичних і аналітичних рахунків, довідників аналітичних об'єктів, постійної інформації. Одночасно здійснюється контроль за процесом обробки інформації, записаної в масивах облікових даних; отримання результатів за звітний період на запит користувача або у вигляді реєстрів синтетичного обліку, аналітичних таблиць, довідок з бухгалтерських рахунків, або відображенням на екрані дисплею потрібної інформації.

Отже, розглянувши організацію обліку на сільськогосподарському підприємстві маємо відзначити, що вона потребує удосконалення за наступними аспектами: по-перше, облік на підприємстві здійснюється з використанням меморіально-ордерної форми обліку (меморіалів-ордерів), що загрожує облік та підвищує його трудомісткість; по-друге, ефективність діяльності працівників бухгалтерії зменшує необхідність дублювання інформації, приведеної в довідках у Реєстраційний журнал; по-третє, використання окремих довідок для відображення кожного виду операцій за розрахунками ускладнює повноту відображення здійснення господарських операцій.

Список використаних джерел:

1. Закон України № 996-XIV від 16.07.99р. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14-155>
2. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» від 27.06.2013 р., №635 //: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/id=293536>
3. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Панченко Л.Г. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. Київ: Вища освіта.2003.800с.

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Щибун Аліна Юрївна

*студентка 3 курсу, 6 групи, напрям підготовки «Облік і оподаткування»,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

В умовах сучасної економічної кризи в Україні велика кількість підприємств та організацій знаходиться в скрутному становищі, маючи досить велику проблему неплатежів. Однією з головних умов підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємств, що

функціонують в умовах ринку, є ефективно ведення фінансового обліку розрахунків в процесі виробничо-фінансової діяльності з приводу реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг підприємства вступають у розрахункові відносини з покупцями і замовниками.

Аграрні підприємства одночасно є покупцями і продавцями одних і тих самих товарів. Взаємини між продавцями (постачальниками) і покупцями (замовниками) будуються на основі господарських договорів купівлі-продажу продукції (товарів) та інших договорів на виконання робіт, надання послуг, в яких відображені зобов'язання покупця (замовника) провести оплату за відвантажену йому продукцію, виконані роботи, надані послуги, за договірною вартістю.

Методичні засади бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (П(С)БО 10). Стандарт визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності підприємств незалежно від форм власності [1].

Для відображення розрахунків з покупцями за відвантажені на їх адресу товарно-матеріальні цінності та розрахунків із замовниками за виконані та прийняті до оплати роботи або надані послуги призначено рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем та замовником за кожним пред'явленим до сплати рахунком.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги у балансі відображається за чистою реалізаційною вартістю, тобто як різниця між первісною вартістю і резервом сумнівних боргів.

Основним первинним документом, що свідчить про відвантаження покупцям готової продукції, товарів, інших цінностей є накладна чи товарно-транспортна накладна.

Надзвичайно важливим є правильно вести документацію розрахунків: правильно та своєчасно заповнювати первинні документи, договори, всі їх реквізити, в установлені терміни передавати всі документи в бухгалтерію, контролювати всі розрахунки, оплату за продукцію, погашення дебіторської заборгованості.

Отже, чітка організація розрахунків між постачальниками і покупцями безпосередньо впливає на прискорення обертання оборотних активів і своєчасне надходження грошових коштів від реалізації.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість».

ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Яковенко Юлія Валеріївна

студентка, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають дедалі нові й нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Тому удосконалення бухгалтерського обліку пов'язане з вирішенням актуальних завдань в економіці України: збільшення обсягу виробництва продукції (робіт, послуг), зниження собівартості продукції. Вирішення цих завдань можливо при забезпеченні підприємств необхідними матеріальними цінностями, без яких неможливий виробничий процес.

Аналіз надходження матеріальних цінностей та їх використання і реалізація є основою ділянкою аналітичної роботи підприємства, яка забезпечує визначення і контроль точності та об'єктивності основного показника діяльності підприємства – обсягу реалізації і фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Запаси, як правило, є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан.

В умовах ринкової економіки, важливим фактором розвитку та інтенсифікації виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами, а також їхнє раціональне використання.

З переходом до ринку докорінно змінюється система постачання підприємствам сировини і матеріалів, комплектуючих виробів, енергоносіїв.

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», запасами вважаються активи, як і [2]:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають [1]:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів.

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року.

Враховуючи те, що окремі види запасів виконують різну роль у виробничому процесі, вони вимагають різних методик визначення норм споживання, страхових запасів, оптимальних партій поставок, правил зберігання тощо. На практиці прийнято за доцільне виділяти їх в окремі групи. Відповідно до цих груп на підприємстві організовується аналітичний облік за субрахунками до рахунку 20 "Виробничі запаси": 201 „Сировина й матеріали”; 202 „Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби”; 203 „Паливо”; 204 „Тара і тарні матеріали”; 205 „Будівельні матеріали”; 206 „Матеріали, передані в переробку”; 207 „Запасні частини”; 208 „Матеріали сільськогосподарського призначення”; 209 „Інші матеріали” [1].

Підприємство отримує запаси на свої склади із різних джерел [2]:

- від постачальників відповідно до укладених договорів на поставку, в яких зазначено найменування матеріальних ресурсів, обсяги і строки поставок, ціни, способу доставки та інші дані;

- від оприбуткування запасів із виробничих підрозділів на склади; оприбуткування відходів виробництва; залишків, виявлених при інвентаризації;

- оприбуткування запасів, отриманих від ліквідації основних засобів і малоцінних та швидкозношуваних предметів;

- надходження через підзвітних осіб. Кожна господарська операція щодо надходження матеріальних цінностей повинна бути оформлена відповідним первинним документом визначеної форми.

За дебетом рахунка 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати та втрати від браку продукції (робіт, послуг), за кредитом – суми фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом продукції, виконаних робіт та послуг.

За кредитом субрахунків обліку витрат допоміжних (підсобних) виробництв, з виконання некапітальних робіт та субрахунків обліку витрат основного виробництва списується собівартість виготовлених у допоміжних виробництвах виробів, споруд, робіт, послуг.

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється.

Отже, запаси підприємства мають складну структуру і включають ту частину активів, яка є досить мобільною. Запаси обліковуються у процесі виробництва за один виробничий цикл і включаються у собівартість продукції повністю за мінусом відходів в тому числі невикористаних матеріалів, що вимагає документування операцій з надходження, споживання у виробництві, оприбуткування відходів та проведення інвентаризації залишків невикористаних матеріалів на робочих місцях структурних виробничих підрозділів підприємства.

Важливим є отримання інформації про те, де було і для чого використано виробничі запаси, як проходив процес витрат з метою детального вивчення характеристик процесу перетворення речовин та сил природи у новий продукт праці, також необхідно забезпечити точність даних про запаси у фінансових звітах. Звідси й випливають завдання обліку [1]:

- забезпечення точності оцінки запасів на будь-яку дату;
- періодичне уточнення вартості виробничих запасів;
- проведення інвентаризацій матеріальних цінностей з метою виявлення непотрібних та таких, що втратили свою цінність;
- точність оцінки спожитих та реалізованих матеріалів;
- своєчасне документування операцій, пов'язаних із рухом матеріалів та їх залишків.

Отже, забезпечення підприємства виробничими запасами і раціональне їх використання є однією з основних функцій економічних служб господарських суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" №996-XIV від 16.07.1999р. // Все про бухгалтерський облік. №10 від 30.01.2009. 53 – С. 3-8.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" затверджений МФУ №87 від 31.03.1999 р. // Бухгалтерський облік за національними стандартами. Практичний посібник /Укладачі Я.Д.Крупка, З.В.Задорожний, Р.О.Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 236с.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Патенко Інна Вадимівна

студентка 1 курсу магістратури, Запорізький національний університет

Урусова Зінаїда Петрівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри «Обліку та оподаткування»,
Запорізький національний університет*

Аналіз стану та ефективності використання виробничих запасів є важливою функцією та необхідним інструментом діяльності підприємства. Аналіз виробничих запасів підприємства відіграє надзвичайно важливу роль при оцінці ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання, оскільки слугує джерелом інформації для прийняття своєчасних, ефективних та раціональних управлінських рішень.

Аналіз виробничих запасів підприємства має за мету забезпечити ефективне виконання виробничої програми за рахунок зведення до мінімуму матеріальних витрат, зменшення обсягу виробничих запасів, зниження цін на ресурси та підвищення їх якості. При цьому важливим є те, що даний інструмент дозволяє не тільки розрахувати можливі відхилення (економію або перевитрачання) обсягу фактично витрачених ресурсів від запланованих показників, але й встановити причини виникнення цих відхилень, тобто вплив певної сукупності факторів на суму витрат.

Очевидно, що для будь-якого суб'єкта господарювання небажаним явищем є як наявність надлишкових виробничих запасів, так і їх нестача. Можливі наслідки для підприємства за умови наявності надлишку або нестачі виробничих запасів наведені на рис.1.

Мошенський С.З. та Олійник О.В. вважають, що аналіз матеріальних ресурсів суб'єкта господарювання повинен включати наступні аспекти:

- аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами;
- обґрунтування оптимальної потреби в матеріальних ресурсах;
- оцінку ефективності використання матеріальних ресурсів;
- оцінку впливу ефективності використання матеріальних ресурсів на величину матеріальних витрат та обсяги діяльності [1, с. 704].

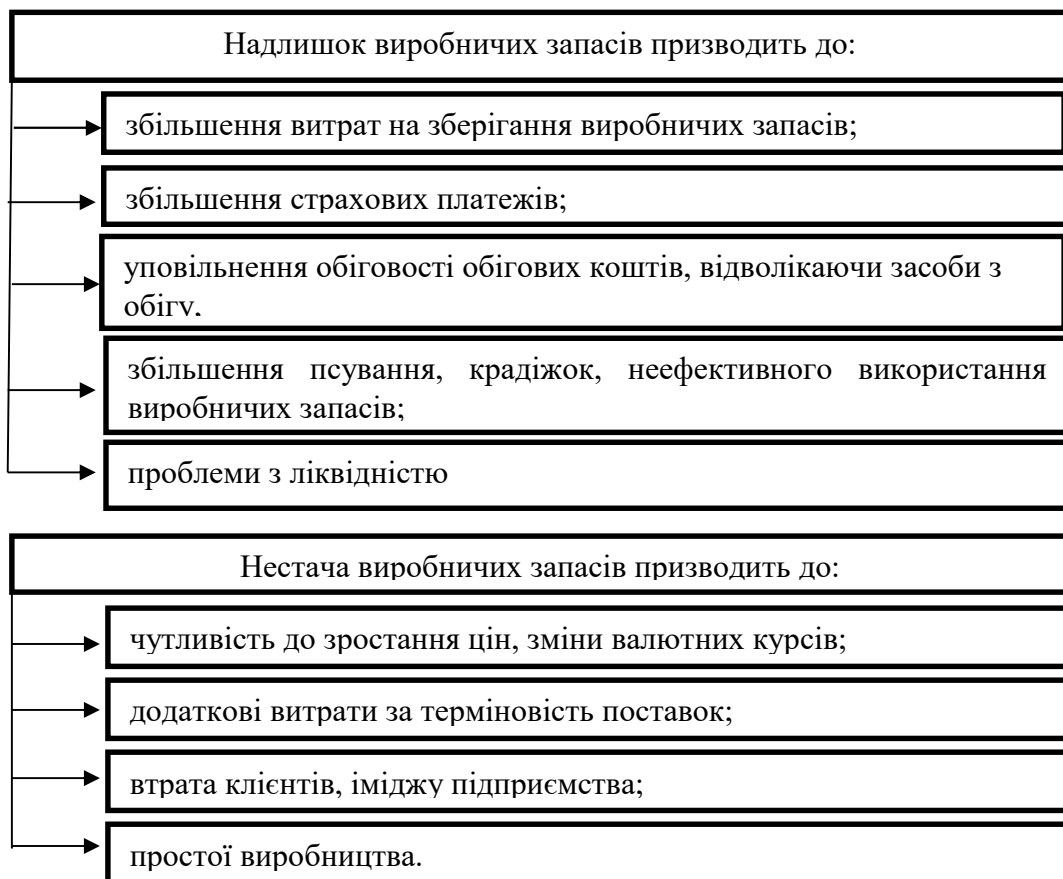

Рис.1 наслідки для підприємства за умови наявності надлишку або нестачі виробничих запасів

Аналіз виробничих запасів будь-якого суб'єкта господарювання повинен здійснюватися в трьох ключових напрямках: аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, аналіз використання виробничих запасів і аналіз впливу матеріальних ресурсів на виробничі результати підприємства.

Аналіз виробничих запасів будь-якого суб'єкта господарювання повинен здійснюватися в розрізі таких напрямків:

- 1) аналіз складу, структури та руху виробничих запасів;
- 2) аналіз дотримання норм виробничих запасів;
- 3) аналіз забезпечення потреби джерелами покриття виробничих запасів;
- 4) обґрунтування оптимальної партії закупівлі виробничих запасів;
- 5) аналіз ефективності використання виробничих запасів;
- 6) виявлення резервів збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності використання виробничих запасів [2, с. 568].

Запропонована методика аналізу виробничих запасів передбачає проведення окремого дослідження впливу процесу використання запасів на результативні показники діяльності підприємства.

Для підвищення ефективності використання виробничих запасів на підприємстві необхідно аналізувати тенденції зміни складу виробничих запасів, виконання плану за їх рівнем, розраховувати вплив факторів на їх приріст, визначити показники, що характеризують ефективність використання цього виду ресурсів, собівартість товарної продукції, результативність і раціональність діяльності.

Ефективне управління запасами матеріалів та сировини спирається на єдиний принцип: підтримувати їх на мінімально безпечному рівні, тобто такому, що враховує надійність поставок і дає змогу уникнути зайвих витрат на зберігання та ефективне їх використання.

Раціональне використання виробничих запасів на підприємстві є найважливішим фактором зниження матеріаломісткості і собівартості виробленої продукції, підвищення прибутковості і рентабельності виробництва. Варто зауважити, що ефективна організація аналізу виробничих запасів сприяє виявленню негативних аспектів у процесах забезпечення підприємства матеріальними ресурсами та їх раціонального використання у виробничих цілях. У свою чергу це дасть змогу виявити резерви скорочення матеріальних витрат та відповідно зниження собівартості продукції.

Список використаних джерел:

1. Мошенський С. З., Економічний аналіз: підручник / С. З. Мошенський, О. В. Олійник за ред. проф. Ф. Ф. Бутенця. – 2-ге вид. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2007. – 704 с.
2. Тринька Л. Я. Економічний аналіз : навч.- метод. посіб. / Л. Я. Тринька, О. В. Липчанський (Іванчук). – Київ : Алерта, 2013. – 568 с.

ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО АНАЛІЗУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Симоненко Олена Іванівна

кандидат економічних наук, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Аграрне виробництво України є світовим лідером з експорту продукції рослинництва та тваринництва. За останні 5 років частка продукції АПК у структурі експортної виручки України зросла з 31% у 2014 році до 39,3% у 2018.

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо планування розвитку аграрного сектору та окремих товаровиробників сільськогосподарської продукції можливо за рахунок побудови і аналізу

економетричних моделей, які кількісно описують вплив певного фактору на кінцевий результат їх господарської діяльності. Дослідження європейського та світового досвіду свідчить про те, що у сучасних умовах розвитку економіки моделювання є важливим інструментом аналізу аграрної політики з метою визначення впливу сільськогосподарської політики на постачання та соціально-економічні і екологічні системи пов'язані з аграрним сектором. На сучасному етапі процес державного регулювання розвитку агропромислового комплексу України передбачає визначення цілей розвитку галузі на основі з'ясування її поточного стану, формування стратегії досягнення цілей, реалізацію обраної стратегії та оцінку досягнутих результатів. Однією із головних мотивацій аграрних економістів для розширення їх аналізу аграрної політики до сфери політичних інституцій та процесів є знаходження сучасних концепцій, котрі будуть як економічно ефективними так і політично прийнятними. Доведено, що враховуючи динамічний розвиток аграрного сектора, наразі важливим є використання економіко-математичного моделювання для аналізу розвитку аграрного сектора економіки. Побудувавши надійні моделі для прогнозування результативних показників господарської діяльності аграрних підприємств можна вирішити задачу прогнозування економічних показників системи їх виробництва.

Оцінка якості прогнозних моделей аграрного виробництва є важливою для побудови зважених і варіантних прогнозів, основним критерієм якості прогнозної моделі є її точність. Об'єктивну оцінку точність прогнозу дає критерій середньої похибки. Для повної верифікації прогнозних моделей, крім критерію середньої похибки, необхідно використовувати інші критерії: критерій справджуваності прогнозу приростів, критерій дисперсії похибок, критерій кореляції прогнозу за фактичними даними.

Похибки прогнозу дають можливість з'ясувати прогнозні можливості моделі і абсолютна похибка прогнозу є більш об'єктивним критерієм, ніж відносна. Поширеним методом оцінки точності прогнозування є і підсумовування абсолютних похибок. Середнє абсолютне відхилення вимірює точність прогнозу, середня - величину помилки прогнозу. Для визначення середнього значення відносної похибки слід застосовувати таку методику. Визначивши середнє абсолютне відхилення, необхідно розділити його на середнє значення фактичної врожайності за досліджуваний період :

$$\varepsilon = \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - \tilde{y}_t)}{\sum_{t=1}^n y_t}$$

За формулою отримали середнє значення відносної похибки прогнозування, тобто за заданим алгоритмом знайшли значення похибки середньострокового прогнозування урожайності сільськогосподарських культур.

Стохастична економетрична тимчасового ряду описує процес з незалежними випадковими приростами. Основою для побудови прогнозу для якої є останнє спостережуване значення ряду. Чим менше похибка, отримана при прогнозуванні ряду стохастическим методом, тим ближче досліджуваний ряд до випадкового ряду з незалежними приростами.

Найчастіше для визначення прогнозних можливостей економетричних моделей використовується оцінка дисперсії похибки прогнозу, її порівнюють з дисперсією ряду різниць тимчасового ряду. Чим менше буде значення дисперсії похибки прогнозу до дисперсії приростів тимчасового ряду, тим вищою буде якість прогнозування економетричної моделі.

Оцінка стохастичною складової економетричної моделі є важливою частиною економетричного моделювання, де за оцінку якості побудованого прогнозу вибирають критерій справджуванності, згідно з яким визначають відсоток вірно передбачених знаків приростів залежної змінної через деякий, досить тривалий період прогнозування. У прогнозуванні результатів господарської діяльності аграрного виробництва необхідно дотримуватися принципів системності, варіантності і методики прогнозування [2]. Системність прогнозування ключових показників аграрного виробництва полягає в використанні прогнозних моделей з різним прогнозним горизонтом: моделі короткострокового прогнозування, моделі середньострокового прогнозування і моделі довгострокового прогнозування. Найбільш важливими для прийняття управлінських та інвестиційних рішень є моделі середньострокового прогнозування. Об'єктивне і точне прогнозування аграрного виробництва може базуватися на відповідних групах середньострокових прогнозних моделей: лінійно-гармонійних, авторегресійних, змінного середнього, екстраполяції, лінійного тренду, нейронних мереж, тощо.

Список використаних джерел:

1. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування : підруч. / В.М. Геєць, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2008. – 396 с.
2. Симоненко О.І. Економетрика: навчально-методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів ОС "Бакалавр" економічних спеціальностей . -К.: КОМПРІНТ, 2019.-100 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Щербак Валерія Ярославівна

магістр, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Сучасне економічне середовище є швидкозмінним, має значну кількість ризиків та загроз. Це особливо стосується економіки України, яка потерпає від наслідків фінансово-економічної кризи та військової агресії. Відтак українські підприємства перебувають у надзвичайно несприятливих умовах, що суттєво вплинуло на результати їх діяльності та на вразливість до деструктивних впливів. Сталість функціонування підприємств постійно перебуває під загрозою, що визначає необхідність та актуальність забезпечення їх економічної безпеки.

Питанням управління підприємствами із спрямуванням до забезпечення їх економічної безпеки присвячена значна кількість праць українських науковців (наприклад праці О. М. Анісімової [1], Д. Д. Буркальцевої [2], З. Б. Живко [3], С. М. Ілляшенка [4], О. А. Кириченко, М. П. Денисенка, В. С. Сідака [5], Є. І. Овчаренка [6], Р. М. Скриньковського [7], А. М. Ткаченка, О. Л. Резнікова [8] тощо). У більшості праць зазначається існування проблем із здійсненням кількісної оцінки її рівня. Використання системи показників – критеріїв, які відображають кількісний вимір рівня економічної й фінансової безпеки підприємства, на практиці дає змогу завчасно сигналізувати про небезпеку його зниження, виникнення загроз розвитку підприємства, а також своєчасно вживати заходи, спрямовані на їх попередження.

Існування критеріїв оцінки рівня економічної безпеки пов'язане з необхідністю об'єктувати суб'єктивні принципи управління [1, с. 15]. Особливо вибір критеріїв є важливим при використанні функціонального підходу, що характеризується широтою сприйняття самої сутності економічної безпеки. Водночас вибір критеріїв оцінки рівня безпеки також залежить і від можливості суб'єктивної інтерпретації.

Одним із найбільш вагомих завдань в оцінюванні рівня економічної безпеки є виникнення розбіжності в результатах оцінювання за різними методиками. Сукупність критеріїв рівня економічної безпеки є різною для різних методик, їх значущість різні науковці також визначають неоднаково. В результаті при використанні різних методик отримуємо різні оцінки рівня безпеки не тільки кількісно, а й якісно. Це тим більше стосується використання інтегральних показників рівня безпеки, коли на результати оцінки впливає не тільки перелік показників, що приймають до уваги, а й спосіб їх поєднання у єдиний показник. Оцінювання рівня

економічної безпеки одного й того ж самого підприємства із врахуванням одних і тих самих показників, але за різних способів їх інтеграції, часто дає різні якісні висновки (високий, низький, середній рівень безпеки) для різних часових інтервалів. Тому постає питання не стільки визначення рівня економічної безпеки, скільки інтерпретації отриманих кількісних параметрів.

Цікавим способом поєднання різних кількісних оцінок економічної безпеки є розуміння результатів як місця знаходження підприємства в n -мірній системі координат, де кожен вимір представляє собою результат її певної інтегральної оцінки. Подібний підхід використано В. В. Буркальцевою при обґрунтуванні векторів розвитку підприємства в умовах загроз і ризиків економічній безпеці [2]. Найкраще зазначений методичний підхід візуалізується через трьоскладову інтегральну оцінку рівня економічної безпеки (рис. 1).

Нехай необхідно порівняти рівень економічної безпеки підприємства у двох станах: поточному (точка P_1) та потенційному (точка P_2), якого підприємство набуде після прийняття певних управлінських рішень. Тоді зміна позиції P_1 на позицію P_2 буде являти собою певний вектор $|\vec{p}|$.

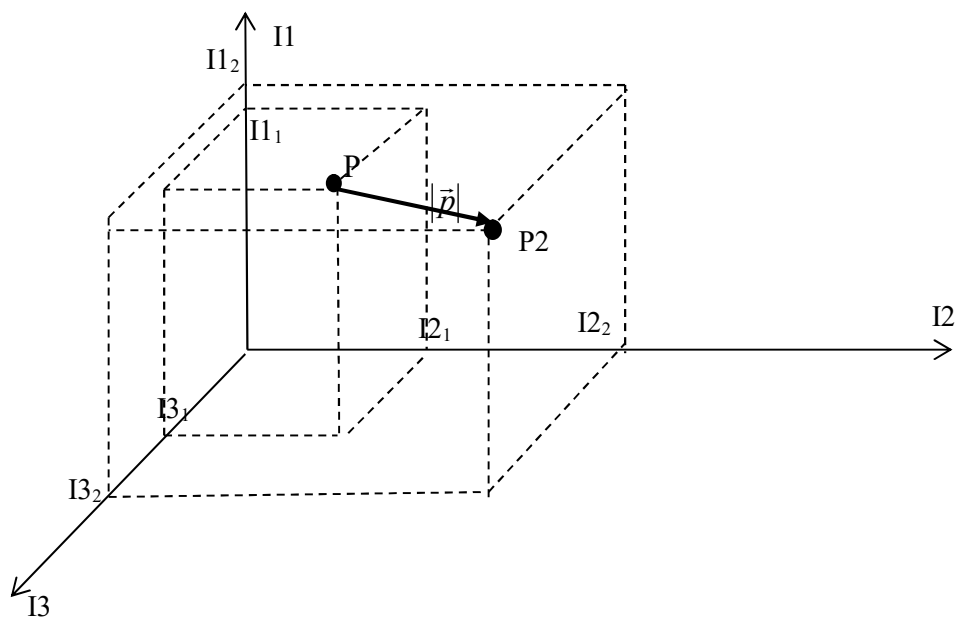

Рис. 1. Формування вектора динаміки економічної безпеки підприємства при використанні трьох видів інтегральних оцінок

Координати позицій розгортаються за осями I_1 , I_2 , I_3 , кожна з яких відображає результати інтегральної оцінки рівня економічної безпеки за різними методиками. Траєкторія руху економічної безпеки підприємства співпадатиме з вектором $|\vec{p}|$, а його величина обчислюватиметься за координатами точок $P_1 (I_{1_1}, I_{2_1}, I_{3_1})$ та $P_2 (I_{1_2}, I_{2_2}, I_{3_2})$ за формулою:

$$|\bar{p}| = \sqrt{(I1_2 - I1_1)^2 + (I2_2 - I2_1)^2 + (I3_2 - I3_1)^2}$$

Використання подібного методичного підходу дає змогу використати для оцінки різні методи інтегральної оцінки рівня економічної безпеки підприємства, не акумулюючи подібні компоненти оцінок і не знижуючи значущість тих компонентів, які є унікальними в кожній з методик.

Таким чином, багатовимірне сприйняття результатів інтегральної оцінки рівня економічної безпеки полегшує можливості їх інтерпретації та використання при обґрунтуванні управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Анісімова О. М. Інвестиційна безпека підприємства в контексті економічної безпеки: сутність, зміст, оцінка і система управління // О. М. Анісімова, О. С. Картечева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: зб. наук. праць: у 2-х вип. ; ПДТУ. – Маріуполь, 2012. – Вип. 1. – Т. 2. – С. 293-297 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/5545>.
2. Буркальцева Д. Д. Модель взаємодії векторів розвитку та загроз економічній безпеці / Д. Д. Буркальцева // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 9 (136). – С. 110-114.
3. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління : [монографія] / З. Б. Живко. – Львів: «Ліга-Прес», 2012. – 256 с.
4. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке / С. Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3(21) – С. 12-19.
5. Кириченко О. А. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: монографія / за ред. О. А. Кириченко, М. П. Денисенка, В. С. Сідака. – К.: КРОК, 2011. – 412 с.
6. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки підприємства: формування та цілепокладання: [монографія] / Є. І. Овчаренко. – Лисичанськ: «КИТ-Л», 2015. – 483 с.
7. Скриньковський Р. М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики/ Р. М. Скриньковський // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №3. – С. 414-418.
8. Ткаченко А. М. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства / А. М. Ткаченко, О. Л. Резніков // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1(17). – С. 101-106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/45475>.

Научний керівник: Шевяков Олексій Володимирович, доктор психологічних наук, професор, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЙОГО РОЗВИТОК НА СУЧАСНОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Жилінська Людмила Олександрівна

доктор економічних наук, доцент, професор, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Горошко Микола Володимирович

магістр, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Український страховий ринок наразі перебуває у стадії стрімкого розвитку, тому його актуальність є особливо важливою. Також суспільство нарешті усвідомило те, що страхування це важливий елемент для безперебійного функціонування економічної системи.

Страхування відповідальності відіграє все більш важливу роль у забезпеченні добробуту кожного громадянина України. Завдяки своїм особливостям комерційне страхування, яке пропонують страхові компанії, доповнює державне соціальне страхування. За допомогою страхування людина забезпечує безпеку для свого майна, може уберегти себе у разі хвороби чи втрати працездатності, отримує додаткову пенсію та гарантує фінансову допомогу для своєї сім'ї на випадок смерті [1]. Можливо, немає такої людини яка б у наш час ніколи не користувалася страховими послугами. Основні проблеми страхування відповідальності в Україні та за її межами досліджувалися численними відомими фахівцями, такими як: Осадець С.С., Нагорний О.Д., Позднякова Л. О. Їх завданням було дослідження характеристик та основних недоліків українського страхування відповідальності.

Теоретико-методологічною основою страхового ринку України є дослідження національних та міжнародних експертів із страхової теорії. Наразі існує багато тлумачень терміну «страхування відповідальності». Нагорний О.Д. визначив цей вид страхування так: "незалежна страхова діяльність, яка забезпечує право страховика компенсувати шкоду, заподіяну страхувальником» [2]. Тобто, основним завданням страхування відповідальності, насамперед, є захист фінансових інтересів осіб, які заподіяли шкоду майну або здоров'ю іншим особам. Розвитку страхування відповідальності сприяють також відносно зростання фінансового забезпечення населення. Аналіз стану сучасного вітчизняного страхового ринку свідчить про покращення в цілому, але залишається багато недоліків, характерних як для окремих страхових компаній, так і

всієї страхової системи. Наприклад ринок автостраховання в Україні, він охоче прийнявся власниками автотранспорту, тому дуже швидко поширився по всій території України, але його розвиток стримується відсутністю держави як посередника у розвитку цієї галузі. Зростання кількості транспортних засобів є головним стимулом у розвитку ринку автостраховання. Адже чим більша кількість власників автотранспорту тим більший ризик і потреба у якісному та доступному страхуванні.

Отже формування української ринкової економіки, розвиток її інфраструктури та створення ефективних економічних механізмів для всіх суб'єктів ринку є невід'ємною частиною для подальшого розвитку цього виду страхування в Україні. Страхування відповідальності - це новий, але важливий необхідний сегмент українського страхового ринку.

Перспективи страхування відповідальності також залежать від того, наскільки швидко в нашій країні впроваджуватиметься міжнародний досвід, пов'язаний зі страхуванням відповідальності та страховим ринком в цілому.

Незважаючи на покращення у сфері страхування відповідальності, порівнюючи зі станом цього виду страхування на початку його зародження в Україні, залишається кілька важливих питань, які перешкоджають його правильній роботі та подальшому розвитку. Відсутність впорядкованого страхового законодавства; високий рівень недовіри населення до страхових компаній. Також на рівень якості послуг з страхування відповідальності впливають проблеми, які існують у всій економіці України [3].

Найдієвішими способами подолання проблем, пов'язаних зі страхуванням відповідальності є: раціоналізація законодавства про страхування (необхідність створення кодексу для страхової діяльності); досягнення оптимальної структури серед різних форм страхування; залучення коштів страхового фонду для інвестиційних потреб; створення асоціації страховиків для зміцнення їх фінансового становища та запровадження ефективних заходів для запобігання корупції та усунення бюрократичних перешкод.

В умовах стабілізації економіки України, зміни форм власності більшості підприємств, Необхідність громадян та юридичних осіб у захисті своїх майнових інтересів постійно зростає. Держава також зацікавлена у страховому захисті свого майна, та покращенні соціально-економічної безпеки українців.

Незважаючи на значний потенціал, роль та місце державного страхування залишається дуже незначним і не відповідає завданням, які стоять перед Україною в сучасних умовах формування ринкової економіки. Отже, подальший розвиток страхування відповідальності є

необхідним і важливим для України, але для цього йому необхідна підтримка з боку держави.

Список використаних джерел:

1. Осадець С. С. Удосконалення страхової справи // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Вип. 20. – 2012. – с. 121-132
2. Нагорний О.Д. Страхування автоцивільної відповідальності: удосконалення базових засад // Финансовые услуги. – 2010. – № 3-4. – С. 24-25.
3. Позднякова Л. О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах//Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №6 (108). – с. 250-254 Електронна версія.

СТРАХУВАННЯ Й ГАРАНТІЇ БАНКІВСЬКИХ ВКЛАДІВ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Жилінська Людмила Олександрівна

доктор економічних наук, доцент, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Іліч Катаріна Предрагівна

магістрант, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Бурхливий розвиток банківської системи України з початку 90-х років минулого сторіччя надав поштовх та став рушійною силою для створення спеціальних механізмів, які забезпечували б надійне, послідовне та всеохоплююче страхування та гарантування коштів, які акумульовані на рахунках з обліку банківських вкладів (депозитів).

В цьому плані українська держава не є винятком. Розвинуті економіки світу еволюційним шляхом прийшли до необхідності створення державної системи гарантування інвестицій і залучених у кредиторів коштів. У міжнародній практиці, створення захисних, хеджувальних механізмів у вигляді системи гарантування вкладів відбувалось послідовно, здебільшого – після суттєвих кризових явищ. В цьому аспекті, слід виділити світову кризу на фінансових ринках, яка почалась у 2007 році. Вона надала додаткового, потужного поштовху процесу удосконалення системи страхування й гарантування вкладів на рівні держави.

Надійне і безперервне функціонування механізмів гарантування вкладів несе суттєвий вплив на стійкість банківського сектору та всієї фінансової системи держави. Стабільно працююча система гарантування вкладів, в змозі суттєво зменшити і нейтралізувати вплив негативних,

кризових явищ на економіку, передусім шляхом запобігання панічним відпливам коштів з вкладних (депозитних) рахунків, і як наслідок втрати ліквідності банківською системою. Основні засади системи гарантування вкладів встановлюються на законодавчому рівні та складаються з законів, підзаконних нормативних актів, методик розрахунку спеціальних показників [1].

Метою створення документів - є перед усім, захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, які слугуватимуть тими стабільними кредитними ресурсами, що в подальшому спрямовуватимуться банками у «реальний» сектор економіки, на фінансування промисловості, сільського господарства, будівництва тощо.

Система гарантування вкладів відіграє одну з вирішальних ролей у системі ланцюгу фінансової безпеки. Внесок системи у забезпечення фінансової стабільності важко недооцінювати адже, гарантія повернення інвестованих коштів, запобігає паніці серед вкладників, оскільки більша частина коштів залишається захищеною у повному обсязі, навіть у випадку ліквідації банківської установи, окрім того встановлюються запобіжні механізми допомоги платоспроможним фінансовим інституціям, які стикнулись з тимчасовими проблемами втрати ліквідності, а отже саме таким чином забезпечується безперебійне функціонування фінансової системи.

Керуючись положеннями спеціального закону, створено профільний державний орган – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Окрім того Фонд виступає юридичною особою публічного права. Фонд володіє і розпоряджається майном, яке знаходиться у нього у власності, що надає можливості Фонду бути самостійним, та не залежати від зовнішнього втручання.

Також Фонд обліковує та відає майном державної власності. Управляє цим майном, користується і розпоряджається належним майном.

Фонд має право вчиняючи стосовно нього будь-які дії (у тому числі відчуження, передача в оренду, ліквідація), що не суперечать законодавству та меті діяльності Фонду, виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб [2].

Міжнародна асоціація страховиків депозитів спільно з Базельським комітетом з банківського нагляду ще у 2009 році сформулювали 18 базових принципів ефективної системи страхування вкладів. Вони стосувалися окремих сфер, в тому числі інституціональних аспектів зокрема, але не виключно, публічних цілей, достатності повноважень, незалежності, адекватного управління, уникнення впливу ризиків притаманних банківській діяльності, питань співпраці та кооперації у межах мережі фінансової стабільності та на міжнародному рівні, проценту охоплення вкладів страхуванням, порядку членства у системі гарантування включно з рекомендацією відмови від всеохоплюючого та

безлімітного покриття вкладів страховками, доступного та безперервного фінансування, достатнього для швидкого відшкодування вкладів, спільного інформування громади, ефективної обов'язкової реструктуризації активів неплатоспроможних установ або виведення їх з ринку, компенсації вкладникам та відшкодування понесених Фондом витрат [3].

Належним чином вибудована система страхування й гарантування вкладів має відповідати зазначеним вище принципам. Перед українською системою гарантування наразі постає новий виклик у вигляді необхідності інтеграції і м'якої імплементації небанківського фінансового сектору у цю систему.

Список використаних джерел:

1. Карчева Т., Тривайло А., Сорока В. (2016). Побудова ефективної системи страхування депозитів: вітчизняний та зарубіжний досвід. Чернігівський науковий часопис, № 1 (7), с. 118.
2. Закон України. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 50, ст.564). [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4452-17>].
3. Серпенінова Ю. (2014). Відповідність національної системи гарантування вкладів фізичних осіб світовим стандартам ефективності. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. пр., випуск 38, Суми: УАБС НБУ, с. 240-250.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Зінченко Карина Романівна

студентка 3 курсу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Дубов Владислав Олександрович

студент 3 курсу, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Дорошенко Надія Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Важливим елементом економічного розвитку для держави є добробут її громадян. Для економік розвинутих країн характерний високий рівень розвитку сфери послуг, впровадження сучасних технологій у виробництво, постійне підвищення макроекономічних показників,

високий рівень соціального захисту населення та постійне підвищення добробуту громадян. За умов постійного стабільного економічного розвитку в державі громадяни мають можливості на здійснення довгострокового фінансового планування, що надає впевненість в завтрашній день та підтримує високий рівень соціального стану громадян.

Страховання життя виступає одним з головних механізмів в забезпеченні соціальної стабільності в державі. На сьогоднішній день страхування життя є потужним засобом для рішення глобальних соціальних проблем, воно слугує інвестиційним інструментом у державну економіку. За визначенням, страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку [1].

На сучасному етапі розвиток послуги «страхування життя» у нашій країні є менш поширеним, ніж у інших розвинутих країнах, які розглядають це як ефективне джерело інвестицій в майбутнє. Тому слід і в нашій державі забезпечити цю послугу зручними передумовами існування та розвитку.

На сьогодні Україна знаходиться у стані реформування соціального захисту громадян, так за оцінками експертів рівень життя в нашій країні є одним із найнижчих у Європі й майже 70% населення проживають за межею бідності.

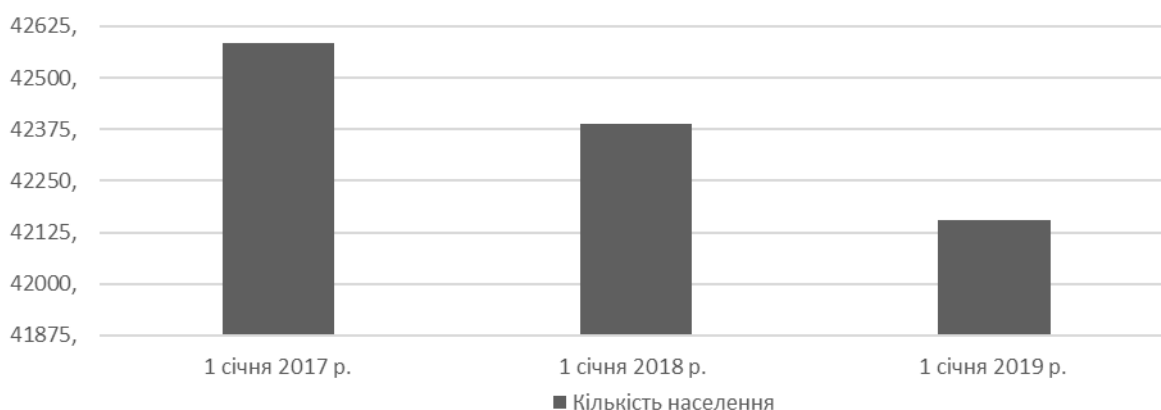

Рис. 1. Чисельність населення України за період 1 січня 2017 р. – 1 січня 2019 р. (в тис. осіб) [2]

За даними Держстату, кількість населення в Україні щороку знижується: станом на 1 січня 2019 р. – їх на 233,2 тис. осіб менше, ніж у аналогічному періоді у 2018 р. і на 431,3 тис. осіб менше, ніж у 2017 р. – це без урахування даних на окупованих територіях. Отже ці цифри

показують, що Україна має несприятливий демографічний стан, тому для українців страхування життя набуває важливого значення.

З кожним роком кількість страхових компаній, що здійснює страхування життя зменшується, станом на 30. 06.2019 р. їх налічувалося лише 26, що на 5 менше ніж у 2018 році [4]. На це суттєво впливають дії зі сторони уряду, адже на ринку залишаються лише платоспроможні компанії, а тих, що порушують закони позбавляють ліцензії та права на здійснення своєї діяльності.

Таблиця 1. Кількість укладених договорів страхування життя [4]

Рік	2015	2016	2017	2018	2019 (на 1 півріччя)
Тис. одиниць	1087,3	846,4	415,2	869,8	479,8

Починаючи з 2017 року зросла активність щодо кількості укладених договорів. Обсяг договорів страхування життя з кожним роком збільшується, що свідчить про підвищення інтересу населення до цього виду страхування [4].

По результатам аналізу були виявлені основні проблеми недостатнього розвитку страхування життя в Україні:

- недосконалість законодавства;
- недовіра населення парабанківським установам;
- недосконалість державного регулювання та контролю за страховою діяльністю;
- недовершеність захисту прав споживачів страхових послуг;
- слабка платоспроможність населення;
- відсутність цікавих для страховиків інвестиційних інструментів
- збитковість великої кількості підприємств.

Окрім цього, страхування життя в Україні не є популярним серед громадян, бо: по-перше, населення фінансово необізнано, не розуміється в головних економічних процесах. По-друге, немає культури здоров'я, нерідко хто свідомо уникає щеплень та профілактичних обстежень. Тож слід поширювати соціальну рекламу та інші засоби роз'яснення задля сталого розвитку країни та підвищенню якості життя та здоров'я нації.

Безумовно фактори, які заважають розвитку страхування, знаходяться також і у секторі тіньової економіки: шахрайство страхувальників; фіктивне, тобто недійсне «перестраховання»; легалізація прибутку, отриманого злочинними діями.

Щодо недоліків саме страхового ринку - це низький ступінь національного перестрахового ринку і підпорядкування світовим лідерам

перестраховування; обмежена клієнтська база страховиків; недоліки в довгостроковому страхуванні та в недержавному пенсійному забезпеченні; непрофесійні актуарні обчислення та недостовірні статистичні дані; недовершеність правил страхування; значна інформаційна закритість страхового ринку; незадовільний рівень кадрового та наукового забезпечення [3].

Проведене дослідження показало, що страхування життя повністю може задовольнити українців мати належну та достойну старість і забезпечити допомогу в складних життєвих подіях. Для вирішення проблем та подальшого розвитку страхування життя в Україні необхідно безперервно довершувати законодавчо-нормативну базу, здійснювати зміни в роботі організацій державного регулювання щодо контролю страхової діяльності на ринку страхових послуг життя та формувати в поглядах громадян довіру до безпечної форми національного і надійного страхування. Як бачимо, перспективи розвитку ринку страхування життя великі, однак необхідно виконувати перелічені вище заходи щодо його сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-вр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Страхування життя. ІНГО-Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ingo.ua/ua/insured-event/life-insurance>
4. Онлайн-журнал про страхування «Фориншурер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forinsurer.com>.

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Марценюк Олена Василівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет

Полюх Андрій Сергійович

магістр, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет

Розвиток страхового ринку і використання його в інтересах сталого розвитку національної економіки в умовах її інтеграції у світове економічне співтовариство та посилення процесів глобалізації є важливим

компонентом національної безпеки. Міжнародна кооперація в страхуванні сприяє функціонуванню таких секторів економіки, як міжнародна торгівля, перевезення, авіація, космонавтика і туризм. Вхід іноземних інвесторів на вітчизняний страховий ринок супроводжується співпрацею у співстрахуванні та перестраховуванні, наданні консультацій з організації страхування. Іноземні страхові представники (MunichRe, PZU, PolishRe, Reso, INGO та інші) залучають українських страховиків за допомогою курсів та семінарів щодо підвищення кваліфікації, які влаштовують як в Україні, так і за кордоном.

Іноземні інвестори звертають увагу перш за все на: наявність страхового портфеля як для корпоративних так і приватних клієнтів, робота широкої мережі філіалів, робота в страховому бізнесі, наявність кваліфікованого персоналу.

Для держави наявність іноземних інвесторів свідчить про підвищення авторитету на світовому ринку, підвищення капіталізації страхового ринку, ефективного розвитку страхування, розвиток ринкової інфраструктури. Великою проблемою є оцінка якості іноземних інвестицій на національному страховому ринку, непрозорість каналів іноземного інвестування, відсутність даних про реальну стратегію транснаціональних корпорацій, надійність малих та середніх інвесторів [1].

Існують як позитивні так і негативні наслідки від входу іноземців на страховий ринок України. Іноземний капітал сприяє зміцненню фінансової стійкості страхових компаній та підвищенню капіталомісткості страхового ринку. Світовий страховий ринок перетворюється в єдину систему, тому занепад одної з ланок відчутно позначиться на інших.

Світовий досвід розширення присутності страхових компаній з іноземним капіталом дає можливість виділити такі особливості: проникнення іноземного страхового капіталу на національні фінансові ринки зазвичай позитивно впливає на конкурентоспроможність місцевої страхової системи; страхові компанії з іноземним капіталом концентрують свою діяльність насамперед на роботі із страхувальниками – фізичними особами; іноземні страхові компанії значний інтерес виявляють до страхування життя; останніми роками частка страхових активів, які контролюють іноземні страховики, постійно зростає.

Існує загроза витіснення іноземними страховиками українських із традиційних секторів страхового ринку та поступового зростання іноземного капіталу на страховому ринку України.

В Україні потрібно виробити нові підходи щодо регулювання страхового ринку, систему інструментів, які б швидко реагували на зміни в страховій системі, сформулювати моделі управління страховими відносинами. Страховим компаніям потрібно удосконалювати операції і

послуги, впроваджувати нові технології, нарощувати рівень капіталізації і консолідації страхової системи [2].

Отже, стратегічною метою для страхового ринку є забезпечення стабільності і створення умов для розвитку страхових послуг на засадах добросовісної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України / В.Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – № 133. – С. 5-8.
2. Кострач Л. М., Рудь Л. О. Тенденції розвитку страхових компаній в Україні/ Л.М. Кострач, Л.О. Рудь/ Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.– 2015 . –№2 .– 135-154.
3. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління НБУ від 16.01.2017 р. № 391

ПЕРСПЕКТИВНІ ВЕКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО І НЕБАНКІВСЬКОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Пронь Юлія Анатоліївна

студентка групи ФББ-16-5, Університет державної фіскальної служби України

Проблематика забезпечення фінансової безпеки держави все частіше обговорюється на державному рівні, зважаючи на посилення залежності фінансової системи України та її економіки від іноземного капіталу. Відновлення тенденції до економічного розвитку, потреба у якій спостерігається після подій 2014 року, що спровокували політичну, соціальну та внутрішню фінансову кризу у державі, 64 виявилось неможливим без залучення зовнішніх джерел фінансових ресурсів, якими стали транші МВФ, фінансова допомога міжнародних організацій, іноземні інвестиції тощо. В якості посередників у процесах отримання і перерозподілу капіталу виступають професійні учасники ринків фінансових послуг – банки, інвестиційні компанії, компанії з управління активами.

Таким чином, банківський і небанківський фінансових сектори фінансового ринку стають механізмами первинного освоєння фінансових ресурсів, які надходять до вітчизняної фінансової системи. Тому дуже

важливо, аби рівень банківської безпеки та безпеки небанківського фінансового сектору в системі фінансової безпеки держави був високим, а професійні учасники ринків фінансових послуг демонстрували професіоналізм й ефективність своєї діяльності у якості фінансових посередників. З рештою, саме їм доведеться формувати фінансову інфраструктуру високої функціональної спроможності в момент, коли Україна врешті буде здатна самостійно фінансувати потреби власної економіки та здобуде фінансовий суверенітет [1]. Адже без цього наша держава не зможе позиціонувати себе в якості самостійного учасника глобальної фінансової системи, з інтересами якого варто рахуватися на міжнародній економічній та політичній аренах.

Перспективними векторами підвищення рівня безпеки банківського та небанківського фінансового ринку в тих економічних і політичних умовах, які склалися нині в Україні, можуть стати [2]:

- збільшення кількості та частоти перевірок стану функціональної спроможності та результативності діяльності фінансових установ за умови скорочення тривалості таких перевірок і їх автоматизації;

- перегляд вимог до провадження фінансовими установами професійної діяльності на ринках фінансових послуг; встановлення різних вимог до фінансових установ, що є системними на ринку, та до тих, які розпочинають свою діяльність (так званий, пільговий період функціонування);

- підвищення рівня доступності фінансових продуктів і послуг для усіх категорій громадян і бізнесу шляхом ініціювання створення регіональних фінансових установ у формі суб'єктів малого бізнесу з обмеженими можливостями щодо фінансового обслуговування (надання «первинних» фінансових послуг);

- запровадження нової системи забезпечення безпеки банківського та небанківського фінансового ринків шляхом ефективного розподілу (спліту) функцій між національними регуляторами ринків фінансових послуг; у першу чергу необхідно відмежувати функції регулювання, моніторингу і контролю стану фінансових установ і сегментів фінансового ринку, передавши їх різним суб'єктам нагляду;

- запровадження на державному рівні системи національних стандартів безпечної діяльності фінансових установ із урахуванням специфічних рис й особливостей функціонування кожного виду фінансових посередників і фінансових інституцій;

- проведення низки заходів щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення, із орієнтацією на осіб віку 40+; особи такого віку зазвичай мають вільні фінансові ресурси, залучення яких до фінансової системи держави дало б нові можливості для економічного розвитку, однак, рівень недовіри громадян до 65 фінансових установ у такому віці,

зважаючи на їх досвід, є високим, а рівень знань щодо можливостей фінансового ринку для забезпечення досягнення їх фінансових інтересів – навпаки, недостатнім;

- популяризація небанківських фінансових продуктів і послуг через запровадження нових видів обов'язкового страхування, остаточного переходу на систему недержавного пенсійного забезпечення, зниження рівня вартості лізингових і факторингових послуг шляхом пільгового оподаткування прибутку їх реалізаторів;

- збільшення рівня безготівкових розрахунків через підвищення вартості послуги зняття готівки та запровадження систем знижок і бонусів при розрахунках картками;

- формування та постійне оновлення баз даних із відомостями щодо недобросовісних користувачів фінансових послуг;

- запровадження системи гарантування якості небанківських фінансових послуг (на зразок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у банківському секторі) [3];

- прискорення процедури виведення з ринку фінансових установ, неспроможних виконувати свої фінансові зобов'язання перед стейкхолдерами;

- створення незалежної установи, що опікуватиметься питаннями реалізації активів фінансових установ-банкрутів за справедливою ліквідаційною вартістю;

- формування методичного й інформаційного забезпечення економічної безпеки різних видів фінансових установ, зокрема, державних методик оцінювання рівня банківської безпеки та безпеки небанківського фінансового сектору.

Зважаючи на відсутність державної стратегії забезпечення фінансової безпеки України на перспективу, доцільно у науковій площині підняти питання розробки такого документу, оскільки без задекларованих цілей безпеко орієнтованого подальшого розвитку фінансового ринку в цілому, його секторів і професійних учасників зокрема, досягти високого рівня фінансової безпеки держави у сучасному, сповненому ризиків фінансовому середовищі, буде неможливо.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко А. І. Концептуальні засади формування механізмів забезпечення державного регулювання фінансової безпеки. 2019 URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/9022/1/Zbirnik%20NUCZU_2019_1%20%2810%29_%20NEW-94-98.pdf
2. Носань Н.С. Правові засади забезпечення фінансової безпеки України. *Інтелект XXI № 2*. 2019.

3. Нестерцова-Собакарь О. В. Значення фінансової безпеки у захисті національних інтересів України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. 2019 URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3411/1/98.pdf>

Науковий керівник Пернарівський Олександр Васильович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри банківської справи та фінансового, Університет державної фіскальної служби України

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА РОЛЬ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК НА РИНКУ УКРАЇНИ

Сорока А.В.

студентка Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана

Для здійснення переказів як в національній, так і в іноземній валюті фізичні та юридичні особи можуть використовувати різні способи переказу, основними серед яких є: стандартний банківський переказ, поштовий переказ та електронна транзакція.

На сучасному етапі розвитку економіки України банківська система потребує все більшого вдосконалення, адже наразі існує гостра конкуренція серед банківських установ, які створюють все більше продуктів для задоволення потреб своїх клієнтів.

Національним банком України було створено дві власні платіжні системи, якими користується вся вітчизняна банківська система, але також Україна активно співпрацює з міжнародними платіжними системами.

Національний банк України однією з перших створив платіжну систему СЕП НБУ (система електронних переказів Національного банку України), що почала працювати з 1993 року та за проведеними дослідженнями НБУ була віднесена до системно важливих платіжних систем. Це пояснюється тим, що СЕП забезпечує 97% міжбанківських переказів у гривні, а її учасниками є всі банки України, а також Державна казначейська служба [1].

Станом на 2018 рік середній обсяг операцій за день, що здійснюється системою електронних переказів складає 101 мільярд гривень, а всього було оброблено 357 мільйонів платежів на 25 трильйонів гривень [2].

Визначною особливістю даної системи є те, що Національний банк гарантує її надійність та стабільність, тобто в разі будь-якої проблеми НБУ візьме на себе всю відповідальність. Але головною умовою для здійснення переказів через систему електронних переказів є відкриття іншим банком кореспондентського рахунку в Національному банку України.

В 2001 році Національним банком України було створено ще одну систему НСМЕП, яка згодом отримала назву «Український платіжний простір» - це платіжна система, яка здійснює розрахунки виключно в національній валюті, чим забезпечує відсутність валютних ризиків та мінімізує відсоток шахрайських операцій з платіжними картками цієї системи [3].

Використовуючи цю платіжну систему здійснюється поповнення бюджету України, шляхом перерахування до нього комісії за кожен операцію. Станом на 2019 рік 95% українських POS-терміналів приймали картки створені платіжною системою «Український платіжний простір», а в обігу на сьогодні знаходиться більше 630 тисяч карток. Можливість зняти готівку є у більшості банкоматів країни, адже серед банків-учасників є як державні («ПриватБанк», «Ощадбанк», «Укргазбанк»), так і приватні («Альфа-Банк», «Правекс-Банк», «Кредобанк» та інші) банки.

Серед інших переваг використання цієї платіжної системи є можливість розраховуватись безконтактно (наприклад, у київському метро). Постійний її розвиток сприяє зручності при розрахунках, тому вже в найближчий час планується запуснути мобільні додатки для оплат з NFC — картами «Український платіжний простір» будь-яких українських банків; запуснути емісію віртуальних карт, а також кобрендингових карток спільно з китайською платіжною системою UnionPay; впровадити технологію 3-D Secure 2.0 для безпечних транзакцій електронної комерції в Інтернет.

За даними, що отримані під час дослідження розвитку ринку платіжних карток за 2012-2018 роки за кількістю банків-учасників карткових платіжних систем, держателів платіжних карток, а також кількості платіжних карток (в обігу та активних) в Україні спостерігається зменшення всіх аналізованих показників. Це пояснюється кількома причинами: зменшенням кількості банків, станом на 1 березня 2019 року їх кількість складає 77; фінансовими кризами, що були в 2013–2014 роках; зміною підконтрольних територіальних кордонів [4].

Для розвитку платіжної системи в Україні та її ефективного функціонування слід здійснити такі заходи:

- створення мобільних та безконтактних розрахунків, які є більш зручними у використанні, а тому становлять конкуренцію;
- запровадження більшої кількості інструментів самообслуговування клієнтів, що допоможе значно полегшити здійснення деяких операцій;
- стимулювати населення використовувати національні платіжні системи, шляхом зменшення комісії за операції [5].

Для вдосконалення розвитку національної платіжної системи Національний банк України та комерційні банки повинні здійснити чимало заходів для її ефективності та надійності. Та насамперед потрібно покращити нормативну базу та стимулювати населення використовувати

національні системи розрахунків, адже саме завдяки цьому прискориться розвиток не тільки банківської сфери, а й економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2346-14>
2. Система електронних платежів Національного банку України [Електронний ресурс] / Національний банк України, 2019 рік - Режим доступу: <https://old.bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Національна платіжна система «Український платіжний простір» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687> <http://prostir.gov.ua/prostir/>
4. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=88661687>
5. Бублик Є.О. Ринок платіжних карток в Україні: перспективи та обмеження розвитку. Економіка і прогнозування. 2016. № 3. С. 51–65

Науковий керівник: Брегеда Олена Анатоліївна, доцент, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Татьяніна Світлана Михайлівна

*викладач кафедри банківської справи та фінансового моніторингу
Університету державної фіскальної служби України*

Березинець Юлія Володимирівна

*студентка групи ФМСБз-19-1, Навчально-науковий інститут фінансів
та банківської справи Університету державної фіскальної служби
України*

Шарлай Юлія Олександрівна

*студентка групи ФББ-16-5, Навчально-науковий інститут фінансів та
банківської справи Університету державної фіскальної служби України*

Ринок банківських послуг є однією з важливих і невід'ємних складових сучасної ринкової економіки.

Світова теорія і практика переконливо вказують на те, що найважливішою умовою розбудови сучасної конкурентоспроможної національної економіки є формування ефективної банківської системи як рушійної сили економічного розвитку та ринкових перетворень.

Особливої актуальності зазначена проблема набула за останні роки, які відмітились фінансовими потрясіннями, глибокими змінами у банківській справі, численними нововведеннями в організації, формах обслуговування і методах управління банком. Йдеться про ускладнення прийомів і методів банківської діяльності, виникнення новітніх видів фінансових операцій і послуг, посилення конкуренції з боку різноманітних небанківських організацій, що надають послуги банківського характеру фізичним особам. Посилення конкуренції за клієнтів змушує банки надавати якісні послуги в процесі обслуговування клієнтів. Указані обставини і визначають стратегію розвитку вітчизняних банківських інститутів.

Теоретичним та методологічним проблемам вивчення місця та ролі ринку банківських послуг у фінансовій системі присвячено праці провідних учених в галузі економічної теорії, банківської справи, фінансового менеджменту, маркетингу. Вітчизняними авторами цих досліджень є такі науковці: А.А. Андреев, М.Д. Алексеєнко, О.В. Васюренко, В.В. Вітлінський, Д.Д. Гладких, У.М. Гулієв, О.В. Дзюблюк, О.Т.

Постійне поліпшення якості банківських послуг потребує розвитку методів оцінювання їх якості. Для оцінювання якості продукції необхідне застосування методів кількісного оцінювання її властивостей. Для вимірювання й оцінювання якості банківських послуг доцільно застосувати новітні методи, завданням яких є обґрунтування вибору показників якості, методів їх оцінювання та розроблення методів визначення оптимальних значень цих показників. Аналіз результатів вимірювання якості послуг і задоволеності клієнтів дозволяє концентрувати увагу на конкретних проблемах, розвивати методи покращення якості та, в результаті, підвищувати рівень обслуговування за допомогою інноваційних методів [1].

Сучасний етап розвитку банківської системи України насичений різними фінансовими продуктами і послугами, тому, звичайно, присутня інтенсивна конкуренція між кредитними організаціями. В таких умовах істотну перевагу отримують ті організації, які здатні розробляти і впроваджувати нові технології, модернізувати продуктивний ряд, розробляти альтернативні канали обслуговування клієнтів, тобто здійснювати інноваційний процес

Зростаюча конкуренція діяльності диктують необхідність реорганізації структур, розробки гнучких ринкових стратегій, проведення сегментації ринку банківських послуг, розвитку нових його сегментів, послуг та методів обслуговування. Сучасний етап розвитку сфери банківських послуг проходить в умовах загострення конкуренції і кризових явищ на світовому грошово-фінансовому ринку. У сучасних умовах ефективність роботи банку та його конкурентоспроможність на

ринку пов'язана з інноваційною діяльністю, а саме з автоматизацією, впровадженням новітніх технічних засобів і передових банківських технологій по просуванню на ринок банківських продуктів і послуг, а також з пошуком інструментів, що підвищують привабливість банківських послуг.

До останніх інновацій, які отримали визнання по всьому світу, належать такі продукти як платіжний міні-термінал, вхід в Інтернет-банкінг, онлайн-інкасація, інформування клієнта про стан його рахунку, а також десятки різних мобільних застосунків. Сьогодні можна здійснити більшість операцій із власними рахунками завдяки мобільному телефону, кожен банк купує додаток щоб можна було додати карту в телефон та розраховуватися нею.

Більшість банківських установ розширюють перелік операцій через мобільний телефон, які можна було здійснити за допомогою смс повідомлень. З поширенням смартфонів значно збільшилися і можливості мобільного банкінгу, тому банкіри продовжують збільшувати перелік продуктів для різних моделей девайсів.

На ринках США і Європи вже з'явилася тенденція дистанційної ідентифікації, де ідентифікація вже відбувається навіть за адресою електронної пошти клієнта, що спрощує процес та заощаджує час.

Причини, які зумовлюють необхідність упровадження інновацій у банківську діяльність, зокрема:

- забезпечення прибуткової діяльності банку в довгостроковій перспективі;

- підвищення операційної ефективності, що в сучасних умовах потребує впровадження процесних інновацій, яке допомагає знизити витрати на виконання певних операцій із одночасним поліпшенням якості обслуговування;

- можливість банківської установи генерувати нові потоки доходів унаслідок упровадження інноваційних продуктів, високої якості обслуговування клієнтів, що забезпечується реалізацією інноваційних рішень, що якісно виділяє банк серед конкурентів;

- дотримання вимог державного регулювання банківської діяльності, яке спрямоване на забезпечення стабільного й надійного функціонування банківської системи шляхом контролю ризиків, що беруть на себе комерційні банки як фінансово-кредитні посередники;

Отже, одним з можливих шляхів впровадження інноваційних банківських послуг для підвищення конкурентоспроможності банків є підвищення якості дистанційного банківського обслуговування клієнтів, що включає в себе розробку сучасної інноваційної стратегії розвитку банку, побудову повноцінного роздрібного бізнесу та виведення продуктової політики на новий технологічний рівень, розширення бізнес

проектів на підтримку бізнесу, приведення ризик політики у відповідність із міжнародними стандартами. Такі стратегічні орієнтири окреслюють нові напрями розвитку вітчизняного ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Мошинець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг. Фінансовий ринок України. 2011. № 12. С. 7–8.
2. Єгоричева С. Методичні засади організації інноваційних процесів в комерційних банках // Вісник Національного банку України. 2011. № 1. с. 53–57.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг Закон України 02. 12. 2010 № 2756VI. URL: www.rada.gov.ua
4. Шевцова М.Ю. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації. URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/149155.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БАНКУ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРЕДИТНО ФІНАНСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Трофанчук Дмитро Сергійович

*студент, Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

Концепція безпеки банку являє собою науково обґрунтовану систему поглядів на визначення основних напрямків, умов і порядку практичного вирішення завдань захисту банківської справи від протиправних дій та недобросовісної конкуренції. Під безпекою банку розуміється стан захищеності інтересів власників, керівництва і клієнтів Банку, матеріальних цінностей та інформаційних ресурсів від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Забезпечення безпеки є невід'ємною складовою частиною діяльності кредитно фінансової організації. Стан захищеності являє собою вміння і здатність банку надійно протистояти будь-яким спробам кримінальних структур або недобросовісних конкурентів завдати шкоди його законним інтересам.

Визначено мету і завдання інформаційної безпеки, принципи її організації і функціонування в умовах сучасного розвитку цифрових технологій, види загроз безпеки і ресурси, які підлягають захисту, а також основні напрями розробки системи безпеки, включаючи правову, організаційну та інженерно-технічний захист обумовлюють актуальність і практичну значимість даної роботи.

Проведено аналіз методологічної та теоретичної основи, вітчизняних і зарубіжних авторів з досліджуваних проблем, нормативні документи

України, що стосуються питань економічної та інформаційної безпеки фінансово-кредитних організацій.

Інформаційно базою дослідження є економічні факти, встановлені на основі даних статистичних і фінансово-економічних видань України та інших країн, дані інформаційної мережі Інтернет, матеріали наукових семінарів і конференцій, дані Державною службою статистики України, Центрального Банку України, Мінфіну України, аналітичні статті вітчизняних і зарубіжних вчених.

Визначено «інформаційна безпека» по відношенню до самих різних суб'єктів, наприклад, міжнародна безпека, державна безпека, безпека підприємства, безпеку громадян. Зазвичай під нею розуміється поточна і перспективна захищеність суб'єкта від різноманітних загроз майнового і немайнового характеру.

Класифікація загроз майнової безпеки банку (в ранжируваному за важливістю вигляді):

- розкрадання грошових коштів шляхом несанкціонованого проникнення в комп'ютерні мережі банку і перехоплення управління фінансовими операціями;
- розкрадання грошових коштів з використанням підроблених банківських карток;
- розкрадання грошових коштів з використанням підроблених платіжних документів (доручень, сертифікатів, чеків, векселів тощо);
- шахрайство при отриманні кредитів;
- розкрадання високоліквідних активів банку (готівки, цінних паперів, золота і т.п.) з використанням насильницьких методів (пограбування);
- розкрадання високоліквідних активів банку з використанням ненасильницьких методів (крадіжка);
- розкрадання або навмисне псування матеріальних активів банку.

Наведено предметна класифікація загроз безпеки банку - за ознакою цільової спрямованості загрози, за ознакою джерела загрози (суб'єкта агресії), а також по ймовірності практичної реалізації загрози.

Сформульовано три основних компоненти безпеки сучасної кредитно-фінансової організації:

Інформаційна безпека банку, що передбачає його захищеність від будь-яких загроз розголошення чи втрати інформації, що має комерційну або іншу цінність;

Безпеку персоналу банку, що передбачає його захищеність від будь-яких загроз персоналу, перш за все, висококваліфікованої його частини;

Майнова безпека банку, що передбачає його захищеність від будь-яких загроз коштами, цінними паперами, товарно-матеріальних цінностей і інших елементів активів, інформації про політичні партії та кандидатів. Проте й ефективність друкованої продукції не варто недооцінювати.

Аналіз текстів передвиборних листівок зразка 1990 р., проведений політичними психологами, показав, що в переважній більшості листівок

було недостатньо даних про особистість кандидата. Лише 8% листівок мали фотокартки. Тільки 36% листівок розміщували більш-менш розгорнуті або протокольні згадані особисті характеристики кандидата. Загалом особистості кандидата було присвячено приблизно 9% загального тексту листівки, тоді як складові програми займали решту текстової площі. Але виборці на той час вивели зовсім інший рейтинг інформації, яку бажали отримати з передвиборних листівок. Насамперед їх цікавили особисті характеристики кандидата. Враховуючи наведене, з метою удосконалення регулювання інформаційних відносин, питання інформаційної політики під час передвиборчого процесу потребує додаткового вивчення.

Окремо необхідно зупинитися на питанні правового регулювання інформаційних відносин щодо створення, одержання, зберігання, обробки, використання і поширення інформації, отриманої в мережі Інтернет.

В найближче майбутнє наш уряд планує ввести багато перспективних та незвичайних розробок в дію. Такі як програма Президента Володимира Зеленського "Країна в смартфоні", інформаційні ініціативи в банківській сфері та багато іншого.

Українська ІТ-індустрія надійно посіла одне з провідних місць на карті глобального ринку технологій. Вважається, що Україна найбільш сильна в тому, що зазвичай називають ІТ-аутсорсингом. Тобто, простіше кажучи, у виконанні сегментів складних завдань на замовлення високотехнологічних компаній за відносно невеликі гроші.

Список використаних джерел:

1. <http://nbuviar.gov.ua/>
2. <https://pidruchniki.com/>
3. <https://mind.ua/>
4. <https://minjust.gov.ua/>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Школа Олександра Олександрівна

магістрант економіко-гуманітарного факультету, спеціальність 072

"Фінанси, банківська справа та страхування", група ФК 1826,

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Пенсійний фонд України (ПФУ) відіграє основну роль у пенсійному забезпеченні громадян, виступаючи страховиком, тобто учасником пенсійного страхування, і водночас він є органом, який здійснює керівництво та управління солідарною системою.

Джерелами формування Пенсійного фонду є: страхові внески, інвестиційний дохід, кошти державного бюджету та цільових фондів,

суми фінансових санкцій та адміністративних стягнень, благодійні внески юридичних і фізичних осіб, добровільні внески, інші надходження.

Основну питому вагу в доходах ПФУ займають надходження від ЄСВ, розподіленого на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, та коштів ДБУ, частка яких у 2018 році в загальних доходах ПФУ становила 55,6 та 42,4% відповідно.

У 2017 році порівняно з 2016 роком надходження від ЄСВ збільшилися на 47 млрд грн, фінансування з ДБУ зменшилося на 9 млрд грн. У 2018 році збільшилося як надходження від ЄСВ на 42,5 млрд грн, так і фінансування з ДБУ на 16,6 млрд грн.

Дослідження джерел формування фінансових ресурсів Пенсійного фонду України показують тенденцію до щорічного зростання загальних надходжень. Збільшуються власні надходження в структурі загальних надходжень. Нестача коштів покривається за рахунок інших джерел, зокрема коштів із держбюджету.

В процесі дослідження було виявлено, що поширення пільг у сплаті пенсійних внесків суттєво послаблює фінансову базу пенсійної системи. Серед організаційних проблем, які стоять на заваді здійснюваної пенсійної реформи, можна назвати відсутність повного персоніфікованого обліку трудового стажу та зроблених пенсійних внесків. На жаль, наявна матеріально-технічна база Пенсійного фонду ще не дає змоги зробити у повному обсязі. Тому доцільно зробити кроки до її поліпшення.

На нашу думку, важливою проблемою є і недостатня поінформованість суспільства про характер намічуваних змін у пенсійній системі України, через що у населення спостерігається певна недовіра до перетворень у цій сфері.

Для удосконалення управління фінансовими ресурсами Пенсійного фонду було запропоновані наступні заходи: запровадити другий рівень пенсійної системи на основі автозапису всіх, хто працює, за прикладом інших країн, насамперед Польщі; стимулювати розвиток третього рівня пенсійної системи – добровільне недержавне пенсійне забезпечення; запровадити професійну пенсійну систему; завершити модернізацію першого рівня – солідарної системи.

Якнайскоріше запровадження системи II рівня доцільне хоча б тому, що воно стане могутнім стимулом для трансформації системи I рівня, необхідність якої назріла вже давно. При цьому запровадження II рівня має неодмінно супроводжуватися системою заходів щодо компенсації зменшення відрахувань до I рівня та подолання дисбалансу бюджету ПФУ, неприйняття яких може призвести до подальшого погіршення ситуації в солідарній системі.

Для успішного запровадження накопичувальної системи на законодавчому рівні мають бути закріплені такі концептуальні засади:

- організаційно-економічний порядок запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи;
- суб'єктність сплати пенсійних внесків;
- суб'єктність адміністрування пенсійних внесків;
- критерії відмінності НПФ і право вибору;
- механізм збирання пенсійних внесків;
- суб'єктність відбору. Усі вказані засади разом і поодинці прямо впливають на стан економічної безпеки держави:

Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами Пенсійного фонду передбачає:

- впровадження для виявлення ознак тіньової зайнятості (оплати праці) на базі реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування (далі - реєстр застрахованих осіб) щомісячного моніторингу персоніфікованих даних про заробітну плату, співставлення з її визначеними індикативними показниками та даними про фінансово-економічну діяльність роботодавців тощо;

- забезпечення реагування на виявлені ознаки тінізації заробітної плати та взаємодії Пенсійного фонду у цьому напрямі з органами ДФС, Держпраці, іншими контролюючими та правоохоронними органами згідно із законодавством;

- впровадження обов'язкового підтвердження Пенсійним фондом з реєстру застрахованих осіб даних про факт роботи та заробітну плату особи для оформлення соціальної допомоги, пільг, банківських кредитів, операцій з нерухомістю тощо з використанням свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у вигляді електронної картки з персоніфікованими ознаками з урахуванням вимог законодавства у сфері захисту персональних даних;

- підготовку та внесення пропозицій Мінсоцполітики щодо створення з державною службою зайнятості на базі реєстру застрахованих осіб обов'язкової для роботодавців і працівників електронної централізованої системи реєстрації та обліку трудових відносин, у тому числі щодо заміни паперових трудових книжок, з урахуванням вимог законодавства у сфері захисту персональних даних;

- інформування застрахованих осіб про набуті соціальні права та перспективи їх звуження внаслідок тінізації;

- створення системи інформаційної, функціональної взаємодії Пенсійного фонду з органами ДФС та правоохоронними органами щодо виявлення порушень соціальних прав застрахованих осіб;

- створення механізму доступу роботодавців, банків, підприємств, установ та організацій усіх форм власності до персональних даних громадян у реєстрі застрахованих осіб та інших інформаційних системах

Пенсійного фонду з метою їх використання для обслуговування громадян (за їх згодою або у випадках та порядку, встановлених законодавством у сфері захисту персональних даних);

- створення умов для впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, зокрема професійних пенсійних програм.

Таким чином, впровадження вищенаведених заходів дасть можливість створити дієву систему оперативного управління фінансовими ресурсами Пенсійного фонду, забезпечить її гнучкість та стійкість в процесах забезпечення видатків солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Науковий керівник: Юхновська Юлія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Якимова Алла Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро, Україна

Якименко Альона Олександрівна

магістр групи ФК 1826, Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро, Україна

Система пенсійного забезпечення будь-якої держави розглядається як складна система фінансових взаємовідносин, які виникають між поколіннями, ланками та сферами фінансової системи. Достатнє пенсійне забезпечення є вимірником дотримання в суспільстві стандартів життя.

Проблемні аспекти національних пенсійних систем залежать від стану його соціально-економічного розвитку (індустріально-розвинені; ті, що розвиваються, перехідні), пройдених етапів реформування пенсійних систем до сучасного моменту.

Фінансові можливості системи пенсійного забезпечення залежать від багатьох факторів, зокрема, доходів населення та рівномірності їх розподілу, тривалості активного життя, темпів зростання заробітної плати, рівня соціальної відповідальності бізнесу, ступеня фінансової обізнаності та мотивації працівників до особистої участі в накопичувальних пенсійних системах тощо.

В Україні юридично мають місце три рівні пенсійної системи: загальнообов'язковий солідарний, загальнообов'язковий накопичувальний рівень, рівень добровільного недержавного пенсійного забезпечення.

Другий рівень системи пенсійного забезпечення, який з фінансової точки зору може створити дієвий важіль для економічного розвитку України, ніяк не впроваджується. За суттю накопичувальне пенсійне страхування передбачає формування на рівні національної економіки значних за обсягом фондів фінансових ресурсів, так званих «довгих грошей» (оскільки строки настання пенсій є чітко визначеними та є відстрочені у часі), які за регуляторного та інституційного сприяння держави можуть стати джерелом фінансування капітальних інвестицій, які позитивно вплинуть на економічний розвиток країни. Але важливим аргументом проти є факт, що поточні доходи працездатного населення далекий від середньоєвропейського рівня, їх часто не вистачає на покриття поточних витрат домогосподарств, не кажучи вже про примусове вилучення ще й на обов'язкове накопичення.

До основних суб'єктів системи пенсійного забезпечення відносяться:

1. Держава, яка є гарантом певних соціальних стандартів та безпосередньо реалізує політику у сфері загальнодержавного солідарного обов'язкового пенсійного забезпечення, тобто реалізує перерозподіл ВВП між працездатним зайнятим населенням та існуючими пенсіонерами.

2. Працівник, який є донором існуючих пенсіонерів, з іншого боку за рахунок власних доходів шляхом їх відволікання з поточного споживання формує джерело власних майбутніх пенсійних виплат (у випадку реалізації в державі другого та третього рівнів пенсійної системи).

3. Роботодавець історично є основним платником пенсійних внесків на перших двох рівнях.

4. Інфраструктурні суб'єкти (банки, КУА, страхові лайфові компанії, недержавні пенсійні фонди тощо).

В Україні дуже важливо реалізувати політику фактичної, а не декларативної, підтримки ініціатив роботодавців в частині створення корпоративних пенсійних фондів, ініціювання фінансування пенсійних схем для своїх робітників. Крім того, критично важливо доносити до населення необхідність позбавлення від патерналістичного підходу, що хтось (державна, діти) повинен забезпечити пенсію та підвищення власної відповідальності за своє майбутнє.

СТРАТЕГІЧНЕ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Альошин Валерій Борисович

кандидат економічних наук, Конституційний Суд України

Шевченко Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Впродовж останніх років в Україні послідовно впроваджуються засади середньострокового фінансового планування з метою оптимізації процесів підготовки проектів Державного та місцевих бюджетів, стимулювання прогнозованої фінансової політики головних розпорядників бюджетних коштів та підвищення рівня прогнозних розрахунків, забезпечення стабільності та спадковості програмно-цільових завдань державного фінансування в поєднанні із завданнями інноваційного розвитку.

Поглиблення економічних, соціальних та інституційних реформ здатне суттєво впливати не лише на фінансову поведінку суб'єктів бюджетного планування, а й змінювати кількісні та якісні показники функціонування, структуру та перелік головних розпорядників бюджетних коштів, модернізувати стратегічні цілі (завдання) виконавців бюджетних програм.

Зміна цільових пріоритетів діяльності та форм організації головних розпорядників бюджетних коштів особливо динамічно відбувається під впливом чинників політичного циклу в системі органів виконавчої влади: з формуванням нового Уряду змінюються виконавці окремих бюджетних програм, об'єднуються функції різних відомств, з'являються нові державні органи та припиняють існування старі, відходять в минуле неактуальні бюджетні програми.

Разом з тим, в системі головних розпорядників бюджетних коштів є державні органи, існування яких визначено Конституцією України (далі – конституційні органи). До конституційних органів вищого рівня відносяться:

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні;

Президент України як глава держави та гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина;

Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади;

Конституційний Суд України як орган конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України.

Бюджетний кодекс України відображає особливий характер фінансового планування державних органів, безпосередньо визначених Конституцією України. Зокрема, в п. 2 статті 22 "Розпорядники бюджетних коштів" кодексу зазначено, що до числа головних розпорядників бюджетних коштів відносяться установи, уповноважені забезпечувати діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України в особі їх керівників; міністерства, Національне антикорупційне бюро України, Конституційний Суд України, Верховний Суд, вищі спеціалізовані суди, Вища рада правосуддя та інші органи, безпосередньо визначені Конституцією України в особі їх керівників, Державна судова адміністрація України [4].

Привертає увагу той факт, що лише функціонування Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України забезпечується спеціалізованими повноважними установами (Апарат Верховної Ради України, Державне управління справами, Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату КМУ), у той час як діяльність (у тому числі – стратегічне фінансове планування) інших головних розпорядників мають забезпечити їх керівники.

Конституційний статус вищих органів державної влади забезпечує сталість стратегічних якісних цільових орієнтирів відповідних бюджетних програм. Так, наприклад, Апарат Верховної Ради України як головний розпорядник коштів державного бюджету здійснює правове, наукове, організаційне, документальне, кадрове, фінансово-господарське, матеріально-технічне, соціально-побутове та інше забезпечення діяльності Верховної Ради України. Головною метою Державного управління справами є матеріально-технічне, соціально-побутове та інше забезпечення діяльності Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Офісу Президента України та інших створених Президентом України консультативних, дорадчих та допоміжних органів і служб. Метою вищої ради правосуддя України є забезпечення верховенства права та захисту прав і свобод людини через формування добросовісного, високопрофесійного та незалежного корпусу суддів.

Змістовний аналіз публічно доступної інформації за останні роки щодо змісту та обсягу бюджетних запитів окремих конституційних

органів, визначених ними стратегічних цілей та інструментів досягнення таких цілей, дозволяє зробити наступні узагальнення.

1. Формування стратегічних цілей (орієнтирів) для потреб фінансового планування державних органів конституційного рівня базується на визначеному Конституцією України функціональному навантаженні кожного органу та враховує властивий кожному органу обсяг конституційних повноважень.

2. Зміни стратегічних орієнтирів та поява нових пріоритетних завдань можуть відбуватись у зв'язку з модернізацією законодавчих засад функціонування державного органу.

3. Сталість цільових орієнтирів бюджетних програм конституційних органів є вищою відносно сталості стратегічних цілей діяльності таких органів виконавчої влади як міністерства та інші центральні органи виконавчої влади.

4. Інструментарій досягнення стратегічних цілей конституційних органів поступово розширюється за рахунок більш активного залучення сучасних технологічних інновацій, пов'язаних з можливостями інформаційно-комунікаційних та ресурсощадних технологій.

5. Державні органи конституційного рівня тяжіють до забезпечення на законодавчому рівні гарантій інституційної незалежності та фінансової спроможності.

Зазначені узагальнення добре ілюструються бюджетними матеріалами Конституційного Суду України. Так, головна мета діяльності Суду полягає у забезпеченні через механізм конституційного контролю верховенства Конституції України, пріоритету прав і свобод людини і громадянина в усіх сферах суспільного та державного життя. Стратегічною ціллю бюджетної програми 0801010 „Забезпечення конституційної юрисдикції в Україні“ відповідно до паспорта бюджетної програми є забезпечення дотримання норм Конституції України щодо прав і свобод людини і громадянина, удосконалення механізму доступу особи до конституційного судочинства, наближення до європейських стандартів. Такі формулювання повністю базуються на конституційних функціях Суду.

Після внесення змін до Конституції України щодо правосуддя в 2016 році та ухвалення парламентом нової редакції Закону України "Про Конституційний Суд України" в 2017 році до повноважень Конституційного Суду віднесено вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, відбулись зміни в організаційній структурі Суду. Зазначені законодавчі зміни знайшли відображення в основних завданнях бюджетної програми Конституційного Суду України [2]. Такими завданнями на 2019 рік визначено:

– формування та забезпечення належного функціонування Великої палати, сенатів, колегій суддів Конституційного Суду України, відпрацювання механізму своєчасного та ефективного розгляду всіх внесених до Суду клопотань у конституційному провадженні;

– реалізацію Судом і Секретаріатом Суду комплексу заходів щодо оптимізації порядку внесення до Суду і розгляду ним конституційних скарг;

– забезпечення функціонування Суду як державного органу і юридичної особи публічного права.

Для досягнення суспільно важливих цілей діяльності Конституційного Суду України створюються умови його фінансової спроможності. Так, в статті 148 -1 Конституції України зазначається, що держава забезпечує фінансування та належні умови для діяльності Конституційного Суду України [1]. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на діяльність Суду з урахуванням пропозицій його Голови. Цей конституційно визначений рівень інституційно-фінансової спроможності додатково деталізовано в ст. 48 нової редакції Закону України "Про Конституційний Суд України" від 13 липня 2017 року, де зокрема зазначено, що обсяг видатків на фінансування діяльності Суду в наступному році не може бути меншим за обсяг видатків у попередньому році [2].

Бюджетні запити Конституційного Суду України також відображають розширення використання сучасних інформаційних технологій і сервісів для більш ефективного досягнення цілей функціонування конституційного органу шляхом розгортання та налагодження функціонування системи електронного документообігу на всіх етапах конституційного провадження, використання ІТ для забезпечення прозорості роботи Суду, формування передумов для впровадження системи електронних звернень [3].

Таким чином, функціональний консерватизм конституційних органів не є перешкодою на шляху технологічних інновацій, здатних поліпшити ефективність досягнення стратегічних цілей діяльності головних розпорядників коштів державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України "Про Конституційний Суд України". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2136-19>
3. Бюджетний запит на 2020-2022 роки <http://www.dus.gov.ua/content>
4. Бюджетний кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

ОБГРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ ДЕРЖАВНИХ БОРГОВИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Бережна Анна Вікторівна

*студентка групи ФБ-16-1, Навчально-науковий інститут фінансів,
банківської справи*

В умовах розширення ринкової економіки в Україні надзвичайно велике значення має діяльність фондового ринку. Ринок цінних паперів є сферою, в якій формуються фінансові джерела економічного зростання, концентруються і розподіляються інвестиційні ресурси між окремими виробництвами, галузями і економіками різних країн. Таким чином, характеризуючи «здоров'я» економічної системи в цілому, найважливішим показником є стан фондового ринку.

Питання розвитку фондового ринку досліджували низка вітчизняних вчених, а саме: А.Головко, О.Мозговий, О. Барановський, С. Багачов, В. Гейць, А. Мороз, А. Кінах, В. Корнєв та інші.

Однією з основних причин випуску державних цінних паперів в Україні є необхідність фінансування поточного дефіциту державного бюджету. В Україні існують такі види державних цінних паперів: - Облігації внутрішніх державних позик України; - Облігації зовнішніх державних позик України; - Цільові облігації внутрішніх державних позик України; - Казначейські зобов'язання України [1].

Найважливіший елемент економічної системи країни є ринок державних цінних паперів, які випускаються та погашаються виключно державою. Облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) є одним з таких інструментів. Випуск таких цінних паперів дає змогу державі зменшити розмір дефіциту бюджету, що є одним з найвагоміших завдань тепер, коли Україна прагне стати членом Європейського Союзу. Тому випуск ОВДП, як один із шляхів досягнення даної цілі, є актуальним питанням сьогодення. Однак, слід зазначити, що не лише випуск ОВДП є вирішенням проблеми дефіциту бюджету [2].

Однією з важливих причин поширеності серед державних цінних паперів та причиною залучення державою саме внутрішніх позик є те, що внутрішні боргові зобов'язання, які виступають переважно у вигляді ОВДП не несуть для держави такої небезпеки щодо втрати фінансової незалежності, як зовнішні позики. Крім того, розвинутий внутрішній ринок державних цінних паперів дозволяє використовувати кошти фізичних осіб та інших суб'єктів господарювання як одне із джерел інвестиційної діяльності [3; с.7].

У висновку хочу сказати, що роль ринку державних цінних паперів дуже висока і для успішного зростання країни і для перерозподілу

фінансових ресурсів держави. Фінансування дефіциту бюджету, розвиток і здійснення великих інвестиційних проектів - усе це дозволяє втілити в життя ринок цінних паперів, дозволяючи державі залучати грошові кошти. Сьогодні вітчизняний ринок державних цінних паперів продовжує змінюватися, без сумніву, в кращий бік, демонструючи свої позитивні якості. Незважаючи на наявність низки проблемних питань, їх рішення реальне. [4; с.26] Удосконалення ринку цінних паперів найбільшою мірою залежить від політики уряду і є неможливим без удосконалення законодавства України, яке повинне чітко регулювати всі види операцій з цінними паперами.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого у, стаття № 10.
2. Пастушок Т.О. Проблеми обігу ОВДП в Україні та шляхи їх вдосконалення [Електронний ресурс] / Т.О.Пастушок, Г.В.Ступарик – Режим доступу : <http://intkonf.org/pastushok-to-stuparik-gv-petruk-of-problemi-obigu-ovdp-v-ukrayini-ta-shlyahi-yih-vdoskonalennya/>
3. Марченко С. К. Ринок державних цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] / С. К. Марченко, Я.В.Чернелівська – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/30_NIEK_2011/Economics/3_96167.doc.htm
4. Кириченко О.А. Держава на фінансовому ринку України в умовах подолання глобальної фінансової кризи/ О.Кириченко//Івестиції: практика та досвід. - 2010. - №14. – С.25-29.

Науковий керівник: Вергелюк Юлія Юріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України

ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ОБСЯГИ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВ

Кіприч Максим Сергійович

студент, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, м. Дніпро, Україна

Система оподаткування підприємств є важливим регулятором економіки держави і може стимулювати виробництво і науково-технічний прогрес, обмежувати зростання та інфляцію. Але водночас, вона стримує інвестиції, скорочує споживання, уповільнює процеси заощаджень та

нагромадження. В сучасних умовах господарювання податки є суттєвим фактором впливу на фінансово-господарську діяльність підприємств. Тому забезпечити нормальне функціонування підприємницьких структур у нестабільному соціально-економічному середовищі та якісно управляти фінансовими ресурсами керівники та бухгалтери можуть лише за наявності розробленої ними концепції управління податками.

Головними чинниками, які впливають на величину податкових зобов'язань підприємства, яке обирає загальну систему оподаткування, обліку та звітності, є такі:

1. Співвідношення між доходами та витратами (чим вище витрати підприємства, тим меншою буде сума зобов'язання з податку на прибуток підприємств);

2. Величина доходів, що не включаються до складу доходу, та величина витрат, які не можуть бути віднесені до складу витрат виробництва;

3. Величина витрат, що підлягають амортизації;

4. Величина сум ПДВ, включеного до ціни товарів, робіт, послуг, та величина податкового кредиту [64, с.111].

Разом з тим загальна система оподаткування складніша в адмініструванні. Перебуваючи на загальній системі оподаткування, підприємець повинен подавати набагато більше звітності, ніж якби він перебував на спрощеній. Порядок нарахування окремих податків доволі складний, потребує професійних знань та досвіду. Розмір податкових зобов'язань за загальної системи оподаткування в кожному конкретному випадку може коліватися в доволі широких межах. Підрахувавши найбільш типові для себе розміри показників, що впливають на податкові зобов'язання, підприємство може визначити для себе найбільш оптимальні умови оподаткування, обрати ту чи іншу систему оподаткування.

Спрощений порядок оподаткування доходів суб'єктів підприємницької діяльності передбачає сплату єдиного податку. На сьогодні правове регулювання єдиного податку регламентується Податковим кодексом України (ПКУ).

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених п. 297.1 ПКУ, на сплату єдиного податку та з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному главою 1 ПКУ (п.п. 291.3). Порядок обрання або переходу на спрощену систему оподаткування, або відмови від спрощеної системи

оподаткування визначено ст.298 ПКУ. Порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників єдиного податку визначено ст. 299 ПКУ. Види діяльності, які не дають права суб'єктам господарювання (фізичним особам – підприємцям) бути платниками єдиного податку визначено п.п. 291.5. ПКУ. Порядок визначення доходів та їх склад для платників єдиного податку першої – третьої груп визначено ст. 292 ПКУ. Зокрема, для фізичної особи – підприємця – дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі, визначеній пунктом 292.3 цієї статті.

Ставки єдиного податку для платників першої групи встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі у цій главі – прожитковий мінімум), другої групи – у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року (далі у цій главі – мінімальна заробітна плата), третьої групи – у відсотках до доходу (відсоткові ставки) (п.п.293.1 ПКУ) [2].

В окремих випадках, відповідно до п. 293.4 ПКУ ставка єдиного податку встановлюється для платників єдиного податку першої – третьої групи (фізичні особи - підприємці) у розмірі 15 відсотків.

Особливості застосування ставок єдиного податку визначено у п. 293.8 ПКУ. Фізичні особи – підприємці, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2010), належать виключно до 3 групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для такої групи (п.291.4 ПКУ). Фізичні особи – підприємці, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, можуть обирати лише 3 групу зі сплатою єдиного податку за ставкою 5 % (п.293.3 ПКУ) [2].

Суб'єкт малого підприємництва, який сплачує єдиний податок, не сплачує податки передбачені загальною системою оподаткування.

При цьому слід враховувати інші чинники, які впливають на розмір зобов'язань з ПДВ та податку на прибуток, а також суми інших податків та зборів, які сплачуватиме підприємство.

Список використаних джерел:

1. Рева Т.М. Податковий менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетр. держ. фін.-екон. ін-т. – К.: [Центр навч. л-ри], 2013. – 281 с.

2. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №№13-17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
3. Ясеновська Т. Б. Історія становлення оподаткування в Україні: ретроспективна періодизація та національні досягнення / Т.Б. Ясеновська // Фінансова система України. Збір. наук. праць. – Острого: Вид-во нац. ун-ту "Острозька академія", 2017. – В 15. – С. 117-124.
4. Ігнатишин М., Папп В. Особливості організації системи оподаткування та методи оптимізації податкового навантаження в малому підприємстві//Економіст, 2017.-№5 .-С.90-9

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кушнір Ірина Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, професор кафедри економіки та підприємництва Міжнародної Кадрової Академії

Федорчук Микита Федорович

студент ПрАТ«ВНЗ «МАУП»

В сучасних умовах господарювання діяльність підприємств та економічна ефективність залежить від розміру фінансових ресурсів, які знаходяться у їхньому розпорядженні. Важливим фактором, що впливає на забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, є податкові платежі, які відвертають з оборту значну долю власних коштів [1]. В зв'язку з чим проблема оптимізації податкових платежів досить гостро стоїть перед підприємствами всіх галузей народного господарства України.

Актуальність податкових проблем підприємств обумовлює необхідність дослідження взаємного зв'язку між податковими платежами підприємств та основними показниками, що формують бази оподаткування; обґрунтування диференційованого підходу до оподаткування, що враховують галузеві особливості підприємств; розробки науково обґрунтованих методів й інструментів оптимізації податкових платежів підприємства. Оптимізація податкового навантаження підприємства не може розглядатися як порушення інтересів держави, бо фінансові ресурси підприємств, які збільшуються при цьому, є основою зростання обсягів випуску продукції та доходів держави [2, С.65].

Оптимізація податкового навантаження можлива на засадах організації комплексної системи управління податковими платежами підприємства - системи податкового контролінгу, який є часткою загальної системи контролінгу підприємства.

У практиці суб'єктів господарювання України не тільки податковий контролінг, але й вся система контролінгу не знайшла широкого розповсюдження, в зв'язку з недостатністю вітчизняних теоретичних розробок та досвіду його практичного використання з урахуванням галузевої специфіки.

Таким чином, формування економічного механізму податкового контролінгу підприємства є актуальною науковою задачею.

Подальшу розбудову української економіки на шляху до ринкових методів господарювання неможливо уявити без широкого та глибокого дослідження податкової діяльності держави. Здобуття Україною незалежності та повернення країни в русло загальноприйнятих процесів світового розвитку змушує нас по новому дивитися на теорію та практику оподаткування. Податки мають досить вагоме бюджетне значення, виступають ефективним інструментом державного впливу на ринок і напрямки його розвитку, обсяги структури попиту на пропозиції, на доходи населення і юридичних осіб. В цих умовах особливої актуальності набувають дослідження теоретичних і прагматичних аспектів функціонування оподаткування юридичних осіб.

Все це, з одного боку різко підвищує роль та значення податків з юридичних осіб за допомогою яких забезпечується значна частина податкових надходжень до бюджету держави. З другого, робить необхідним дослідження теорії та практики оподаткування юридичних осіб в Україні.

На нашу думку, як організаційну основу податкового контролінгу підприємства слід використовувати проектну організаційну структуру управління, а при раціональному розподілі завдань, зобов'язань і відповідальності між різними структурними ланками підприємств та організацій — лінійну карту розподілу обов'язків.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України»: <http://www.nau.ua>.
2. Новицький В.Є. Податкове регулювання в системі інструментів соціально-економічного розвитку: питання методології // Фінанси України. — 2010. — № 10. — С. 60–73.

ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА: ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКУ

Луцишина Ганна Сергіївна

студентка, обліково-фінансовий факультет, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

Ключові слова: *податкова соціальна пільга, платник податку, прожитковий мінімум, граничний розмір заробітної плати, місячний дохід, працездатна особа.*

В умовах трансформації економіки, численних змін та нововведень до чинних законодавчих актів, що відчутно торкнулися й податкового законодавства за останні роки, досі залишається актуальним питання нарахування та сплати податків до бюджету держави. Особливо це стосується проблеми застосування розміру податкової соціальної пільги до певних категорій працевлаштованих осіб, адже, у зв'язку з ростом мінімальної заробітної плати, відповідно збільшується і її обсяг. Отож, метою дослідження є перегляд застосування та принципів розрахунку податкової соціальної пільги у 2019 році.

Податкова соціальна пільга (ПСП) – сума, на яку платник податку з доходів фізичних осіб має зменшити суму свого загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного з джерел на території України від одного працедавця у вигляді заробітної плати. Відповідно до статті Податкового кодексу України, податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата, якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень [1, 2].

Податок на доходи фізичних осіб є важливим інструментом сучасного механізму податкового регулювання соціального розвитку суспільства [3]. Своєю чергою, при розмірі прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 01.01.2019 у сумі 1921 грн граничний дохід для застосування ПСП у 2019 році становитиме 2690 грн. Однак розмір мінімальної зарплати з 01.01.2019 становить 4173 грн. Тож, менш як ця величина не може нараховуватися зарплата працівникові за виконану місячну норму праці. Виходить, що ПСП не застосовуватиметься до доходів переважної більшості працівників, бо розмір їх зарплати має бути вищим за 4173 грн, а граничний дохід для застосування ПСП на 2019 рік — 2690 грн. Розмір загальної ПСП на 2019 рік сягає 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у

розрахунку на місяць), а отже рівний сумі 960,50 гривень. Таким чином, загальною ПСП зможуть скористатися лише працівники, які трудяться на умовах неповного робочого часу, та й до того ж не завжди.

Щодо суб'єктів ПСП, то варто зазначити, що право на пільгу має кожна працююча людина, яка отримує заробітну плату та є платником податку на доходи фізичних осіб. Пільга застосовується лише до заробітної плати та не стосується інших доходів. Тобто підприємці не можуть претендувати на податкову пільгу. Також вона не стосується сум, отриманих від проведення незалежної професійної діяльності (нотаріуси, адвокати тощо). Також, пільга не застосовується, якщо працівник, окрім зарплатні, отримує виплати з бюджету у вигляді стипендії, грошового або майнового забезпечення учня, студента, аспіранта тощо.

Деяким категоріям платників податкова соціальна пільга надається у більшому розмірі, ніж звичайно. Це – студенти, аспіранти, ординатори, ад'юнкти, чорнобильці I та II категорій, інваліди I та II груп, а також ветерани війни, зокрема, учасники бойових дій [1].

Тож, якщо працівникові нарахували зарплату в меншому розмірі ніж граничний дохід у випадку його працевлаштування не на повну ставку, він матиме право на загальну ПСП. Адже обмежень щодо графіка й умов роботи працівників норми ПКУ не містять. ПКУ визначає лише граничний розмір зарплати, отримуваний від одного роботодавця, який надає право на застосування ПСП. Окрім того, за певних ситуацій (відпустка без збереження зарплати, відпустка по догляду за дитиною до 3 років, прогули тощо), коли працівник не відпрацював місячної норми робочого часу, зарплата за місяць теж може бути меншою за 2690 грн, і, відповідно, буде право на загальну ПСП.

Також є окремі категорії осіб, які за певних умов матимуть право на ПСП у 2019 році навіть при такому рівні мінімальної зарплати. Для батьків неповнолітніх дітей передбачено особливий порядок надання пільги на дітей. Вона надається обом батькам, а якщо в сім'ї двоє та більше дітей до 18 років, пільга надається на кожную дитину. Згідно із цією нормою, граничний розмір доходу, який надає право на отримання ПСП одному з батьків визначається як добуток граничного розміру доходу для застосування ПСП і відповідної кількості дітей. Тобто, за наявності в працівника 2-х і більше дітей до 18 років граничний розмір доходу для застосування ПСП зростає кратно кількості дітей і в 2019 році становить 5380 грн на 2-ох дітей, 8070 грн відповідно на трьох дітей і подібно збільшується. При цьому лише для одного з батьків граничний розмір зарплатні, який дає право на пільгу, збільшується в залежності від кількості дітей у віці до 18 років.

ПСП застосовуємо до нарахованого місячного доходу у вигляді зарплати лише за одним місцем його нарахування (виплати). Тож якщо

особа працює як основний працівник і внутрішній сумісник в одного роботодавця, від якого й отримує зарплату, то право на ПСП визначаємо залежно від усього отриманого ним заробітку за таким місцем роботи. Інакше — якщо особа працює як зовнішній сумісник, тоді вона обирає місце застосування ПСП (основне місце роботи чи за сумісництвом), про що вказує у заяві про самостійне обрання місця застосування ПСП. Тобто, якщо особа працює на кількох підприємствах, вона може обрати, де їй вигідніше скористатися правом на пільгу [1].

Тим часом слід пам'ятати ПСП починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування ПСП і документів, що підтверджують таке право. Але роботодавець має застосовувати ПСП до місячного заробітку працівника незалежно від дня подання ним заяви в поточному місяці.

Отже, якщо так станеться, що працівник надасть до кінця місяця документи про народження в нього другої дитини, тоді він матиме право на застосування ПСП до його зарплати за відповідний календарний місяць — за умови, якщо вона не перевищує граничного доходу для застосування ПСП.

З іншого боку, у такому випадку у роботодавця виникає одночасно питання алгоритму розрахунку суми виплати працівникові зарплати та утримання податку на доходи фізичних осіб. Знову ж таки, стаття 164 Податкового кодексу інформує, що під час нарахування доходу у формі зарплати базу оподаткування ПДФО визначають як нараховану зарплату, зменшену на суму страхових внесків до Накопичувального фонду або недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачують за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності. Це означає, що база оподаткування ПДФО регулюється на суму соціальної пільги. Далі з отриманої нової бази утримується податок за основною ставкою 18 відсотків.

Крім того, трапляються випадки, коли працівник має право на застосування ПСП з двох і більше підстав. У такому разі застосовується одна ПСП з підстави, що передбачає її найбільший розмір. Лише у разі якщо особа утримує двох і більше дітей, у тому числі дитину-інваліда (дітей-інвалідів), можна застосовувати одразу дві пільги [1]. Разом з тим, платник податку, який має право на застосування більшої ПСП, ніж передбачена для будь-якої іншої особи, повинна зазначити про таке право у заяві про застосування пільги, до якої додає відповідні підтверджуючі документи про інвалідність дитини (дітей) і тому подібне.

За результатами проведеного дослідження можемо зробити висновок, що найбільших зворушень у 2019 році податкова соціальна

пільга набула в плані визначення її розміру в гривневому еквіваленті. Роботодавцеві слідувало б спостерігати за цими подіями, адже розмір утримання податків з певних категорій працівників залежить безпосередньо від соціальної пільги. А саме правильність та точність сплати суми нарахованих податків до бюджету дозволяє мінімізувати ризик відповідальності платника податку перед державою на суму штрафів чи штрафних санкцій та, в результаті, заощадити кошти підприємства, установи, організації.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 року № 2755-VI. Редакція від 01.06.2019. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.06.2019);
2. Нікітішин А. О. Вплив тенденцій демографічного і соціального розвитку на бюджетно-податкове регулювання / А. О. Нікітішин // Облік і фінанси. - 2018. - № 1. - С. 104-113. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2018_1_18;
3. Нікітішин А. О. Сучасний механізм податкового регулювання соціального розвитку суспільства / А. О. Нікітішин // Економічний вісник університету. - 2017. - Вип. 35(1). - С. 251-260. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_35\(1\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_35(1)_36).

Науковий керівник: Нікітішин Андрій Олександрович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ НАГРІВАЛЬНИХ ПРИЛАДІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Михайлов Сергій Володимирович

кандидат технічних наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Київський кооперативний інститут бізнесу і права

Ключові слова: митний контроль, нетарифне регулювання, інтеграція, нагрівальні прилади.

Актуальність. Митний контроль є важливою функціональною складовою митної системи і реалізується фіскальними органами на етапі переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, проведення відповідних митних процедур відносно об'єктів контролю і реалізації їх на митній території України.

У сучасних умовах інтеграційних процесів в Україні існує виправдана необхідність ефективного регулювання зовнішньої торгівлі, а саме використання засобів формування зовнішньоекономічної діяльності. Ця необхідність зумовлена забезпеченням інтересів країни у світовій економічній системі, розвитком національного виробництва, підтримкою економічних зв'язків на міжнародній арені залежно від загальної ситуації у світі і виходячи з особистих (політичних, економічних, юридичних та ін.) цілей держави.

Сьогодні механізм регулювання зовнішньої торгівлі передбачає комплексність його взаємопов'язаних елементів, які є досить мінливими через вплив розвитку виробничих сил та інтересів виробників і споживачів, механізмів їх міжнародно-правового та національного регулювання. Тарифне регулювання поступово зменшує свою ефективність через зменшення ролі мита як засобу торговельної політики, тому все більш актуальним стає питання про важливість застосування засобів нетарифного регулювання. Нетарифне регулювання надає можливість державі безпосереднього втручання в процес зовнішньоторговельного обміну шляхом здійснення у тому числі і митного контролю.

Об'єктом дослідження є нагрівальні прилади, що переміщуються через митний кордон України, а предметом – митний контроль та їх нетарифне регулювання.

Метою дослідження є вивчення механізму нетарифного регулювання та здійснення митного контролю при переміщенні нагрівальних приладів через митний кордон України.

В Україні система нетарифного регулювання в Україні знаходиться у стадії розвитку. Її формування здійснюється під впливом численних чинників, які мають подвійний характер. Типові завдання урядового регулювання економіки в нинішній період вимагають досить великого використання ефективних діючих важелів у зовнішньоторговельних взаємовідносинах, якими вважаються способи нетарифного регулювання. Нетарифне регулювання в Україні характеризується відсутністю єдиного законодавчого акту. Крім того, одиничні події нетарифного регулювання знаходяться в нормативно-правових діях різної юридичної сили, що не завжди дає можливість учасникам ЗЕД правильно використати певні норми.

Українському законодавству необхідна гармонізація технічного регулювання до міжнародних стандартів, указівок і рекомендацій для диверсифікації зовнішніх ринків збуту і, крім того, сприяння розвитку інституту добровільної сертифікації виробництва за допомогою підвищення відповідальності бізнесу з метою модернізації моделей

господарювання, що сприятливо стане впливати на конкурентоспроможність вітчизняної продукції [1, с. 25–26].

На ринку споживання електропобутових товарів коливається залежно від національних тенденцій, економічної ситуації. У цілому ринок електропобутових товарів в Україні є тим, що сформувався, хоча і має деякі національні особливості. За останні декілька років ринок електропобутових приладів для переробки продуктів в Україні виріс у п'ять разів. Електропобутова техніка стала дешевшою і доступнішою пересічному споживачеві.

Якщо вести розмову про прилади для приготування їжі, то значення таких приладів відіграє значну роль у зберіганні якості харчових продуктів, для приготування більш смачних та різноманітних страв. Відповідно до вимог споживачів більша частина підприємств України виробляє товари широкого вжитку, але це мала частка серед того обсягу потреб, які необхідно задовольнити. Найбільш розповсюдженими серед населення є такі електроприлади як кавомолки, міксери, прилади для вилучення соку, плитки задоволення потреби населення якими складає від 40 до 55 штук на 100 родин, або на 40...80 % [2].

Асортимент електронагрівальних приладів для їжі на ринку України представлений мікрохвильовими печами (для розігріву їжі, з грилем, з конвекцією, вбудовані), електрогрилями (власне гриль, ракетниця, барбекю, шашличниця), електрочайниками, електроплитами, електротостерами та іншими товарами.

В Україні широкого застосування набули заходи нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі такі як: технічні бар'єри, санітарні та фіто-санітарні, антидемпінгові заходи та кількісні обмеження.

У 2018 році Кабмін встановив перехідний період для використання деяких небезпечних речовин в електричному та електронному обладнанні.

Норми діючого Техрегламенту обмеження використання деяких небезпечних речовин в електричному і електронному устаткуванні приведені у відповідність до норм Директиви ЄС в частині відстрочення закінчення термінів дії певних винятків з обмежень використання небезпечних речовин у електронному та електричному обладнанні.

Відповідні зміни передбачені постановою Кабміну від 29 серпня 2018 року № 688. Цим нормативно-правовим документом встановлено сфери і строки застосування деяких небезпечних речовин у електронному та електричному обладнанні. Також, до 21 липня 2021 року може використовуватися для великої і дрібної побутової техніки, ІТ та телекомунікаційного обладнання, побутової електронної апаратури, освітлювального обладнання, електроінструментів, іграшок, обладнання для відпочинку та спорту, автоматичних пристроїв видачі і дозування продукції.

До 31 жовтня 2019 року для усіх категорій електричного і електронного обладнання було встановлено виняток з обмеження використання селеніду кадмію в напівпровідникових нанокристалічних квантових точках на основі кадмію для перетворення довжини хвилі ("downshifting"), які використовуються в підсвітці дисплеїв (менш як 0,2 мікрограма кадмію на 1 кв. міліметр площі екрана дисплея).

Таким чином, у роботі проаналізовано поняття митного контролю та нетарифних заходів під час переміщення товарів через митний кордон України, встановлено особливості нормативно-правового регулювання здійснення цих процедур. Встановлено, що основні тенденції розвитку ринку електропобутових приладів для переробки продуктів в Україні коливається залежно від національних тенденцій, економічної ситуації. А також було визначено, що впровадження системи технічного регулювання відповідно до вимог СОТ та ЄС в повному обсязі дасть змогу забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції шляхом поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, подолати технічні бар'єри у міжнародній торгівлі та зміцнити позиції України на світових ринках через визнання української системи технічного регулювання на європейському та міжнародному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Іваншина С.Ю., Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Економічний простір. 2017. № 1. С. 38–46.
2. Віткін Л., Луценко Д. Модель реформування системи стандартизації України в контексті міжнародних зобов'язань та необхідності модернізації економіки // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2018. — № 3. — С. 3—12.

СТАДІЇ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОГО ПРОЦЕСУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Рішняк Валентина Миколаївна

магістрант кафедри аудиту та оподаткування, Центральноукраїнський національний технічний університет

Відповідно до статті 140 Конституції України, органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради [2]. В умовах децентралізації влади на рівні кожного району, міста чи села потрібно ретельно досліджувати можливості наповнення місцевих бюджетів та запроваджувати напрямки раціонального витрачання кошів у розрізі відповідних програм.

Важливою структурною складовою бюджетних надходжень є податкові надходження. Саме тому необхідно розглядати у поєднанні бюджетний процес та податковий. Так, відповідно до Бюджетного кодексу України, бюджетний процес – це «регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства» [1]. Проте поняття податкового процесу у Податковому кодексі України відсутнє.

Податковий процес можна розглядати як у вузькому розумінні (виходячи з бюджетно-процесуальної позиції), так і в широкому (виходячи з економічної суті). Так, податковий процес у вузькому розумінні є діяльністю органу місцевого самоврядування зі складання, розгляду та виконання податкових бюджетів. У широкому економічному розумінні податковий процес є складною системою, яка синтезує комплекс відносин з управління податками.

Отже, пропонуємо розглядати бюджетно-податковий процес як регламентовані законодавством відносини з управління податками в контексті складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням законодавства при формуванні бюджетів.

Виходячи з цього, важливими стадіями бюджетно-податкового процесу органів місцевого самоврядування є:

- складання проекту бюджетів з урахуванням податкової складової;
- розгляд проекту та ухвалення рішення про місцевий бюджет;
- виконання бюджету (зокрема, в частині податкових надходжень);
- підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету та прийняття на цій основі управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення бюджетно-податкового процесу органів місцевого самоврядування передбачає необхідність концентрації даних бухгалтерського обліку для підготовки необхідних форм звітності, а також планових документів (фінансових планів, кошторисів). Перевірена на предмет достовірності та повноти інформація слугуватиме основою для здійснення аналітичних розрахунків з метою подальшого прийняття необхідних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (редакція від 25.09.2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 07.11.2019 р.).
2. Конституція України від 28.06.1996 р. (редакція від 21.02.2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 07.11.2019 р.).

Науковий керівник: Лисенко Алла Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету

ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

Алексейчук Олена Олександрівна

викладач, Міжнародний університет бізнесу і права

Останнім часом все більшого значення набуває значення ролі та впливу економічних інструментів в інвестиційному процесі. Ми розділяємо думку багатьох економістів, що “інструмент” в економічному сенсі означає засіб, спосіб, метод, вживаний для досягнення мети, ефекту. “Економічний інструментарій” у вузькому сенсі являє собою сукупність економічних методів (інструментів) [1].

В свою чергу, ми вважаємо, що економічні інструменти необхідно розглядати ширше, як способи і засоби управління економікою, регулювання економічних процесів і відносин. Відповідно до цього до економічних інструментів відносяться інвестиції, обсяги і структура виробництва, структура і форми власності, грошова маса і параметри грошового обігу, доходи і витрати бюджету, трансферти, податки і податкові ставки, податкові пільги, тарифи на оплату праці, ціни. Слід віднести сюди і кредити, субсидування кредитних ставок, банківські ставки кредитного і депозитного відсотку, ставка фінансування національного банку, внутрішні і зовнішні позики, страхування, державні закупівлі, конкурси, аукціони, санкції, штрафи, економічні стимули, пільги, преференції. Мова йде і про інформаційні ресурси, які останнім часом все частіше використовуються як економічні інструменти. Економічні інструменти утворюють також економічні інститути, що являють собою сукупність стійких форм і неформальних правил, норм, звичаїв, взаємозв'язків, взаємин між будь-якими організаціями. Як бачимо, економічні інструменти широкий спектр категорій, які можна групувати за різними критеріями.

У складі інвестиційних інструментів сучасна практика виділяє економічні інструменти інвестування, що включають економічне прогнозування, програмування економічного зростання, бюджетування економічного розвитку, інвестиційне консультування, методи інвестування, лізинг, грошові кошти, світові валюти, трансферти, податки і податкові ставки, податкові пільги, ціни, кредити, процес субсидування кредитних ставок, банківські ставки кредитного і депозитного відсотка, ставку фінансування центрального банку. Сюди включається і система страхування ризиків, митно-тарифні заходи, державні закупівлі, конкурси, аукціони, санкції, штрафи, економічні стимули, пільги, преференції, цінні

папери, дорогоцінні метали, інші активи та можливості досягнення цілей і ефекту інвестування. Отже, набір економічних інструментів інвестування досить широкий, тому мову про систематизацію таких інструментів правильніше вести за певними критеріями або конкретними процесами.

Ми поділяємо економічні інвестиційні інструменти на власні, позикові, державні, регіональні, місцеві, сумісні. Конкретна тема дослідження не спрямовує розглядати всі складові цієї системи. Тому надалі ми приділимо увагу тільки найбільш актуальним, на нашу думку, напрямам, складовим у цій класифікації – вдосконаленню податкового регулювання, кредитним преференціям та інвестиційному консультуванню, основу яких складають державні бюджетні кошти.

Можна зазначити, що така класифікація дещо схематична, але ж в основі лежать реальні процеси категорії. Її принциповою особливістю є поєднання функціонального, галузевого і стимулюючого аспектів, що відповідає виробничій структурі аграрного виробництва. Така схема класифікації фіксує граничні відмінності груп економічних інструментів, які частково можуть переходити з одної до іншої, тому у подальшому такий підхід може породжувати деякі проблеми при аналізі єдності і взаємозв'язків за цими групами, пов'язаних, наприклад, із специфікою державної підтримки малих форм господарювання.

Питання необхідності використання державних інструментів інвестиційного регулювання має давню історію, теоретичні положення про необхідність втручання держави в економіку, як це було розкрито, наразі постійно підтверджуються практикою. В останні десятиліття розвинені країни не переживають “нищівних” криз саме завдяки системному втручанням держави в економіку.

Все це диктує необхідність формування економічного інструментарію управління інвестиційним процесом відповідно до змін, що відбуваються. Трансформація економічних відносин і розвиток продуктивних сил, зокрема технологічних змін, неможливі без інвестування. Державне регулювання інвестиційного процесу покликане забезпечити необхідний рівень і структуру капітальних вкладень в економіку країни та окремі її галузі, сприяти інвестиційній активності основних агентів відтворювальної діяльності. Наука виділяє такі основні методи регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринку як економічні методи стимулювання інвестиційної діяльності з боку держави та адміністративно-правові методи впливу державних органів на інвестиційну активність в країні [3]. Інструменти впливу при цьому можуть бути пасивними – з орієнтацією бізнесу на вибір ефективніших варіантів інвестування та активними – з використанням податкових, бюджетних можливостей, допомоги в організації інвестиційної активності бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Реверчук С. К. Інвестологія: наука про інвестування: [навчальний посібник] / С. К. Реверчук [та ін]. – Львівський національний ун-т ім. І. Франка. – К. : Атіка, 2001. – 264 с.
2. Резнік Н.П. Організаційно-економічний механізм інвестування АПК : монографія / Н.П. Резнік: Умань. – Сочінський, 2011. – 315 с.
3. Лагодієнко В.В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі / В.В. Лагодієнко // Бізнес-Навігатор: науково-виробничий журнал Міжнародного університету бізнесу і права. – Херсон, – 2013. - №2(31). – С. 178-183.

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВ В ДОНЕЦЬКОМУ РЕГІОНІ

Болгов Владислав Євгенович

кандидат економічних наук, доцент, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

Марків Ганна Олександрівна

магістрант, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

В умовах подальшого соціально-економічного розвитку Донецького регіону пріоритетним напрямком державного регулювання економіки області є інвестиційна політика, мета якої - використання всіх можливих вітчизняних і зарубіжних джерел фінансування, включаючи іноземні інвестиції [2].

Мета роботи - прогнозування ефективності та результативності інноваційної діяльності підприємств в Донецькому регіоні.

Інноваційну діяльність протягом 2018 року здійснювали 23 промислові підприємства, що становить 12,43% до загальної кількості промислових підприємств із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше. Кількість інноваційно активних промислових підприємств відносно показника 2017 року збільшилась на 1 одиницю. З них - 21 підприємство впроваджували інноваційну продукцію, 13 - інноваційні процеси. Таким чином, у 2018 році кількість підприємств, які впроваджували інноваційну продукцію збільшилась на 9 одиниці. За 2018 рік на промисловими підприємствами було впроваджено у виробництво 202 найменування інноваційних видів продукції, що на 100% більше показника 2017 року. На Донецьку область припадає 4,5% загального обсягу капітальних інвестицій в Україні. За цим показником регіон

посідає в країні четверте місце після Києва, Дніпропетровської та Київської областей [3].

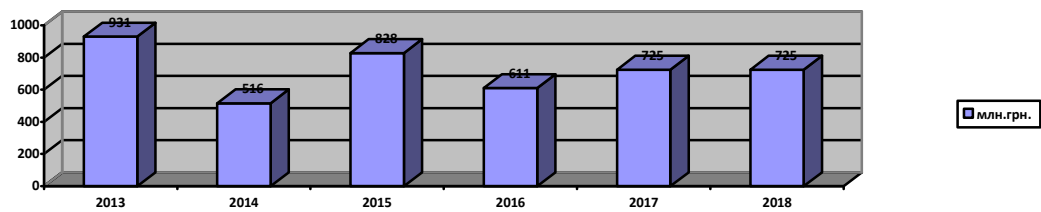

Рис.1. Загальні витрати промислових підприємств Донецької області на інноваційну діяльність, млн. грн.[1]

На інновації промисловими підприємствами в 2018 році було спрямовано 725,04 млн. грн. (дорівнює показнику 2017 року), у тому числі - на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 497,5 млн. грн., на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 226,7 млн. грн.

Рис.2. Структура фінансування промисловими підприємствами інноваційних заходів [1],%

Кількість працівників, задіяних у виконання НДР, на кінець 2018 року склала 226 осіб (158 дослідників, 42 техніка, 26 – допоміжний персонал), що менше на 12 осіб ніж за відповідний період 2017 року. Кількість працівників за рівнем освіти, задіяних під час виконання наукових досліджень і розробок, у Донецькій області за 2018 рік склала: 25 докторів наук, 40 кандидати наук, 158 дослідників. Донецька область займає 7 місце серед областей України по кількості закладів вищої освіти, які мають аспірантуру і докторантуру, 17 місце по кількості випущених аспірантів за 2018 рік [1;4]. На виконання наукових досліджень і розробок в 2018 році спрямовано 16,24 млн. грн., з яких на виконання: фундаментальних наукових досліджень - 5,05 млн. грн.; прикладних наукових досліджень - 6,58 млн. грн.; науково-технічних (експериментальних) розробок – 4,6 млн. грн. За підсумками 2018 року, наприклад, економічне зростання області склало всього 0,9%. Проте, зусиллями Донецької обласної військово-цивільної адміністрації, в регіон приходять серйозні інвестиції. Станом на 1 квітня 2019 року, сукупний обсяг капіталовкладень в регіон склав 1,2 млрд. дол. США. При цьому

близько 58% інвестицій сконцентровані в промисловості. Крім того, в регіоні експлуатується понад 350 родовищ корисних копалин. У Маріуполі є морський порт, який входить в четвірку провідних портів України. Основний експортний потенціал регіону - два металургійні комбінати в Маріуполі, а також агросектор. На кінець 2018 року обсяг капітальних інвестицій у Донецьку область склав майже 27 млрд. грн., що майже на 1 млрд. грн. менше показника 2013 року. При цьому, 90% інвестицій було вкладено у матеріальні активи, тобто, у модернізацію виробничих потужностей. Серед підприємств, які з'явилися в області за останні роки, насіннєвий завод HarvEst, біогазовий завод в Волновасі. Крім цього, існуючі в області підприємства витрачають чималі кошти на свою модернізацію. Наприклад, держпідприємство «Артемсіль» в 2016-2018 роках вклало в запуск нових виробничих потужностей 51 млн. грн., а металургійний комбінат «Азовсталь» у 2020 році завершить реконструкцію системи газоочистки вартістю 119 млн. грн.

Фінансування інвестицій в розвиток Донецького регіону проводиться переважно за рахунок власних коштів підприємств, загалом на кінець 2018 року частка даних інвестицій у загальному обсягу склала 82,5%, і збільшилось проти 2013 року на 0,7 млрд. грн., частка іноземних інвестицій у 2018 році склала 115 від загального обсягу.

У числі найбільших компаній регіону з іноземними інвестиціями - «КНАУФ Гіпс Донбас», виробник гіпсокартонних плит і сухих будівельних сумішей, що належить німецькій корпорації Knauf. Обсяг експорту на душу населення в області на 4% вище середнього по Україні показника. Валовий регіональний продукт на душу населення на 45% нижче середнього по країні, а рівень зарплати в області на 3% вище за середньо український. Обласна влада Донецької області слабо використовує бюджет розвитку для стимулювання інвестицій в регіон - він становить в 2019 році 0,05 грн. на душу населення. Важливо, що економіка регіону отримує підтримку від різних міжнародних донорів. У 2019 USAID почало видавати гранти малим і середнім компаніям на розвиток їх бізнесу [4]. Найпривабливіші для капіталовкладень галузі Донецької області - видобувна промисловість, металургія, виробництво коксу і нафтопереробка, енергетика і виробництво харчової продукції. Як параметри для якісної оцінки регіональної інноваційної системи можна визнати виробництво високотехнологічної продукції в регіоні, інформаційне забезпечення інноваційної системи, інноваційні зв'язки: наука - виробництво-ринок, інноваційні консультаційні послуги, внутрішнє і міжнародне співробітництво в інноваційній сфері, замкнуті території інноваційного розвитку, сприятливий інноваційний клімат, кадрове забезпечення інноваційного процесу, підтримка створення та розвитку інноваційної структури, цільове фінансування інноваційних

систем (програм) за рахунок бюджету держави. На інноваційний розвиток Донецької області впливають різні фактори, які в сукупності не мають належного ефекту. У області 17 організацій, що виконують наукові дослідження і розробки, в них працюють близько 700 чол. Ці показники характеризуються низькими значеннями. Ефективність функціонування економіки залежить від обсягу фінансування, то ж саме відноситься і до наукової діяльності [5]. Що стосується Донецького регіону, внутрішні витрати на наукові дослідження і розробки знаходяться на низькому рівні. Даний аспект безпосередньо впливає на створення і використання нових виробничих технологій і випуск інноваційних товарів і послуг. В таблиці 1 наведено основні інвестиційні проекти на найближчі п'ять років по Донецькому регіону.

Таблиця 1 - Інвестиційні проекти Донецького регіону

Опис проекту	Деталі
БУДІВНИЦТВО АГРОТЕПЛИЧНОГО КОМПЛЕКСУ у м. Бахмут	
Вирощування та збут свіжих та свіжозаморожених ягід, фруктів, овочів; декоративних рослин	Загальний обсяг інвестицій ~ 15,0 млн. \$ США. Орієнтований термін реалізації проекту – 3 роки
Продовження таблиці 1	
БУДІВНИЦТВО ТЕПЛИЧНОГО КОМБІНАТУ з вирощування томатів	
Томати сортів Ігідо F1 (Igido), Флексіон F1 (Flexion), Алмаз F1 (Brilliant)	Вартість проекту: 45 291 тис. євро; Строк окупності проекту - 5 років; (PI) Прибутковість інвестицій за весь проект дорівнює - 0,95 (без дисконтування) та 0,57 (з дисконтуванням). Прибутковість кредитних коштів банку за весь проект дорівнює - 1,57 (без дисконтування) та 0,92 (з дисконтуванням). (ROI) Коефіцієнт рентабельності інвестицій - 7,25 (без дисконтування) та 0,36 (з дисконтуванням)
РОЗШИРЕННЯ ПРАЦЮЮЧОЇ ГОЛЛАНДСЬКОЇ ТЕПЛИЦІ ПЛОЩЕЮ 1 ГА для вирощування овочів закритого ґрунту	
Овочі закритого ґрунту в асортименті	Позичка в сумі 3 млн. дол. США. Очікув. період окупності 10 років з початку введення в експлуатацію. Можливе поетапне будівництво –

	добудова 1 га теплиць та запуск її в роботу, продовження будівництва ще на 1 га теплиць
БУДІВНИЦТВО СУЧАСНОГО ЕЛЕВАТОРУ	
Прийом, очистка, сушка, зберігання та відвантаження зерна	Вартість проекту: 4,0 млн. дол. США Період окупності: 6 років
РЕКОНСТРУКЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ РИБОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Слабосолонна, копчена та інші види рибної продукції. Переробка відходів рибної продукції	Потреба в інвестиціях - 1 млн. дол. США, Строк окупності проекту – 4 роки; очікуваний щорічний прибуток – 100 тис. дол. США; строк реалізації проекту (період до вводу об'єкта в експлуатацію) – 1,5 роки; передбачено створення 40 робочих місць
ПЕРЕРОБКА ТА ВИРОБНИЦТВО РИБНОГО БОРОШНА	
Рибне борошно, риб'ячий жир (омега 3) без використання генномодифікованих додавань	3 200,00 тис. дол. США. Строк окупності проекту 2,5 – 3 роки
СТВОРЕННЯ ЗАВОДУ ПО ЗАМОРОЖУВАННЮ ЯГІД, ФРУКТІВ ТА ОВОЧІВ	
Заморожена плодовоовочева продукція. Надання послуг з підготовки, заморожування та фасування ягід, фруктів та овочів іншим виробникам	Загальна вартість проекту 9,02 млн євро Період окупності проекту - 5 років
ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ПО РОЗЛИВУ АРТЕЗІАНСЬКОЇ ВОДИ	
Розлив питної води в 5-ти літрові ПЕТ бутллі	Загальна потреба проекту у фінансах 831,0 тис. євро Внутрішня норма рентабельності проекту – 21,3%. Період окупності – 58 місяців.
БУДІВНИЦТВО СОНЯЧНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ	
Електроенергія	Вартість проекту: 6 млн. євро Термін окупності проекту: 3 роки
БУДІВНИЦТВО МІНІ-ТЕЦ з використанням альтернативних видів палива	
Виробництво електроенергії – 1500 кВт/год., виробництво тепла	Вартість проекту складає 26,1 млн. дол. США

– 7,6 МВт./год.	Річний дохід від продажу тепла – 21,84 млн. грн., річний дохід від продажу електроенергії – 16,16 млн. грн., Середній строк окупності проекту складає 5 років
БУДІВНИЦТВО СУЧАСНОЇ ВІТРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ потужністю 69 МВт	
Електрична енергія	Вартість проекту – 2 710,0 млн. грн. у т.ч.: Оціночний річний прибуток після оподаткування – 491,0 млн. грн. Відносний термін окупності капіталовкладень ВЕС – 5,5 років.
Теплоізоляційні плити для утеплювання фасадів, стін, підлоги та покрівлі; мати, кашировані алюмінієвою фольгою, для теплоізоляції та звукоізоляції; циліндри для ізоляції трубопроводів	Вартість проекту: 47,0 млн. дол. США IRR (%) - Внутрішня норма прибутковості = 17,281. NPV (\$) - Чиста приведена вартість = 24 751 360,0. PI (%) - Індекс рентабельності інвестицій = 1,539. PP (років) - Період окупності інвестицій = 2,79. DPP (років) - Дисконтований період окупності = 2,6. Прогнозована капіталізація через 4 роки при ставці дисконтування 5% планується на рівні 63,0 млн. дол.

Джерело:[4]

Розрахуємо показники економічної ефективності вищеперелікованих проектів. Дані для розрахунку, зокрема: плановий дисконтований дохід за 5 років у сумі 23609 тис. євро та мінімальний необхідний обсяг інвестицій на 5 років у сумі 15581 тис. євро.

Чистий дисконтований дохід:

$$NPV = CF - I = 23609 - 15581 = 8028 \text{ тис. } \text{€}$$

Індекс прибутковості проектів:

$$PI = \frac{CF - I}{I} \times 100 \% = \frac{23609 - 15581}{15581} = 0,515 = 51,52 \%$$

Середня норма рентабельності проектів:

$$ARR = \frac{CF}{T \times I} \times 100 \% = \frac{23609}{5 \times 15581} \times 100 \% = 30,3 \%$$

Період окупності проекту

$$T = \frac{I}{CF : T} = \frac{15581}{23609 : 5} = 3,3 \text{ роки}$$

Отже, для інноваційного розвитку інфраструктури Донецької області необхідно чітко визначити стратегічні напрямки розвитку регіону та

розробити по кожному з них план залучення інвестицій. Наразі можемо зробити висновок, що такі напрями мають стосуватися розвитку промислової інфраструктури, що матиме позитивний вплив на економіку регіону.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Донецькій області URL: http://donetskstat.gov.ua/region/ek_r.php?dn=0719
2. Гуторов О.І. Управління інноваціями : навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. Харків: «Діса плюс», 2016. 266 с.
3. Державна служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Донецька обласна Державна адміністрація URL: <https://dn.gov.ua/ua>
5. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема : навч. посіб. Ю. Бажал та ін. Київ : Пульсари, 2015. 278 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ

Кушнір Катерина Дмитрівна

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Протопопова Наталія Андріївна

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Цілі державної регіональної політики визначені в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, яку затверджено Постановою Кабінету міністрів України №385 від 06.08.2014 (далі – Державна стратегія). А також з метою досягнення цих цілей в ній визначено основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. Однією з головних цілей виступає підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів. Вона створює засади оптимальних умов, при яких регіони розкриватимуть власний потенціал та використовуватимуть конкурентні переваги регіональної економіки [1].

Щоб досягти ціль потрібно провести певний ряд заходів. Головним очікуваним результатом цих заходів виступає збільшення рівня розвитку та економічної активності регіонів, удосконалення технологічної основи економіки, з центрів економічного зростання (міст обласного значення) розповсюдження процесу розвитку на інші території для задіяння внутрішніх факторів розвитку районів, малих міст та сільських населених пунктів. Одночасно державою визнається необхідність впровадження

заходів державної регіональної політики в Україні з пріоритетами галузевих політик, в тому числі в сфері інноваційної діяльності. Для підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів є заходи органів влади у взаємодії з бізнесом.

Враховуючи шлях євроінтеграції, обраний Україною, знаковим є те, що 27.11.2014 року між Україною та ЄС підписано Угоду про фінансування Програми підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України, яка передбачає фінансування заходів, спрямованих на досягнення цілей, задекларованих Державною стратегією [2].

Рис.1. Заходи до досягнення цілей державної регіональної політики

Виходячи з викладеного, задля максимально ефективного освоєння та використання наданих Європейським Союзом коштів та досягнення задекларованих цілей, необхідно: провести оцінку проектів розвитку регіонів, що реалізовуватимуться за рахунок коштів, отриманих від Європейського Союзу; провести моніторинг показників виконання проектів розвитку регіонів; затвердити розподіл отриманих коштів за заходами з підтримки реалізації реформ у сфері регіонального розвитку, в тому числі підвищенням рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 385 від 6 серпня 2014 року// Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – стор. 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
2. Угода про фінансування Програми підтримки секторальної політики – Підтримка регіональної політики України (Контракт на реформу сектора)/ URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_019

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ

Машканцева Світлана Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті, Національний університет «Одеська морська академія»

В умовах сьогодення функціонування транспортної системи регіону – одне з пріоритетних векторів його розвитку. Проте, залишаються невирішеними проблеми транспортної галузі, що характеризуються:

-спадом попиту на вантажні та пасажирські перевезення, багаторазовим зростанням цін на матеріальні ресурси, що призводить до значного зниження реальних доходів транспорту; низькою конкурентоспроможністю транспортнодорожнього комплексу на зовнішньому і внутрішньому ринках; невирішеністю питань щодо джерел фінансування;

-відсутністю іноземних та вітчизняних інвестицій у фінансуванні техніко-технологічної модернізації розвитку транспорту;

-недостатньою ефективністю функціонування транспортно-дорожнього комплексу, яка пов'язана насамперед із повільним вирішенням питань приведення у відповідність з обсягами виконуваної роботи експлуатаційного персоналу та основних фондів, транспортної

інфраструктури, а також з утриманням непрофільних для галузі об'єктів, низькими темпами впровадження ресурсощадних технологій;

- недосконалістю нормативно-правового забезпечення діяльності транспортно-дорожнього комплексу, повільним вирішенням питань уніфікації транспортного законодавства відповідно до міжнародного права.

Інноваційний розвиток та активне впровадження інноваційних процесів є визначальними чинниками, які забезпечать техніко-технологічний рівень її формування. Необхідність прискореного техніко-технологічного розвитку обумовлює перехід на модель інноваційно-інвестиційного розвитку, у якій розробку та впровадження інновацій стимульовано достатнім інвестиційним забезпеченням. Чинниками, які насамперед перешкоджали здійсненню інноваційної діяльності, були вартісні, а саме: нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень, недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію та кваліфікованого персоналу.

Регіональна система розвитку транспортної галузі сприяє інтеграції зусиль учасників перевізного процесу. Науково-консультаційний напрям регулювання повинен розробляти комплексні та цільові програми розвитку транспортної галузі регіону, надавати необхідну інформацію та консультації, створити систему забезпечення кадрами. Реалізація інноваційного розвитку транспорту повинна знайти практичне відображення в регіональних програмах. Необхідною умовою є формування інтеграційних структур з надання різних послуг.

Стратегічне планування інноваційного розвитку транспортної галузі на рівні регіонів має стати інтегруючою силою, яка спрямовує процес розробки стратегічних цілей і створює основу для управління надання послуг та підвищення якості та рівня життя населення. Елементами процесу стратегічного планування є оцінка переваг і недоліків функціонування транспортної системи, а також можливостей та загроз щодо його подальшого розвитку. Стратегічні пріоритети, визначені в стратегії розвитку регіону, розкриваються постановкою стратегічних завдань, розробкою механізмів їх досягнення. Водночас досягнення мети неможливе без відповідного фінансового забезпечення та створення ефективної управлінської структури. Визначений методологічний інструментарій розвитку транспортних підприємств сприятиме ефективній роботі щодо розробки та реалізації стратегії розвитку на регіональному рівні з урахуванням вимог сьогодення. Основою концепції управління інноваційним розвитком транспортної галузі регіону визначено запропоновані механізми його регулювання та реалізація стратегії, що визначають процедури взаємодії державних та місцевих органів

виконавчої влади в контексті формування і реалізації регіональної стратегії розвитку, а також методи та інструменти визначення цілей інноваційного розвитку, системи моніторингу результатів з позиції ефективного використання регіонального потенціалу і ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Лагодієнко В.В. Логістика по-японськи: підвищення ефективності діяльності підприємств. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. №275. С. 207-210.
2. Лагодиенко В.В. Понятие сущности и функций управления в логистических системах. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2014. №4(9). С. 145-147.
3. Садеков А.А., Цурик В.В. Управление предприятием в условиях кризиса: монография. Донецьк: Изд-во ДонГУЭТ, 2006. 178 с.

ВПЛИВ ПАТЕНТУВАННЯ НА СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ

Пермінова Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»

Бушило Крістіна Сергіївна

студент факультету менеджменту та маркетингу, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»

Однією з найбільш актуальних проблем формування інвестиційно-орієнтованої економіки сьогодні є створення стимулів для розвитку фінансової активності. У зв'язку з цим особливої важливості набувають заходи щодо захисту прав інтелектуальної власності (ІВ) в світлі прагнення України до об'єднання є Європейським Союзом та розширення зовнішньоекономічної діяльності, зокрема в сфері залучення інвестицій.

Однак, в сучасній економічній літературі є кілька поглядів на роль патентного права в стимулюванні інвестицій. Найбільш поширена точка зору передбачає, що захист прав інтелектуальної власності дозволяє авторам винаходів ефективно їх комерціалізувати, що, в свою чергу, створює стимули для інвестицій у винахідницьку діяльність. Прихильники інвестування в об'єкти інтелектуальної власності вказують на те, що саме дефініція прав власності через патенти дозволяє зробити ідеї товаром, сприяючи залученню нових технологій з більш розвинених країн у країни,

що розвиваються, та істотно підвищити темпи економічного зростання останніх. Крім того, ІВ дозволяє інкорпорувати витрати на дослідження і розробки в величину капіталізації компаній, створюючи тим самим стимули для інвестицій в нові технології. Тому значна частка капіталізації компаній розвинених країн, заснована на вартості їх інтелектуальної власності, є більш привабливою для інвестицій.

Частина дослідників, які дотримуються іншої точки зору відзначають негативний ефект розвитку патентного захисту на інвестиційну активність, акцентуючи на тому, що патент, створюючи тимчасову монополію на використання винаходу, впливає на неефективний розподіл ресурсів, оскільки інвестиції в поліпшення винаходу іншими дослідниками можливі лише після закінчення терміну дії патенту (в Україні він становить 20 років). Крім того, дохід, отриманий від використання винаходу, захищеного патентом, по суті, є доходом інвестора-монополіста. Патентування також підвищує вартість подальшого винахідницького процесу, адже для того, щоб створити нововведення на основі запатентованого винаходу, необхідно оплатити вартість патенту, а також витратити час і кошти на отримання нового патенту.

Для підтвердження чи спростування даних точок зору, доречно звернутися до статистичних досліджень та розглянути, як поступальний розвиток захисту прав інтелектуальної власності в Україні позначається на динаміці патентування (рис.1).

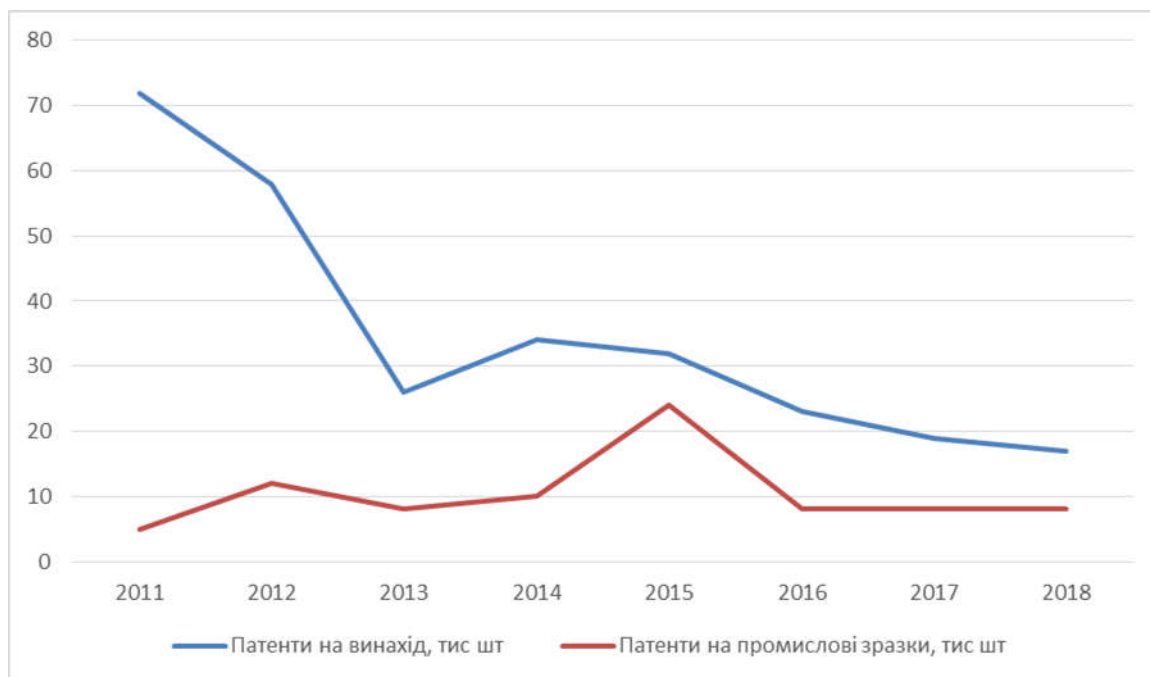

Рис. 1. Динаміка патентування винаходів і промислових зразків [1]

Слід констатувати, що незважаючи на позитивну динаміку в ступені

захисту прав інтелектуальної власності в 2011-2018 рр., спостерігається помітний спад у сфері патентування. Розглянемо також динаміку інвестування в нове обладнання в Україні (рис. 2).

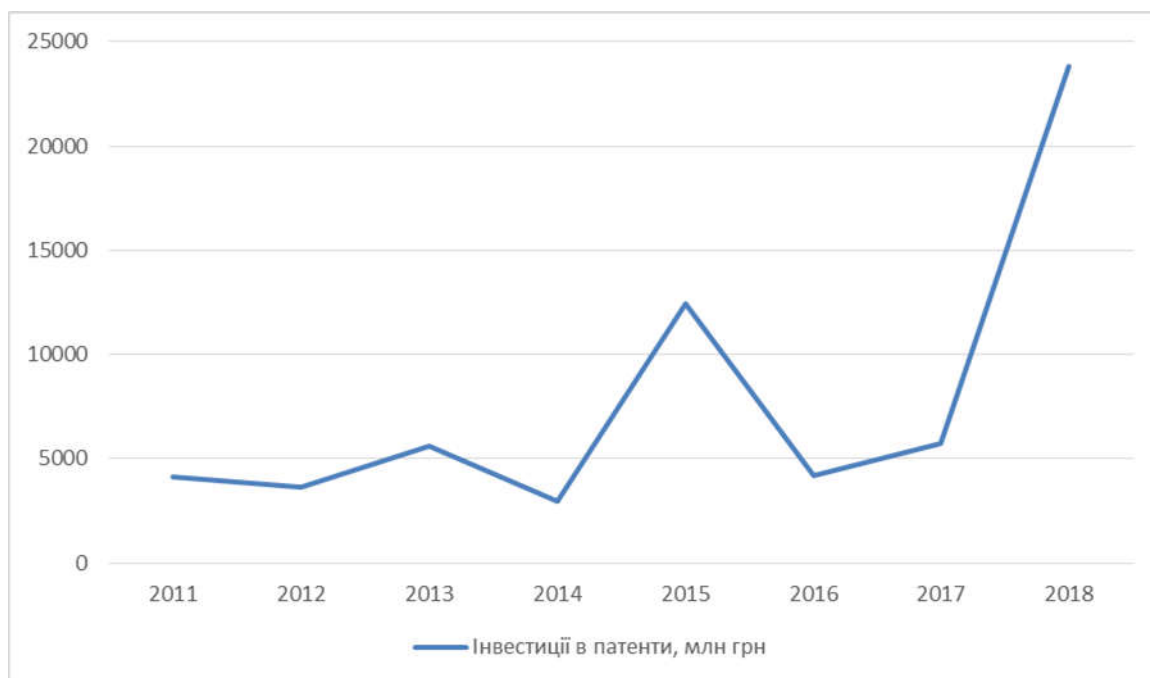

Рис. 2. Динаміка інвестування в винаходи і патенти [1]

Статистичні дані вказують на неоднозначність гіпотези про позитивний вплив посилення захисту прав інтелектуальної власності на інвестиційну активність, що слід враховувати при створенні оптимального рівня інвестування в інтелектуальні продукти. З метою зниження ризиків інвестори віддають перевагу покупці технологій з-за кордону, знижуючи попит на вітчизняні технології. Відповідно, загальна кількість інвестицій на розробки також зменшується. Збільшення числа «небезпечних» патентів, в свою чергу, гальмує інвестиційний розвиток, оскільки інвестори, стикаючись з великою кількістю нерентабельних і небезпечних патентів, втрачають довіру до вітчизняних розробок і, відповідно, не поспішають вкладати кошти.

Таким чином, створюється ринок, з якого витісняються якісні розробки, і відповідно знижується його інвестиційна привабливість.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Плахотнік Олена Олександрівна

доктор економічних наук, професор кафедри економіки та організації виробництва, Дніпровський державний технічний університет

Харченко Олена Сергіївна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності 113 Прикладна математика, Дніпровський державний технічний університет

У другій половині ХХ століття розвинені країни світу почали активний перехід до інноваційної економіки й досягли вже в 1990 - і роки значних результатів в цьому тренді, забезпечуючи прирости ВВП за рахунок науково-технічних досягнень. На сьогодні в Україні частка інноваційної продукції (включаючи нематеріальні та інформаційні технології) в загальному обсязі промислової продукції не перевищує 25 %. При цьому питома вага вітчизняної наукомісткої продукції, що реалізується на світових ринках, не досягає 1 %, тоді як частка США перевищує 30 %, Японії – 20 %, Німеччині - 16%, тобто більше 2/3 наукомісткої продукції й інформаційних технологій доводиться на розвинені країни світу.

Таким чином, світовий досвід доводить, що стійкий розвиток економіки досягається за рахунок взаємоузгодженого зростання інвестицій та інновацій, що забезпечують розширене відтворення основного капіталу і громадського продукту. При цьому якість інвестицій забезпечується, передусім, за рахунок підвищення в їх структурі інновацій і є ключовим чинником забезпечення економічного зростання.

Узагальнивши результати досліджень провідних учених - економістів в області інноваційного менеджменту і концепцій стійкого розвитку світової економіки, слід зазначити, що стратегічне значення інновацій для розвитку вітчизняної економіки виражається в наступних моментах [1, 2, 3]:

- ефективні інновації забезпечують національну безпеку і незалежність. Очевидно, що обороноздатність будь-якої країни в сучасних умовах забезпечується використанням новітніх видів озброєння, що визначається рівнем інноваційної діяльності. Технологічна, інформаційна, продовольча незалежність, також залежить від інноваційної діяльності у рамках національної економіки;

- ефективні інновації сприяють позитивному рішенню екологічних та соціально - економічних проблем. Очевидно, що подібні проблеми вкрай складно вирішити без здійснення необхідних інноваційних змін;

- інновації є найважливішим чинником, що забезпечує підвищення рентабельності виробництва. Чим активніше й інтенсивніше інноваційна діяльність в країні, тим вище рівень економічного розвитку і, відповідно, більше надходжень до держбюджету, які можуть бути використані для вирішення поточних і перспективних завдань.

Для забезпечення прогресивних структурно - технологічних зрушень в економіці найважливіше значення придбаває застосування нової інституціональної моделі управління, оскільки стиль і технології управління, що застосовуються, можуть або сприяти, або гальмувати розвиток економіки. Формування прогресивного інституціонального середовища у вітчизняній економіці вимагає стимулювання інноваційної діяльності, розширення попиту на наукові розробки, здійснення інвестицій в нові знання й технології.

Завдання держави - з використанням своїх можливостей, передусім, фінансових, сформуванню макроекономічне інноваційне середовище, що буде сприяти здійсненню прогресивних структурно - технологічних зрушень в економіці України.

Основою ефективного функціонування і розвитку інноваційних механізмів виступають погоджена взаємодія всіх груп інститутів, таких як: формальні інститути (законодавство); неформальні інститути (культура); інститути сфери науки та освіти; інститути бізнесу; інститути державного регулювання. Ефективна взаємодія інститутів і визначає інституціональне середовище ринкової економіки. Треба удосконалювати інститути так, щоб збереглися цілісність механізму і принцип доповнюваності. Ці елементи мають бути сукупністю, а не існувати у відриві один від одного.

Інноваційний розвиток національної економіки - це процес розширеного відтворення, в якому збільшення обсягів продукції, що виготовляється, і підвищення рівня її конкурентоспроможності досягається переважно за рахунок інтенсивного виробництва й активного використання нових знань та їх результатів. Необхідною умовою інноваційного розвитку економіки є забезпечення, шляхом державної політики, тісного взаємозв'язку між усіма складовими громадського життя відповідно до Доктрини збалансованого розвитку «Україна 2030» [4].

Національна система інновацій має потенційні можливості, які необхідно враховувати і розвивати в процесі переходу на інноваційну модель економіки. Ці можливості базуються на [2]:

- розвиненій мережі науково - дослідних і проектно - конструкторських організацій, галузевих і територіальних наукових центрів;
- розвиненій системі освіти;

- сучасному науково - виробничому потенціалі таких наукомістких галузей промисловості, як електронна, напівпровідникова, аерокосмічна, виробництво обчислювальної техніки, засобів зв'язку, приладобудування, суднобудування і т. п.;

- значних резервах виробничих потужностей;

- економічно вигідному географічному положенні України і сприятливих природно - кліматичних умовах, наявності різноманітних природних ресурсів;

- участі України в міжнародних наукових і науково - технічних проектах.

Для адекватної відповіді на інноваційні виклики ХХІ ст. перспективні підходи державної політики вимагають принципово нових методологічних підходів, в розрізі яких необхідно здолати інституціональні протиріччя між застарілою організаційною структурою науково - освітньої сфери і ринковими механізмами розвитку інноваційної економіки.

Здійснення цього протиріччя доцільно вирішувати на основі інтеграції фундаментальної, освітньої і прикладної науки, з одного боку, і шляхом корпоративного об'єднання науково - освітньої системи з інноваційно-виробничими суб'єктами, з іншого. В зв'язку з цим, на наш погляд, необхідно прискорено формувати інтеграційну національну науково - інноваційну систему, яка повинна стати ядром державної інноваційно - інвестиційної політики, як механізму регулювання інноваційного економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Головінов О. М. Інноваційна активність і інноваційні процеси в національній економіці. Економіка та держава: наук.-практ. журн. – К., 2015. № 6. С. 4 – 8. (Економічна наука).
2. Диленко В. А. Экономико-математическое моделирование инновационных процессов: монография. Одес. нац. политехн. ун-т. – О.: Фенікс, 2016. 344 с.
3. Woodward, Joan M. A. Industrial organization: behaviour and control. London: Oxford University Press, 1970. XIII. 262 p.
4. УКРАЇНА 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Видання друге. — Львів: Кальварія, 2017. 164 с.

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Верстяк Оксана Миколаївна

доцент, Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

В економіці України на сьогоднішній день спостерігається процес відсутності стратегічних підходів до економічного розвитку а також інноваційної пасивності. Основні глобальні виклики, які виникають перед національною економікою – це серйозні дисбаланси в політиці розвитку України щодо науки освіти та інновацій. Сформувалися складні господарські системи, вплив яких поширюється на весь світ. Як результат – зростає взаємозв'язок і взаємозалежність господарського та політичного життя країн і народів світу. Сутність цих процесів і явищ породжує глобальні проблеми, тобто проблеми, що стосуються всього людства.

Україна постала перед дилемою: або приєднатися до провідних тенденцій економічного розвитку під впливом новітніх технологій, або опинитися на периферії світової економіки та всієї світової цивілізації.

Україна терміново вимагає реформування у менталітеті державних службовців, які займаються економічним розвитком країни. Україна значно відстає від світових лідерів інновацій, включаючи не тільки розвинені країни, але й багато країн, що розвиваються.

Протягом 1990-2000 років Україна втратила майже весь економічний потенціал. Саме тому в країні вже сьогодні десятиліття втрачених можливостей а саме: країна не випускала власну валюту (1996 р.), використовуючи дешеві російські енергоносії та позикові ресурси в рублях; інфляція в 1993 р. - 10 256%; в Україні найнижча швидкість реформ серед колишніх постсоціалістичних країн; відсутність стратегії економічного розвитку в той час коли Польща, Чехія, Словаччина, Словенія впровадили стратегію шокової терапії; Україна – країна з найвиразнішим прикладом корупції (у 2018 році - 120 місце серед 180 країн); 1990-2010 рр. – період деіндустріалізація, тобто, коли економічний центр тяжіння перемістився від сільського господарства до виробництва, а потім перейшли від виробництва до послуг.

На початку 21 століття пострадянські держави опинилися в новій геополітичній ситуації. Республіки колишнього СРСР (крім країн Балтії) перетворилися на зону перетину інтересів між двома основними суб'єктами, Росією та Європейським Союзом, і потребують побудови відносин з кожним із них.

Угода про асоціацію з ЄС підписана. На сьогодні багато протиріч чи дійсно правильний шлях обрала Україна згідно сучасним глобалізаційним викликам. Тому звернемо увагу на плюси даної асоціації, а саме: доступ до ринків товарів та послуг ЄС; відкриття нових ринків через високі стандарти ЄС; скасування 95% митних ставок податку на українські товари та послуги; нові стандарти ЄС покращать економіку України; збільшення інвестицій ЄС (західних країн) в Україну; наближення до наукових та освітніх стандартів ЄС; прийняття української правової системи до європейської у багатьох секторах.

Шлях який обрала Україна є однозначно перспективним. Необхідною умовою є звернення уваги на негативи даної угоди: значні витрати, пов'язані з виконанням угоди; погіршення відносин з російською федерацією; перенасичення вітчизняних ринків товарами виробниками ЄС; відтік робочої сили до країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. Уманців Ю. Економічна політика держави в умовах глобалізації / Ю. Уманців // Вісник КНТЕУ. — Київ, 2017. — № 1(111). — С. 5-18.
2. Управління розвитком соціально-економічних систем у новій економіці : монографія / [колектив авторів] ; за заг. ред. Л. М. Шимановської-Діанич. — Полтава : ПУЕТ, 2015. — 358 с
3. Глобальна економіка: навчальний посібник / І. І. Вініченко, О. В. Гончаренко, С. В. Васильєв, К. М. Дідур. — К. : ТОВ «ДКС центр», 2019. — 234 с.
4. Пікалов В.Л. Проблеми феномену стійкого розвитку соціально-економічних систем в умовах глобалізації / В.Л. Пікалов // Європейський вектор економічного розвитку. — 2011. - № 2 (11). — С.192-202.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕОРІЙ ТА МОДЕЛЕЙ ВАЛЮТНОГО КУРСУ

Дойнік Юлія Володимирівна

студент, Національний університет «Львівська політехніка»

З метою здійснення торгівлі на валютному ринку необхідно не тільки вміти користуватися технічними інструментами, але і орієнтуватися в теоріях і ключових принципах функціонування самого валютного ринку.

У сучасних і класичних теоріях валютних курсів існує низка різних систем і моделей, і це дає можливість нам стверджувати, що не існує єдиної загальної теорії, яка би повністю демонструвала принцип зміни

вартості грошей і давала би змогу конкретно передбачити поведінку валют.

Слід зазначити, що у основних економічних теорій валютних курсів зустрічається термін «паритет», який означає рівноцінність двох або кількох цілей, чинників, коштів, рівність прав і обов'язків [1]. На увагу заслуговує теорія паритету купівельної спроможності. В розрізі даної теорії стверджується, що один і той самий об'єм грошових коштів, за поточним курсом валют, у різних країнах дозволяє нам придбати одну і ту ж саму кількість товарів та послуг. У випадку порушення паритету виникає змога придбання товару в тій країні, де актив має меншу вартість і його перепродажу в тій країні, де він має вищу вартість. Така діяльність називається арбітражною. Саме вона «вирівнює» ситуацію порушення паритету і є перевагою теорії. Через це не всі інвестори встигають заробити на такому короткочасному явищі.

Відповідно до теорії відсоткових ставок інвестиції в однакові галузі чи класи активів, але в різні країни, повинні приносити однаковий прибуток. Різниця у валютних курсах компенсується відсотковими ставками.

Також, варто зазначити і недолік даної теорії - різниця відсоткових ставок привертає увагу на ринок значну кількість спекулянтів.

Теорія платіжного балансу передбачає залежність динаміки валютного курсу від торгового балансу країни. Товари та послуги безпосередньо на території цієї країни можуть оплачуватись тільки в національній валюті, Таким чином генерується попит на вітчизняні гроші, а попит на іноземну валюту виникає разом з попитом на іноземні товари та послуги. Слід зазначити, що експорт утворює попит на національні грошові одиниці, а імпорт – на іноземну валюту. Відповідно знецінення національної валюти провокує зростання експорту та стримує імпорт, що робить вітчизняні товари менш конкурентоспроможними.

Відповідно до теорії міжнародного ефекту Фішера, динаміка валютного курсу повинна бути збалансована між валютними курсами двох країн із різницями між ставками рефінансування. Подорожчання або здешевлення валюти пропорційно пов'язано з різницею номінальних відсоткових ставок. Для прикладу: якщо відсоткова ставка країни А становить 10%, а відсоткова ставка країни В складає 5%, валюта країни В повинна оцінюватися приблизно на 5% в порівнянні з валютою країни А. Обґрунтуванням для міжнародного ефекту Фішера є те, що країна з більш високою відсотковою ставкою також матиме більш високий рівень інфляції. Це збільшення інфляції повинно привести до того, що валюта в країні з високою процентною ставкою знеціниться проти країни з більш низькими процентними ставками [2].

Модель ринку активів передбачає приплив капіталу в країну від іноземних інвесторів. Потужне інвестування іноземного капіталу позитивно впливає на курс вітчизняної валюти.

Згідно монетарної моделі валютний курс залежить від грошової маси в обігу країни. Явище інфляції спостерігається саме в тих країнах, де об'єм грошової маси зростає. Обмежена ж кількість грошової маси в обігу генерує зростання курсу валюти.

На відміну від ефекту Фішера, модель різних відсотків демонструє нам ситуацію, за якої валюта з більш високим відсотком буде зміцнюватися в порівнянні з грошима з низькою ставкою рефінансування. Це обумовлено тим, що зарубіжні інвестори будуть вливати капітал в державу, яка пропонує більш високі ставки, а отже, відповідно до моделі ринку активів, вартість грошей буде підвищуватися.

Отже, можна сказати, що наявність такої кількості теорій свідчить про те, жодна з них, при передбаченні валютних змін, не може бути точною в застосуванні. Роль кожної теорії буде змінюватися відповідно до змін на ринку. Саме завдяки даним теоріям ми можемо визначити механізм визначення реального валютного курсу.

Список використаних джерел:

1. Семенов А. Современная система международных валютных отношений. Учебное пособие: / А. Семенов. -Донецк: ДонНУ, 2001. 254 с.
2. Філіпенко А.С. Світова економіка. Підручник: /А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін.-2-ге вид., стереотип.-К.: Либідь, 2001. 344 с.
3. Шеремет Т.С. Теорія і практика валютного курсу/ Т.С.Шеремет.- К.: Офсет ,2006. 360 с.
4. Е. Балацкий. Факторы формирования валютных курсов: плюрализм моделей, теорий и концепций // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 1. – С. 55

Науковий керівник: Лакіза Вікторія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка»

НАСЛІДКИ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Доценко Олена Юріївна

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Колеснік Микола Володимирович

магістр, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Глобалізація є однією з головних тенденцій у сучасному розвитку, яка істотно впливає на економічне життя практично всіх країн світу і, звичайно, на Україну, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку до міжнародної економічної інтеграції.

Економічна глобалізація тісно пов'язана з процесами інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства. Ці процеси доповнюються уніфікацією законодавчих актів, що регулюють міжнародні економічні відносини, та формуванням відносно єдиного культурного процесу під впливом стандартизації освіти та взаємодії широких мас населення у міжнародних контактах.

Одним із визначальних глобалізаційних сегментів, безумовно, є фінансова сфера, яка все більше впливає на світовий економічний простір [1].

Глобалізація фінансових ринків передбачає усунення бар'єрів між внутрішніми та міжнародними ринками й розвиток багатоваріантних зв'язків між окремими секторами, тому поняття стабільності є фундаментальним для сучасної світової економіки, оскільки без достатнього рівня стійкості національних і світових фінансових ринків неможливо забезпечити економічне зростання й надійне функціонування фінансового сектора. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах активного розгортання глобалізаційних процесів у фінансово-кредитній сфері для країн із ринками, що розвиваються [2].

Вплив фінансової глобалізації на національну економіку України не можна оцінювати однозначно. Існують як позитивні, так і негативні наслідки.

Позитивними аспектами глобалізації фінансових ринків можуть слугувати: нові можливості залучення капіталу із економічно розвинутих країн; використання іноземних інвесторів для кредитування малого та середнього бізнесу, а також сприяння розвитку та впровадження новітніх банківських технологій і продуктів; зниження інфляційного тиску, здешевлення ресурсів під впливом міжнародної конкуренції; можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин.

Негативними наслідками фінансової глобалізації є: збільшення впливу економічно розвинених держав і міждержавних об'єднань на розвиток національної банківської системи та економіки в цілому, як наслідок - підвищення рівня залежності вітчизняного банківського сектору від закордонних інституцій; розбіжність інтересів іноземних банків з інтересами держави при фінансуванні пріоритетних галузей економіки; можливість іноземних банків контролювати весь цикл формування і використання фінансових потоків в державі; загроза виникнення та швидкого поширення фінансових криз із однієї економіки в іншу тощо.

Отже, незважаючи на невід'ємність процесу фінансової глобалізації на світових фінансових ринках, потрібно враховувати не тільки вигоди від даного процесу, а й певні негативні моменти, щоб мінімізувати в

подальшому ступінь їх негативного впливу на фінансовий сектор та економіку України загалом.

Список використаних джерел:

1. Володимир Лук'янов / Сучасна фінансова економіка: глобалізаційна складова та цивілізаційні пріоритети / Банківська справа. 2013. – №1 – С. 64 – 75.
2. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: Монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Астон, 2012. – 358 с.

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ І МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ ПОРУШЕННІ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ НОРМ

Доценко Олена Юрївна

кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Савчук Дар'я Русланівна

магістр, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Економічні санкції можуть бути визначені як обмежувальні заходи економічного характеру, застосовувані країною або групою країн до іншої країни або групи країн з метою змусити уряди цих країн змінити свою політику. Санкції можуть виражатися у повній або частковій забороні імпорту товарів із цих країн, експорту товарів до цих країн, а також в обмеженні фінансових операцій – включаючи транскордонні розрахунки та інвестиції, – з даними країнами.

Застосування економічних санкцій має на меті чинити тиск на певну державу з тим, щоб змусити її уряд припинити допущені порушення і прийняти рішення різного рівня значущості. До таких рішень може відноситися виведення військ з окупованих територій, приєднання до міжнародного договору, припинення практики порушення прав людини тощо.

У міжнародно-правових документах немає конкретного переліку економічних санкцій, оскільки кожен випадок їх застосування вимагає індивідуального розгляду. В Статуті ООН немає понять «економічні санкції» або «ембарго», але у статті 41 Статуту згадується «повна або часткова перерва економічних відносин, залізничних, морських, повітряних, поштових, телеграфних, радіо- або інших засобів сполучення, а також розрив дипломатичних відносин» [1], що в цілому відповідає

поширеним уявленням про санкції. Також, існують певні статті Закону України, що передбачають обмеження діяльності інших країн у разі порушення міжнародного права. Так, наприклад, стаття 29 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» передбачає застосування як повної заборони (повного ембарго), так і часткової заборони (часткового ембарго) на торгівлю, позбавлення режиму найбільшого сприяння або пільгового спеціального режим, впровадження спеціального мита, режиму ліцензування зовнішньоекономічних операцій і встановлення квот та інші заходи [2].

Ефективність економічних санкцій є дещо обмеженою в умовах економічної глобалізації. Причиною такої обмеженості є те, що економічний ефект від застосування санкцій позначається на населенні країни-об'єкта, а не на її політичній еліті, яка приймає рішення. При демократичному устрої суспільства сигнал про падіння життєвого рівня населення буде трансльований в політичні еліти і, можливо, здобуде відповідну реакцію. У більш авторитарних політичних системах, еліта залишається поза впливом санкцій і може на них не зреагувати.

В Україні проблема полягає в тому, що процес її інтеграції у світову економіку в рамках процесів глобалізації відбувається за умов реформування власної економіки при одночасній трансформації зовнішньоекономічних зв'язків. Ситуацію посилюють військовий конфлікт на сході України, економічна та політична криза, неналежна законодавча база, високий рівень корупції, тіньова економіка тощо. Для України необхідним є реформування національної економіки, яке повинно базуватися на виваженій та обґрунтованій стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Устав Организации Объединенных Наций, подписанный 26 июня 1945 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/charter>.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-ХІІ від 16. 04. 1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1085.19.47&nobreak=1>.

СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ

Макар Оксана Павлівна

кандидат економічних наук, Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола, Національний університет "Львівська політехніка"

Тураш Богдана Іванівна

магістр, Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола, Національний університет "Львівська політехніка"

Туризм є однією із галузей світової економіки, яка стрімко та динамічно розвивається, а також приносить чималі прибутки. Саме те, як туризм впливає на всі сфери, його багатогранність провокує визнання сталого розвитку як окремої системи, адже разом із попитом на індустрію туризму збільшується і навантаження на навколишнє середовище.

Сталий туризм позиціонує себе як вид туризму, при якому використовуються природні ресурси для людських потреб, але оптимально та раціонально, щоб надати таку можливість майбутнім поколінням. Принципи розвитку сталого туризму повинні бути такими, щоб виникав баланс між природоохоронною, соціально – культурною та економічною сферами. Така концепція є правильною, адже сприяє збереженню навколишнього середовища і водночас росту економічних показників.

Поняття сталого туризму трактується у теорій різних вчених. Англійський економіст Артур Пігу заснував концепцію економіки добробуту, в якій відокремив чотири економічні функції навколишнього середовища:

- розміщення відходів;
- запас сировини;
- суспільне споживання;
- територіальна база для господарської діяльності суб'єктів економіки.

Всі ці функції враховують вичерпність виробничих факторів, кожна з них зменшує економічне зростання внаслідок кількісного і якісного виснаження.

Ця теорія екологічного регулювання описує ефективність механізму природокористування який дозволяє трансформувати зовнішні витрати на компенсацію екологічних збитків у внутрішні витрати по їх запобіганню [3].

Забезпечення рівноваги між економікою та природним використанням ресурсів обговорювалось також в економічних теоріях. Американський економіст і політичний мислитель Уолт Ростоу висунув теорію самопідтримуваного зростання, у якій йдеться про стимулювання розвитку технічно – економічних елементів системи господарства, таких як:

- галузева структура господарства;
- рівень розвитку техніки;
- структура споживання;
- частка накопичення внаслідок виробництва у національному доході

[4].

В 70-ті роки поняття «стійкість» використовувалось для опису економіки у рівновазі з екологічними системами підтримки. Група вчених Римського клубу під керівництвом Д. Медоуза в книзі «Межі зростання» (1972, доповідь Римському клубу) змодельовала наслідки існуючої моделі світової економічної системи. Вони розглянули п'ять основних змінних (світове населення, індустріалізація, забруднення довкілля, виробництво продовольства та виснаження ресурсів) і визначили, що за існуючих умов, технології забезпечують тільки лінійне зростання, що призведе до накопичення негативних наслідків (особливо екологічних), економічного та соціального краху. Вченими було запропоновано як альтернативу - «стійкий стан економіки» [2].

Проте, найбільш розповсюдженим і загальноприйнятим поняттям сталого розвитку залишається визначення із доповіді Світової комісії з питань навколишнього середовища та розвитку (WECED, 1987 р.) – «Наше спільне майбутнє», де під «сталим розвитком» розуміють такий розвиток, що задовольняє потреби сьогодення і гарантує таку ж можливість майбутнім поколінням. Як відомо концепція сталого розвитку включає три основні складові: економічну, соціальну та екологічну [1].

Туризм тісно пов'язаний із чистотою та екологічним станом туристичних об'єктів, адже будь – якого туриста найбільше вабить територія для відпочинку, де побувало мінімум людей. Таким чином виникає замкнуте коло, бо з кожним роком наплив туристів в цю дестинацію збільшується, а разом з ним росте шкода для довкілля. На сьогоднішній день проблема розвитку сталого туризму є як актуальною, проблеми екології обговорюють масово. Нестача продовольства, інтенсивне використання природних ресурсів, зростання демографічних показників, забудови значних територій туристичними підприємствами призводять до виникнення серйозних проблем, таких як:

- забруднення ґрунту, води, повітря відходами;
- виникнення зсувів, лавин;
- зменшення або зникнення видів флори та фауни;

- зменшення площ лісів [1].

Через перелічені вище проблеми виникає закономірність пошуку їх вирішення. Саме розвиток сталого туризму повинен передбачати для цього:

- збереження вже наявних ресурсів, забезпечити їх оптимальне використання;
- відтворення необхідного балансу між людиною та природою;
- поєднання чинників економічного, екологічного духовного та соціально – культурного розвитку;
- узгодження темпів економічного розвитку з господарською ємністю екосистем;
- відрегулювання кількості відвідувачів певних природних територій.

Дотримуючись всіх цих принципів, сталий туризм є досить складним, щоб досягнути мети. Всі зацікавлені сторони такої концепції повинні бути забезпечені політичним керівництвом, вміти знайти правильний підхід, емоційний вплив на публіку, викликати довіру та впевненість у своїх силах. Але попри все, розвиток сталого туризму є саме тим напрямом, на який потрібно орієнтуватись.

Список використаних джерел:

1. Ісаєнко В.М., Ніколаєв К.Д., Бабікова К.О., Білявський Г.О., Смирнов І.Г. Стратегія сталого розвитку: навч. посіб., вид – во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014, 301 с.
2. Медоуз Д. Межі росту / навч. посіб., вид – во «Академкнига», 1972.- 342 с.
3. Герасименко В.Г. Концепція сталого розвитку туризму етапи становлення і сучасний зміст В.Г. Герасименко Туристична освіта в Україні проблеми і перспективи зб.наук.праць.- 2007. – Вип.- 2007. – Вип.1 – С.17-23.
4. Ростоу У. Стадії економічного зростання / вид – во «Кембридж Юніверсіті Прес», 1960. - 242 с.

ТЕХНОЛОГІЯ КОМПОЗИЦІЙНО-СТРУКТУРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Мушак Андрій Ярославович

кандидат технічних наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет

Сьогоднішній світ розвивається надзвичайно прискореними темпами. Ведення бізнесу за таких умов характеризується неабиякою гнучкістю щодо прийняття рішень, умінь моделювати «завтрашній день» і

бачити перспективи розвитку світу. Інколи для отримання успіху потрібно за короткий термін оволодіти новими знаннями, навиками та уміннями, які, можливо, і не є суміжними із тим інтелектуальним потенціалом, яким володіють і який дає прибуток сьогодні. Тут на допомогу приходять дистанційне навчання із своїми перевагами, котре передбачає окрім взаємодії із віддаленим викладачем (тьютором), ще і роботу в навчальному середовищі, основним компонентом якого є курс дистанційного навчання (КДН). Існують підходи до побудови таких курсів. Зокрема, послуговуються елементами технології композиційно-структурного моделювання (КСМ-технологія) для побудови КДН [1].

Ця технологія дозволяє збільшити продуктивність праці розробників прикладних програмних систем (ППС) (що до них відносять і програми навчального призначення), покращити якість та надійність таких систем шляхом вироблення уніфікованих механізмів, моделей мов, методологій побудови ППС. Монолітний спосіб проектування прикладних програм, а відтак, і наступного їх програмування, характерний для програмного забезпечення 1-го покоління. Складність і зростаюча вартість ППС дозволяє зробити висновок про недосконалість цього способу.

Технологічнішим принципом програмування є модульність, при якій програма проектується як деякий ланцюжок складових частин („цеглинок”), що одержали назву модулів. Кожна з таких „цеглинок” виступає як окрема програмна одиниця; її проектують автономно, автономно програмують і тестують, використовують у найрізноманітніших програмах, як складову частину, коли тільки за своїм функціональним призначенням модуль відповідає потребам. Модульність забезпечує структурну адаптацію алгоритма до розв’язуваної задачі, до нього можна підключати нові „цеглинки”, змінювати та поновлювати старі аж до конструювання цілком нового алгоритму.

Розглянуті концептуальні основи макромодульного програмування, а саме, опис синтаксичних моделей мов макромодульного середовища програмування та опис верифікації композиційних схем.

При побудові КДН за КСМ-технологією виникає ряд оптимізаційних проблем в цілому характерних для різних стадій розробки ППС. Зокрема, проблема вибору оптимального алгоритму в заданій множині конкуруючих алгоритмів при різних практично важливих припущеннях про властивості останніх може бути сформульована таким чином.

Нехай для розв’язання задачі $z_j \in Z$ визначена множина алгоритмів $A_j \subseteq A$, за допомогою яких ця задача може бути розв’язана. Алгоритмам $A_{ji} \in A$ поставлена у відповідність послідовність характеризуючих їх параметрів $\alpha_{ji} = \{\alpha_{ji}^k: k=1, \dots, q\}$. У множині A_j потрібно вибрати алгоритм A_{je} такий, щоб

$$\phi(\alpha_{je}, \gamma_{je}) = \text{ext}_i \phi(\alpha_{ji}, \gamma_{ji})$$

при деяких обмеженнях на α_{ji} .

Ця задача в загальному випадку є складною задачею багатокритеріальної оптимізації і з урахуванням потреб практики побудови КДН може набувати (прирівнюванням окремих параметрів a_k до нуля) різних часткових формулювань типу: серед усіх алгоритмів A знайти хоча б один алгоритм, за допомогою якого можна розв'язати дану задачу; у множині алгоритмів A знайти найефективніший за якимось одним показником, наприклад, за швидкістю для розв'язування даної задачі та інше.

Практичний інтерес викликає пошук такого алгоритму, всі показники якого найближче відповідали б вимогам користувача при розв'язуванні даної задачі.

Список використаних джерел:

1. Мушак А.Я. Технології композиційно-структурного моделювання дистанційного навчання. Інформатика та математичні методи в моделюванні. – 2014. – Т. 3, №4. – С. 123-130

Підписано до друку 09.12.2019
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 100 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net

